

**BANK OCHRONY ŚRODOWISKA
SPÓŁKA AKCYJNA**

**SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
Z DZIAŁALNOŚCI
GRUPY KAPITAŁOWEJ
BANKU OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.
W 2016 ROKU**

Warszawa, marzec 2017 r.

SPIS TREŚCI

PODSUMOWANIE WYNIKÓW GRUPY BOŚ S.A.	4
I. CZYNNIKI I ZDARZENIA WPŁYWAJĄCE NA SYTUACJĘ FINANSOWĄ GRUPY W 2016 R.	7
1. SYTUACJA MAKROEKONOMICZNA	7
2. OPIS ISTOTNYCH ZDARZEŃ W 2016 R.	9
3. CZYNNIKI, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA WYNIKI SEKTORA BANKOWEGO I BANKU	12
II. WYNIKI FINANSOWE I DZIAŁALNOŚĆ GRUPY I BANKU	13
1. RACHUNEK WYNIKÓW GRUPY	13
2. BILANS	20
2.1. Aktywa	20
2.1.1. Zmiany w strukturze aktywów	20
2.1.2. Kredyty i pożyczki	20
2.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone w okresie sprawozdawczym	21
2.2. Jakość portfela kredytowego	21
2.3. Kapitał własny i zobowiązania razem	22
2.4. Źródła finansowania działalności	23
2.4.1. Źródła finansowania działalności Grupy	23
2.4.2. Informacje o zaciągniętych kredytach i umowach pożyczek	24
2.4.3. Informacje o zaciągniętych kredytach, umowach pożyczek, poręczeniach i gwarancji, niedotyczących działalności operacyjnej Grupy	24
2.5. Aktywa i zobowiązania warunkowe	24
2.6. Informacje o udzielonych pożyczkach, poręczeniach i gwarancjach podmiotom zależnym	25
3. RÓŻNICA POMIĘDZY PROGNOZAMI A ZREALIZOWANYMI WYNIKAMI	25
4. STRATEGIA ROZWOJU GRUPY	25
4.1. Kierunki rozwoju Grupy	25
4.2. Kierunki rozwoju Banku	26
5. ORGANIZACJA GRUPY KAPITAŁOWEJ	27
6. UDZIAŁ BOŚ W SEKTORZE	28
7. PODSTAWOWE PRODUKTY, USŁUGI I SFERY DZIAŁALNOŚCI GRUPY	28
7.1. Produkty bankowe	28
7.2. Liczba obsługiwanych klientów, rachunków, kart płatniczych i placówek	29
7.3. Oferta proekologiczna	29
7.4. Segment klientów korporacyjnych	30
7.5. Segment finansów publicznych	31
7.6. Segment klientów detalicznych	32
7.7. Działalność maklerska	36
7.8. Inicjatywa JESSICA w BOŚ S.A.	36
7.9. Współpraca z zagranicznymi instytucjami finansowymi w BOŚ S.A.	36
III. ZARZĄDZANIE RYZYKAMI I KONTROLA W GRUPIE	37
1. RYZYKO KREDYTOWE	37
2. RYZYKO FINANSOWE	40
2.1. Ryzyko płynności	40
2.2. Ryzyko stopy procentowej	43
2.2.1. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	43
2.2.2. Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej	45
2.3. Ryzyko walutowe	46
2.4. Ryzyko cen instrumentów i towarów	48
3. RYZYKO OPERACYJNE I BRAKU ZGODNOŚCI	48
3.1. Ryzyko operacyjne	48

3.2. Ryzyko braku zgodności.....	49
IV. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE	50
1. OCENA ZARZĄDZANIA ZASOBAMI FINANSOWYMI W BOŚ S.A.	50
2. UZALEŻNIENIE OD PARTNERÓW.....	50
3. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI.....	50
4. SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ.....	50
5. INFORMACJE O UMOWACH BANKU	50
5.1. Umowy znaczące	50
5.2. Umowy z Bankiem Centralnym i organami nadzoru	51
5.3. Umowy o dokonanie badań sprawozdań finansowych	51
5.4. Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych	51
6. CZYNNIKI I NIETYPOWE ZDARZENIA	51
7. INFORMACJA O POSTĘPOWANIACH SĄDOWYCH.....	51
8. ZMIANY W PODSTAWOWYCH ZASADACH ZARZĄDZANIA	51
9. INFORMACJA O DYWIDENDZIE	52
10. INFORMACJE O WARTOŚCI PRZYJĘTYCH PRZEZ BANK ZABEZPIECZEŃ	52
11. GŁÓWNE INWESTYCJE	52
12. PRACOWNICY.....	53
12.1. Szkolenia w BOŚ S.A.....	53
12.2. Program opcji menedżerskich	54
12.3. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A.....	54
12.4. Zestawienie stanu posiadania akcji Banku przez Członków Zarządu Banku i Członków Rady Nadzorczej	55
12.5. Informacja na temat wynagrodzeń kluczowego personelu kierowniczego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.....	56
12.6. Umowy dotyczące rekompensat dla osób zarządzających.....	56
13. INFORMACJE PO DNIU BILANSOWYM	57
V. OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO.....	59
1. ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO.....	59
2. KONTROLA WEWNĘTRZNA.....	60
3. AKCJONARIAT I PRAWA Z AKCJI.....	61
4. ORGANY BANKU.....	65
5. KONFLIKT INTERESÓW W BOŚ S.A.	74
6. POLITYKA WYNAGRODZEŃ W BOŚ S.A.	75
VI. SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU	75
1. BANK	77
2. FUNDACJA BOŚ – STRATEGICZNE ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE BANKU	79

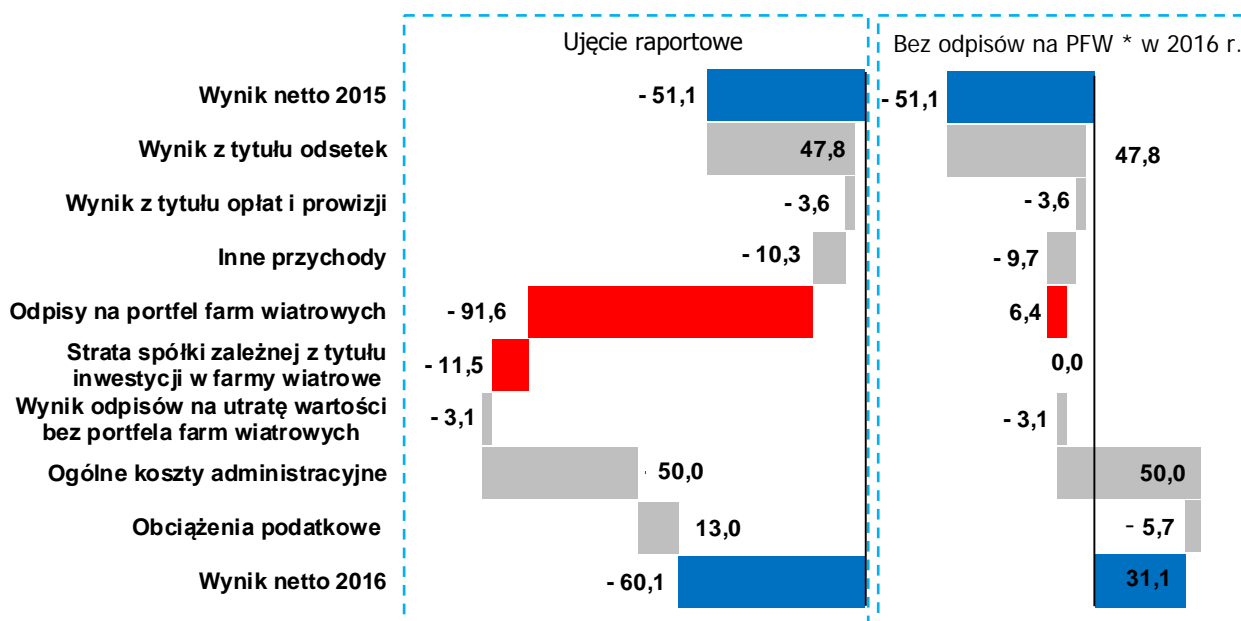
PODSUMOWANIE WYNIKÓW GRUPY BOŚ S.A.

Grupę Kapitałową Banku Ochrony Środowiska S.A. na dzień 31 grudnia 2016 r. tworzył Bank Ochrony Środowiska S.A., pełniący rolę dominującą nad jednostkami bezpośrednio zależnymi: Domem Maklerskim BOŚ S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOŚ Invest Management sp. z o.o., BOŚ Ekosystem sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji, BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna) oraz jednostką zależną w sposób pośredni (podmiot zależny od BOŚ Eko Profit S.A.) MS Wind sp. z o.o.

Skonsolidowany wynik netto Grupy BOŚ S.A. zrealizowany w 2016 roku wyniósł -60,1 mln zł i był niższy o 9,0 mln zł w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego. Kluczowym czynnikiem, który wpłynął na ostateczny poziom wyniku Grupy było utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów związanych z portfelem kredytów na finansowanie farm wiatrowych (zwanym dalej PFW) w kwocie 97,9 mln zł. Dodatkowo wpływ na wynik skonsolidowany Grupy miała strata spółki zależnej MS Wind w wysokości 11,5 mln zł, związana z posiadaną farmą wiatrową. Kredyty na farmy wiatrowe były udzielone przed 2016 rokiem, w szczególności w latach 2014-15, w czasie intensyfikacji akcji kredytowej w tym segmencie. Zwiększony poziom odpisów utworzonych w tym portfelu jest rezultatem rozliczenia Zarządu jednostki dominującej Grupy BOŚ Bank S.A. (dalej „Bank”, „BOŚ S.A.”) z konsekwencjami decyzji podejmowanych w poprzednich latach, które doprowadziły do istotnego wzrostu poziomu ryzyka oraz koncentracji w portfelu kredytowym Banku. Ostrożnościowe działania Zarządu mają na celu mitygację potencjalnych ryzyk związanych z materializacją negatywnego scenariusza rynkowego rozwoju tego segmentu a jednocześnie stanowią element działań naprawczych mających na celu ograniczenie ryzyka kredytowego oraz uzyskanie trwałej poprawy wyników Banku.

Grupa BOŚ posiada portfel kredytów, na finansowanie inwestycji w farmy wiatrowe, o łącznej wartości 2,2 mld zł, którego udział w portfelu kredytowym Banku wynosi 16%. W 2016 r. miała miejsce zmiana regulacji rynkowych obejmujących sektor OZE, w tym nowelizacja ustawy o odnawialnych źródłach energii, która weszła w życie 1 lipca 2016 r. oraz ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, która weszła w życie 15 lipca 2016 r. W związku z istotną zmianą uwarunkowań rynkowych wpływającą na jakość portfela farm wiatrowych, Bank zidentyfikował ryzyka związane z potencjalnymi skutkami negatywnych scenariuszy rozwoju sytuacji w tym sektorze a tym samym ewentualnego pogorszenia jakości portfela kredytowego (w krótkim i średnim okresie) związanego z negatywnym wpływem otoczenia regulacyjnego.

Wpływ odpisów na aktywa związane z portfelem farm wiatrowych na wyniki 2016 r. (w mln zł)

* PFW – portfel farm wiatrowych

Łączny poziom wyniku odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i aktywów finansowych w 2016 r. wyniósł -208,8 mln zł i był niższy o 94,6 mln zł w stosunku do roku ubiegłego. Po wyłączeniu całości odpisów z tytułu utraty wartości portfela kredytów i aktywów finansujących farmy wiatrowe z rachunku wyników Banku Grupa BOŚ S.A. osiągnęłaby w 2016 r. zysk netto na poziomie 31,1 mln zł, tj. o 82,2 mln zł więcej, niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Poprawa wyników, z wyłączeniem odpisów na portfel farm wiatrowych, jest konsekwencją istotnej poprawy wyniku odsetkowego, przy jednoczesnej redukcji ogólnych kosztów administracyjnych, co było efektem skutecznego wdrażania Ramowej Strategii Rozwoju Banku Ochrony Środowiska S.A. na lata 2016-2020 oraz Programu Postępowania Naprawczego.

Efekty działań podejmowanych w zakresie realizacji Ramowej Strategii Rozwoju wpłynęły pozytywnie na poprawę wyników w zakresie podstawowej działalności Grupy BOŚ S.A., skutkując m.in. wzrostem marży odsetkowej z poziomu 1,3% w 2015 r. do 1,5% w 2016 r. Powyższe spowodowało zmniejszenie negatywnego odchylenia Banku od definiowanej przez KNF grupy banków rówieśniczych, która odnotowała spadek marży odsetkowej po trzech kwartałach 2016 r. o 0,04 p.p. względem 2015 r. Dodatkowo, dzięki działaniom w zakresie optymalizacji kosztów Grupa BOŚ S.A. poprawiła wskaźnik C/I z poziomu 88,3% w 2015 r. do 74,6% w 2016 r.

Poziom wybranych pozycji bilansu oraz rachunku wyników Grupy BOŚ w porównaniu do 2015 r. w ujęciu faktycznym oraz z wyłączeniem wpływu odpisów z tytułu utraty wartości portfela aktywów finansujących inwestycje w farmy wiatrowe przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	2016		2015	Zmiana w p.p.		
	z PFW *	bez PFW *		z PFW *	bez PFW *	
<i>Wybrane pozycje bilansu (w tys. zł)</i>						
Kredyty i pożyczki udzielone klientom [1]	13 965 259	14 063 171	14 343 558	-2,6	-2,0	
Zobowiązania wobec klientów	17 123 578	17 123 578	15 968 163	7,2	7,2	
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	829 735	829 735	2 318 189	-64,2	-64,2	
Kapitał własny	1 781 889	1 873 158	1 468 556	21,3	27,6	
Suma bilansowa	20 829 489	20 920 758	20 921 772	-0,4	0,0	
<i>Wybrane pozycje rachunku wyników (w tys. zł)</i>						
Wynik z tytułu odsetek [2]	309 227	309 227	261 411	18,3	18,3	
Wynik z tytułu opłat i prowizji [3]	109 168	109 168	112 725	-3,2	-3,2	
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości	-208 759	-110 847	-114 138	82,9	-2,9	
Ogólne koszty administracyjne [4]	-381 050	-381 050	-431 081	-11,6	-11,6	
Zysk/strata netto	-60 148	31 121	-51 118	X	X	
<i>Wybrane wskaźniki (%)</i>						
Marża odsetkowa na aktywach ogółem [5]	1,5	1,5	1,3	0,2	0,2	
Koszt ryzyka	-1,5	-0,8	-0,9	-0,6	0,1	
Udział kredytów posiadających przesłanki utraty i wykazujących utratę wartości	11,0	x	7,1	3,9	x	
Koszty/dochody (C/I) [6]	74,6	72,9	88,3	-13,7	-15,4	
Łączny współczynnik kapitałowy (współczynnik wypłacalności)	14,28	x	12,10	2,18	x	

definicje wskaźników zamieszczono w pkt II.1 oraz II.2.1.4.

* PFW – portfel farm wiatrowych

Na poziom wyników finansowych uzyskanych przez Grupę BOŚ S.A. w 2016 r, oprócz negatywnego efektu utworzenia odpisów na portfel farm wiatrowych, wpływ miały w szczególności:

- [1] Wartość bilansowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom Grupy według stanu na koniec 2016 r. wynosiła 13 965,3 mln zł i zmniejszyła się o 2,6% w porównaniu do końca 2015 r. Jednocześnie realizując zapisy Strategii, dokonano zmiany struktury portfela kredytowego w celu zwiększenia udziału kredytów o wyższych marżach. Udział kredytów udzielonych klientom korporacyjnym zwiększył się do poziomu 53,7%, natomiast zmniejszył się udział kredytów udzielnym jednostkom finansów publicznych i klientom detalicznym. Wzrost stanu kredytów w segmencie klientów korporacyjnych wyniósł 119,2 mln zł, tj. 1,6%, przy jednoczesnym spadku o 324,6 mln zł

- tj. o 14,9% kredytów udzielonych finansom publicznym oraz klientom detalicznym o 172,9 mln zł, tj. o 3,6%.
- [2] Wynik odsetkowy osiągnięty w 2016 r. był wyższy o 47,8 mln zł, tj. 18,3% w relacji do 2015 r. Było to możliwe głównie na skutek zwiększenia średniego stanu kredytów oraz zmniejszenia udziału w pasywach wysokokosztowych obligacji i zastąpienia ich tańszym finansowaniem w postaci depozytów.
 - [3] Wynik z tytułu opłat i prowizji Grupy obniżył się o 3,2% w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. Było to efektem niższych opłat za obsługę rachunków klientów o 7,8 mln zł, tj. o 16,4%, oraz niższych prowizji od gwarancji i akredytyw o 3,2 mln zł, tj. o 42,5%.
 - [4] Łączny poziom wyniku odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i aktywów finansowych w 2016 r. wyniósł -208,8 mln zł i był niższy o 94,6 mln zł w stosunku do roku ubiegłego. Kluczowym elementem wpływającym na wzrost poziomu odpisów w Grupie było utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości portfela farm wiatrowych, które stanowiły blisko połowę łącznego przyrostu odpisów.
 - [5] Podkreślić należy spadek ogólnych kosztów administracyjnych o 50,0 mln zł, tj. o 11,6%, głównie na skutek niższych kosztów BFG o 21,3 mln zł, tj. o 36,7%, kosztów rzeczowych o 9,7 mln zł, tj. o 7,6% i kosztów amortyzacji o 7,1 mln zł, tj. 13,6%, oraz kosztów świadczeń pracowniczych o 3,0 mln zł tj. o 1,7% w stosunku do 2015 r. Spadek kosztów świadczeń pracowniczych miał związek zarówno ze zmniejszeniem stanu zatrudnienia jak i obniżeniem wynagrodzeń Członków Zarządu oraz części kadry kierowniczej, przy czym pełne efekty podjętych działań będą widoczne dopiero w wynikach kolejnych okresów.
 - [6] Wypracowany wzrost marży odsetkowej, związany w największym stopniu z postępującą zmianą struktury pasywów Grupy. Oprócz zastąpienia kosztownych obligacji własnych (walutowych oraz złotych) środkami pochodzącymi od klientów pozytywny wpływ na realizowaną przez Grupę BOŚ marżę odsetkową miało sukcesywne obniżanie oprocentowania depozytów klientów, terminowych jak i rachunków oszczędnościowych. Pomimo obniżek oprocentowania oferta BOŚ w dalszym ciągu pozostawała atrakcyjna dla klientów, co wyraża się niesłabnącym zainteresowaniem klientów ofertą depozytową Banku.
 - [7] Spadek (poprawa) wskaźnika efektywności kosztowej C/I w 2016 r. względem roku poprzedniego o 13,7 p.p. (a po uwzględnieniu wpływu odpisów na portfel farm wiatrowych o 15,4 p.p.), poza obniżką ogólnych kosztów administracyjnych, była związana ze wzrostem przychodów Grupy z podstawowej działalności, głównie z tytułu odsetek, przy niższych przychodach o charakterze jednorazowym, w tym ze sprzedaży dłużnych papierów wartościowych.

BOŚ S.A. rozwijał działalność na rynku finansowania projektów proekologicznych powiększając, zgodnie ze Strategią, udział w portfelu kredytowym, kredytów udzielonych na działania służące ochronie środowiska oraz wspierające zrównoważony rozwój. Saldo kredytów proekologicznych na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosło 5,0 mld zł, co stanowiło 34,5% salda kredytów ogółem w Grupie.

W 2016 r. dokonano także zmian w strukturze kapitału własnego i zobowiązań. W związku z realizacją nowej Strategii, Bank przeprowadził w 2016 r. podwyższenie kapitału zakładowego. Wartość emisji akcji wyniosła 400 mln zł. Podwyższenie kapitału umożliwiła Grupie dalszy organiczny rozwój i generowanie środków na realizację misji w zakresie finansowania inwestycji ekologicznych i zrównoważonego rozwoju. Na koniec grudnia 2016 r. udział kapitału własnego Grupy w sumie bilansowej stanowił 8,6%.

Spadł udział zobowiązań z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych (o 7,1 p.p.). W maju 2016 r. Bank przeprowadził wykup wyemitowanych na kwotę 250 mln EUR w 2011 r. obligacji z oprocentowaniem stałym 6%. Wykup obligacji istotnie wpłynął na zmniejszenie kosztów finansowania Grupy i miał pozytywny wpływ na wyniki kolejnych kwartałów. Udział zobowiązań wobec klientów w pasywach wzrósł o 5,9 p.p. do 82,2% na dzień 31 grudnia 2016 r. Zobowiązania Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. wobec klientów według stanu na 31 grudnia 2016 r. wyniosły 17 123,6 mln zł i były wyższe o 7,2% w porównaniu do stanu na koniec 2015 r. Na koniec 2016 r. wolumen depozytów detalicznych wyniósł 10 796,8 mln zł i zwiększył się o 28,6% w stosunku do stanu na koniec 2015 r.

Wśród najważniejszych działań zarządczych należy wymienić zmianę modelu biznesowego Grupy, a w konsekwencji podniesienie efektywności działania Grupy, zapewnienie stabilnych źródeł finansowania oraz rozszerzanie aktywności w obszarze szeroko pojętej ochrony środowiska. Bank, zgodnie z wcześniejszymi zapowiedziami, zwiększa aktywność w segmencie mikro, małych i średnich firm. Wprowadzony został nowy model obsługi dla małych firm w oparciu o całą sieć oddziałów Banku. Jednocześnie Bank kontynuował prace związane z rozwojem oferty dla klientów zamożnych w ramach

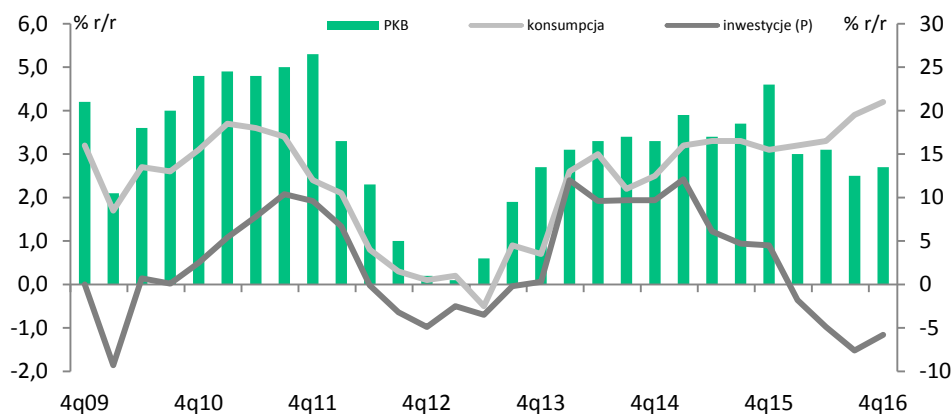
bankowości prywatnej. W IV kwartale 2016 r. Bank wdrożył projekt związany z pozyskiwaniem depozytów w euro od osób prywatnych w kraju i zagranicą, co pozwoli na obniżenie niedopasowania walutowego. Bank rozwijał też alternatywne kanały dystrybucji usprawniając składanie wniosków kredytowych przez stronę internetową Banku czy poprzez zwiększanie funkcjonalności sprzedażowych contact center. Ponadto, Bank podjął szereg działań w zakresie centralizacji i uproszczenia procesów w obszarze analizy kredytowej oraz aktywnych działań w zakresie redukcji ogólnych kosztów administracyjnych.

Łączny współczynnik wypłacalności Grupy wyniósł 14,28% na koniec 2016 r. wobec 12,10% na koniec 2015 r. Współczynnik Tier 1 wyniósł 11,37% na 31 grudnia 2016 r. wobec 9,13% na koniec 2015 r. W dniu 12 lipca 2016 r. Sąd zarejestrował podwyższenie kapitału zakładowego Banku w drodze emisji akcji zwykłych na okaziciela serii U oraz zmianę Statutu Banku w tym zakresie. W dniu 22 grudnia 2016 r. uzyskano zgodę KNF na zaliczenie podwyższenia kapitału do współczynnika wypłacalności.

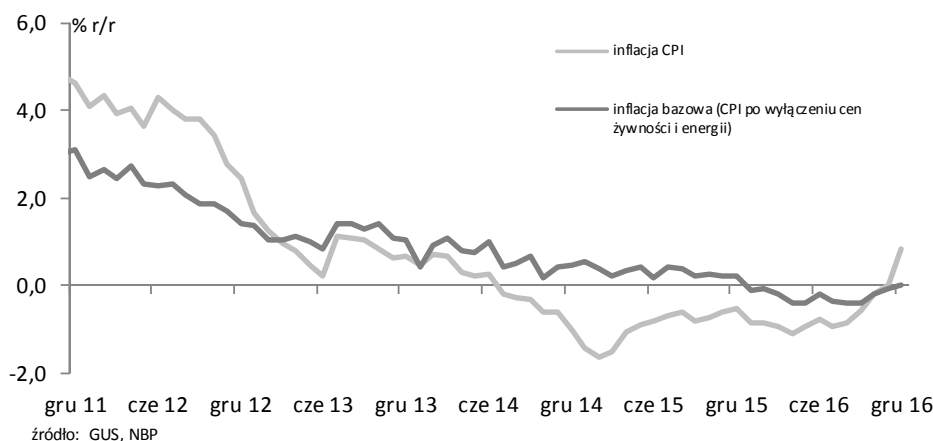
I. CZYNNIKI I ZDARZENIA WPLYWAJĄCE NA SYTUACJĘ FINANSOWĄ GRUPY W 2016 R.

1. SYTUACJA MAKROEKONOMICZNA

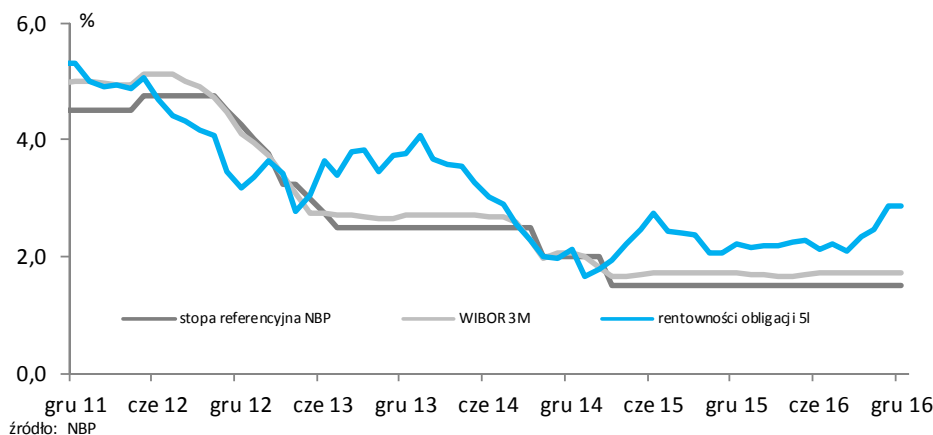
W 2016 r. tempo wzrostu produktu krajowego brutto obniżyło się do 2,8% wobec 3,9% w 2015 r. Osłabienie aktywności krajowej gospodarki było głównie wynikiem spadku nakładów inwestycyjnych. W 2016 r. odnotowano spadek inwestycji o 5,5% wobec wzrostu o 6,1% rok wcześniej. Wyraźne osłabienie inwestycji w 2016 r. było efektem słabszych inwestycji zarówno publicznych, jak i prywatnych. Jednocześnie w 2016 r. czynnikiem wspierającym wzrost gospodarczy było przyspieszenie dynamiki konsumpcji prywatnej, która wzrosła o 3,6% wobec 3,2% wzrostu w 2015 r. Wzrost konsumpcji stymulowany był przez wzrost transferów społecznych (Program Rodzina 500+), ujemną dynamikę cen w gospodarce (podwyższającą realną siłę nabywczą gospodarstw domowych) oraz poprawę na rynku pracy. W 2016 r. stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się do 8,3% na koniec roku wobec 9,7% w grudniu 2015 r. W 2016 r. liczba bezrobotnych spadła o 229 tys. osób do 1 335 tys. osób na koniec roku.

W 2016 r. utrzymywał się niski poziom cen w gospodarce, wyraźnie poniżej celu inflacyjnego NBP (2,5%). Przez pierwsze dziesięć miesięcy wskaźnik cen dóbr i usług konsumpcyjnych CPI pozostawał na ujemnym poziomie, co było wynikiem niskiej dynamiki cen paliw (efektu spadku cen ropy naftowej), cen żywności, cen administrowanych, a także umiarkowanej presji popytowej i kosztowej w gospodarce. Pod koniec roku odnotowano trend wzrostowy wskaźnika CPI za sprawą odbicia w górę cen paliw oraz żywności przetworzonej (przy bardzo niskim poziomie statystycznej bazy odniesienia sprzed roku). W rezultacie na koniec roku wskaźnik CPI wzrósł do 0,8% r/r wobec -0,5% na koniec 2015 r. Średnioroczny wskaźnik inflacji wyniósł w 2016 r. -0,6% wobec -0,9% w 2015 r.

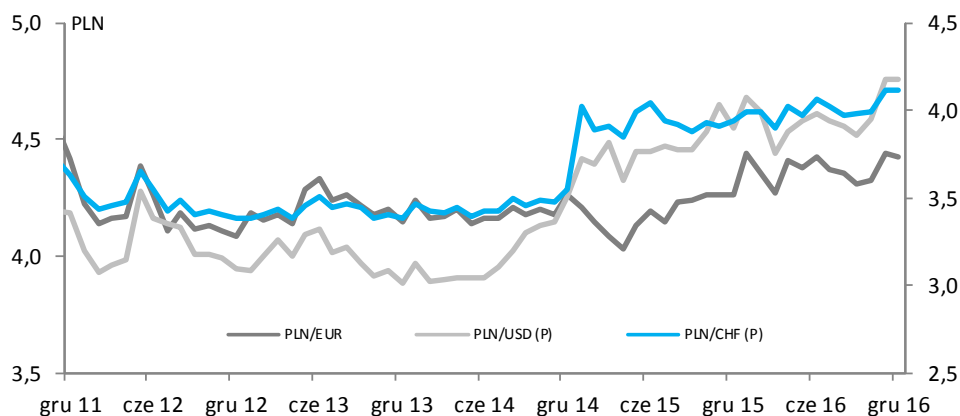

Przez cały 2016 r. Rada Polityki Pieniężnej (RPP) prowadziła politykę stabilnych stóp procentowych - stopa referencyjna NBP kształtowała się na poziomie 1,5%. W 2016 r. miała miejsce zmiana składu RPP, w związku z wygaśnięciem kadencji 9 z 10 członków Rady (w tym prezesa Narodowego Banku Polskiego). RPP w nowym składzie kontynuowała dotychczasową politykę pieniężną i jednoznacznie zasygnalizowała, że jej intencją jest stabilizacja parametrów polityki monetarnej. Takie przesłanie RPP utrzymała przez cały rok. W 2016 r. w warunkach stabilnych stóp procentowych NBP oprocentowanie pożyczek na rynku międzybankowym było stabilne - stawka WIBOR 3M na koniec roku ukształtowała się poziomem 1,73%, lekko powyżej poziomu z końca 2015 r. (1,72%).

2016 r. był okresem podwyższonej zmienności notowań aktywów finansowych na globalnym rynku finansowym. W I kw. podwyższoną zmienność stymulował wzrost obaw o sytuację gospodarek wschodzących, w II kw. referendum dot. przyszłości Wielkiej Brytanii w UE, a pod koniec roku nieoczekiwane zwycięstwo Donalda Trumpa w wyborach prezydenckich w USA. Przez cały rok czynnikiem istotnie wpływającym na rynki finansowe była zmienność oczekiwań rynkowych co do perspektyw polityki monetarnej głównych banków centralnych, w tym przede wszystkim Rezerwy Federalnej w USA.

Pod koniec roku, pod wpływem napływających korzystnych informacji z gospodarki USA (jak i pozostałych najważniejszych gospodarek), wzrostu cen surowców (stymulującego oczekiwanie na wyższą inflację), nasilenia oczekiwań na ekspansywną politykę fiskalną w USA pod rządami administracji Donalda Trumpa oraz retoryki przedstawicieli Rezerwy Federalnej, wzrosły oczekiwania rynkowe co do tempa i skali podwyższenia stóp procentowych w USA. To poskutkowało w IV kw. wyraźnym wzrostem rentowności obligacji skarbowych na rynkach bazowych (USA i Niemcy), umocnieniem kursu dolara oraz spadkiem popytu na aktywa finansowe rynków wschodzących.

źródło: NBP

W 2016 r. sytuacja na polskim rynku finansowym pozostawała pod wyraźnym wpływem tendencji na globalnym rynku finansowym. Podwyższona zmienność na globalnym rynku finansowym skutkowałą podwyższoną zmiennością na krajowym rynku finansowym. Spadek popytu na aktywa rynków wschodzących skutkowałą presją na osłabienie złotego. Dodatkowo w kierunku osłabienia złotego oddziaływała niepewność co do przyszłej polityki gospodarczej (m.in. niepewność co do kształtu ustawy dot. pomocy osobom zadłużonym w walutach obcych, która wygasła w drugiej połowie roku w reakcji na przedstawienie przez Kancelarię Prezydenta projektu ustawowego rozwiązania tej kwestii), a także obniżenie przez agencję ratingową Standard&Poor's oceny ratingowej Polski. W skali całego 2016 roku złoty stracił na wartości wobec dolara amerykańskiego (4,5%), wobec euro (4,2%) oraz wobec franka szwajcarskiego (2,0%).

Wzrost rentowności obligacji skarbowych na rynkach bazowych w połączeniu ze spadkiem popytu na aktywa rynków wschodzących oraz osłabieniem oczekiwań na dalsze poluzowanie polityki monetarnej RPP poskutkowałą w 2016 r. wyraźnym wzrostem rentowności złotych obligacji skarbowych. Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych wzrosła w skali roku o około 60 pkt. baz. do poziomu 3,60% na koniec roku.

2. OPIS ISTOTNYCH ZDARZEŃ W 2016 R.

Nagrody i wyróżnienia

- „EKOlukata SUPERprocentująca BOŚ” została uznana drugim najbardziej atrakcyjnym depozytem na rynku wg Rankingu Rzeczypospolitej z dnia 31 marca 2016 r.
- Konto oszczędnościowe BOŚ EKOpofit zajęło drugie miejsce w zestawieniu gazety „Parkiet” z dnia 31 marca 2016 r.
- Zespół ekonomistów BOŚ S.A. zajął pierwsze miejsce w konkursie prognostycznym gazety „Parkiet” w kategorii najcelniejsze prognozy wskaźników makroekonomicznych i rynkowych po I kwartale 2016, 11 kwietnia 2016 r. oraz po III kwartale 2016; 10 października 2016 r.
- Bank znalazł się w rankingu TOP5 banków według Comperia.pl oferujących fundusze inwestycyjne, 10 maja 2016 r.
- Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska otrzymał Nagrodę Specjalną GPW i tytuł Brokera Roku 2015; 13 maja 2016 r.
- Bank w jury międzynarodowego konkursu dla studentów ENACTUS Poland 2016; 7 czerwca 2016 r.
- EKOlukata 12M BOŚ – pierwsze miejsce w rankingu Pulsu Biznesu; 28 czerwca 2016 r.
- BOŚ S.A. zajął pierwszą pozycję w badaniu satysfakcji Klientów banków przeprowadzonym wśród czytelników „Parkietu” opublikowanym 8 września 2016 r. BOŚ S.A. uzyskał notę 3,9 w pięciostopniowej skali. Średnia dla całego badania wyniosła 2,6.
- W rankingu „Przyjazny Bank Newsweeka - Bank 2016”, opublikowanym we wrześniu 2016 r., w kategorii „bankowość hipoteczna”, BOŚ S.A. uzyskał 3 miejsce.
- Drugie miejsce dla EKOlukaty z Bonusem w zestawieniu najwyższej oprocentowanych lokat rocznych według Bankier.pl z dnia 25 października 2016 r.

Ramowa Strategia Rozwoju Banku Ochrony Środowiska S.A. oraz Program Naprawczy

W dniu 20 kwietnia 2016 r. Rada Nadzorcza Banku podjęła uchwałę w sprawie zatwierdzenia Ramowej Strategii Rozwoju Banku Ochrony Środowiska S.A. na lata 2016 – 2020. Główne założenia Strategii BOŚ zostały przekazane do publicznej wiadomości raportem bieżącym nr 25/2016. Ze względu na powstanie straty bilansowej w 2015 r. oraz w związku z wymaganiami określonymi w art. 142 Prawa bankowego, w dniu 30 marca 2016 r., Bank przekazał Komisji Nadzoru Finansowego (Komisja / KNF), zatwierdzony przez Radę Nadzorczą, Program Postępowania Naprawczego BOŚ S.A., który po wprowadzeniu zaleceń,

został zatwierdzony przez KNF w dniu 14 grudnia 2016 r. Zarówno Strategia Rozwoju Banku na lata 2016 – 2020 jak Program Postępowania Naprawczego BOŚ S.A. zostały opracowane przy zachowaniu spójności pod względem założeń, kierunków i planowanych do osiągnięcia celów. Priorytetowym celem BOŚ S.A. na lata 2016-2020 jest wzrost rentowności Banku do poziomu wyższego od średniej rentowności w sektorze bankowym. Szerszy opis założeń Strategii został zamieszczony w rozdz. II pkt 4.

Podwyższenie kapitału

Bank przeprowadził w I półroczu 2016 r. podwyższenie kapitału zakładowego w drodze emisji akcji serii U w trybie subskrypcji prywatnej. Wartość emisji nowych akcji wyniosła 400 mln zł. Podwyższenie kapitału zakładowego Banku zostało zarejestrowane przez Sąd w dniu 12 lipca 2016 r.

W związku z wnioskiem Banku z dnia 9 września 2016 r., Komisja Nadzoru Finansowego 22 grudnia 2016 r. wydała decyzję o zezwoleniu na zaklasyfikowanie akcji nowej emisji jako instrumentów w kapitale podstawowym Tier 1 zgodnie z art. 26 ust. 3 w zw. z art. 28 Rozporządzenia CRR.

Wykup obligacji

W 11 maja 2016 r. miał miejsce wykup obligacji wyemitowanych w wysokości 250 mln EUR z oprocentowaniem stałym w wysokości 6% w 2011 r. przez BOS Finance AB z siedzibą w Szwecji, której Bank był jedynym akcjonariuszem. Wykup obligacji istotnie wpłynął na zmniejszenie kosztów finansowania Banku i ma pozytywny wpływ na wyniki kolejnych kwartałów. Zarząd BOŚ S.A. podał do publicznej wiadomości, że w dniu 9 maja 2016 r. Bank dokonał zwrotu kaucji z odsetkami w kwocie 265 mln EUR spółce zależnej BOS Finance AB z siedzibą w Szwecji zgodnie z Umową Kaucji z dnia 11 maja 2011 r. (raport bieżący nr 30/2016). Spółka BOS Finance AB środki pozyskane w drodze emisji euroobligacji w wysokości 250 mln EUR złożyła na rachunku Banku jako zabezpieczenie roszczeń z gwarancji wykonania zobowiązań BOS Finance AB z tytułu emisji euroobligacji. Środki z kaucji zostały wykorzystane do spłaty zobowiązań BOS Finance z tytułu emisji euroobligacji w dniu 11 maja 2016 r.

W III kwartale 2016 r. Bank dokonał wykupu obligacji własnych serii U na kwotę 10 mln zł (raport bieżący 52/2016).

Optymalizacja kosztów

- Wpływ na poprawę wyników Grupy miały działania w obszarze: optymalizacji kosztów w zakresie usług bezpieczeństwa (redukcja faktycznie poniesionych kosztów w 2016 r. o 11% w stosunku do 2015 r.) przy jednoczesnym zachowaniu właściwego poziomu bezpieczeństwa Grupy.
- Prowadzone w latach 2015-2016 działania mające na celu optymalizację kosztów IT&N przyniosły w 2016 r. efekt w postaci oszczędności na poziomie ok. 1,49 mln zł (5,18%) pomimo wzrostu kosztów serwisu wynikającego z prac rozwojowych oraz waloryzacji opłat w porównaniu z kosztami poniesionymi w roku 2015.
 - Wykonanie 2015 – 28,7 mln zł
 - Wykonanie 2016 – 27,2 mln zł
 - Różnica – 1,5 mln zł
- Zrealizowana w I połowie 2016 r. wymiana platformy sprzętowej stanowiącej trzon infrastruktury serwerowej dla systemów produkcyjnych i testowych Banku zdecydowanie obniżyła ryzyko awarii oraz pozwoliła na redukcję kosztów serwisu sprzętu i oprogramowania systemowego. Ponadto, poprzez zwiększenie szybkości i sumarycznej wydajności serwerów, dała możliwość zwiększania liczby obsługiwanych rachunków.
- W 2016 r. przeprowadzono działania związane z reorganizacją sieci placówek dotyczące ich likwidacji i realokacji oraz dodatkowo wypracowano standard oddziału pod względem funkcjonalnym i wizerunkowym. Celem powyższych działań była poprawa efektywności sieci placówek i funkcjonowania Banku. W wyniku tych działań dokonano realokacji dwóch i likwidacji ośmiu placówek Banku, co pozwoliło uzyskać oszczędności ponad 1 mln zł w 2016 r.
- Zredukowano koszty rzeczowe: koszty czynszów, wynajmu samochodów, wydruków, zakupów materiałów i usług.

Zmiana ratingu przez agencję ratingową Fitch

W lutym 2016 r. (raport bieżący nr 17/2016) Agencja ratingowa Fitch Ratings Ltd obniżyła długoterminowy rating (IDR) z 'BB' do 'B+', z perspektywą stabilną. W wyniku tej zmiany obniżeniu uległy również pozostałe ratingi Banku. Agencja w swym raporcie jako główny powód swej decyzji wymieniła znacznie osłabioną zdolność Banku do absorpcji strat w wyniku nowego podatku bankowego oraz słabej jakości aktywów. Poziom ratingu wynikał z poglądu Agencji dotyczącej ograniczonej możliwości nadzwyczajnego wsparcia dla Banku ze strony Państwa głównie w świetle BRRD (Dyrektywa w sprawie restrukturyzacji

i uporządkowanej likwidacji banków). Agencja wyraziła przekonanie, że instytucje państwowe mogłyby podjąć wyprzedzające działania, aby uniknąć przekroczenia przez Bank regulacyjnych wymogów kapitałowych z uwagi na pośredni udział kapitałowy Państwa w Banku oraz jego rolę w finansowaniu projektów proekologicznych w kraju.

Podatek bankowy

Zgodnie z art. 3 i art. 4 pkt 1 Ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych (t.j. Dz.U. 2016 poz. 68; dalej: „Ustawa o podatku FIN”), Bank jest podatnikiem podatku od niektórych instytucji finansowych (dalej „podatku FIN”) od 1 lutego 2016 r. Jednocześnie zgodnie z art. 11 ust. 2 pkt 1 Ustawy o podatku FIN, zwolnieni z opodatkowania podatkiem FIN są podatnicy objęci programem postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 142 ust. 1-3 Prawa bankowego. W związku z objęciem Banku programem naprawczym stosowanie do art. 142 Prawa bankowego, wynik Banku nie jest obciążony podatkiem bankowym.

Przedsięwzięcia w obszarze Wsparcia

W 2016 r. zakończono w Banku działania wdrożeniowe w dziewięciu projektach, które wynikały z konieczności dostosowania Banku do wymogów prawnych i/lub regulacyjnych instytucji nadzorczych jak również z inicjatyw o charakterze biznesowym. W szczególności zrealizowano projekty:

- Rodzina 500+, który miał na celu umożliwienie klientom Banku, posiadającym dostęp do bankowości elektronicznej, korzystanie z portalu ZUS, w tym w szczególności złożenie wniosku w Programie Rodzina 500+;
- EMIR II, który dotyczył wdrożenia rozwiązań mających na celu dostosowanie Banku do wymagań wynikających z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (EU) Nr 648/2012 z dnia 04 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji (zwane „Rozporządzeniem EMIR”), w zakresie rozliczania transakcji pochodnych poprzez izby rozliczeniowe CCP.

Ustawa o odnawialnych źródłach energii

W dniu 28 czerwca 2016 r. Prezydent RP podpisał nowelizację Ustawy o odnawialnych źródłach energii (Ustawy o OZE), która weszła w życie 1 lipca 2016 r. Znaczącą zmianą nowelizacji Ustawy o OZE jest zniesienie obowiązku zakupu energii odnawialnej przez sprzedawcę zobowiązanego od wytwórców energii ze źródeł odnawialnych o mocy powyżej 500 kW (vacatio legis - do końca 2017 r.). Cena energii elektrycznej wytworzonej w takich instalacjach OZE będzie kształtowana przez rynek hurtowy.

Niekorzystny dla inwestorów w OZE jest także wynikający z opublikowanego Rozporządzenia z dnia 17 października 2016 r. brak inicjatywy legislacyjnej zwiększającej obowiązkowy udział energii z OZE w 2017 r. Utrzymanie wskaźnika tzw. obowiązku OZE na poziomie 16% (w tym 0,6% dla biogazu) w roku 2017 będzie prowadzić do dalszego pogłębiania nadpodaży zielonych certyfikatów na rynku.

Nowelizacja ustawy o OZE wprowadziła nowe zasady rozliczeń producentów energii w mikroinstalacjach OZE o mocy do 40 kW, a także zmieniła zasady systemu aukcyjnego, w którym mają funkcjonować inwestorzy budujący większe instalacje OZE. Zmiany systemu aukcyjnego dotyczyły głównie promowania w większym wymiarze technologii, które wytwarzają energię w sposób stabilny i przewidywalny.

W dniu 30 grudnia 2016 r. odbyły się pierwsze aukcje na sprzedaż energii elektrycznej, mające charakter pilotażowy. Trzy z nich zostały rozstrzygnięte skutecznie – dla istniejących, o mocy do 1 MW, biogazowni rolniczych oraz instalacji spełniających warunki emisji CO₂ nie większej niż 100 kg/MWh i produkcji większej niż 3 504 MWh/MW/r, a także dla nowych instalacji o mocy do 1 MW. Jako uzupełnienie grudniowej sesji Ministerstwo Energii i URE zaplanowały przeprowadzenie dodatkowej aukcji w pierwszych miesiącach 2017 r. Istotną korzyścią systemu aukcyjnego jest wyeliminowanie występującego ryzyka zmienności cen praw majątkowych (zielonych certyfikatów). Pojawiło się natomiast ryzyko wystąpienia sytuacji, w której inwestor będzie musiał zapłacić kary pieniężne w przypadku, gdy łączna ilość energii wytworzonej w okresie kolejnych trzech lat funkcjonowania instalacji nie osiągnie co najmniej 85% poziomu deklarowanego w aukcji.

Ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych

W dniu 22 czerwca 2016 r. Prezydent RP podpisał ustawę o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, która weszła w życie 15 lipca 2016 r. Ustawa generuje szereg ograniczeń dla nowopowstających i działających elektrowni wiatrowych. Zgodnie z ustawą lokalizacja elektrowni wiatrowej będzie możliwa wyłącznie w miejscach wskazanych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w którym musi być również określona maksymalna całkowita wysokość elektrowni wiatrowej. Ustawa wprowadza ograniczenia co do minimalnej odległości elektrowni wiatrowych od budynku

mieszkalnego. Istniejące elektrownie wiatrowe, które nie spełniają kryterium odległości, nie będą mogły być rozbudowywane, dopuszczalny jest jedynie ich remont i prace niezbędne do eksploatacji. Ustawa rozszerza podstawę opodatkowania podatkiem od nieruchomości do 100% wartości inwestycji ogółem (dotychczas podstawą naliczania tego podatku była wartość fundamentów turbiny z wieżą), co negatywnie wpłynie na rentowność tego typu inwestycji z uwagi na zwiększone obciążenia podatkowe wytwórców energii. W odpowiedzi na liczne wątpliwości dotyczące stosowania przepisów Ustawy w zakresie opodatkowania, Ministerstwo Rozwoju i Finansów opublikowało pismo z dnia 2 grudnia 2016 r., w którym wyraża jednoznaczne stanowisko, iż od dnia 1 stycznia 2017 r. opodatkowaniu podatkiem od nieruchomości podlega cała elektrownia wiatrowa. Środowiska branżowe oraz prawnicze zabiegają o zmiany zapisów ustawy w tym zakresie.

Prawo ochrony środowiska

W dniu 7 grudnia 2016 r. do Sejmu RP wpłynął poselski projekt nowelizacji ustawy Prawo ochrony środowiska, mający na celu zmianę sposobu wyborów władz Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW), przenoszący z administracji samorządowej na administrację rządową wpływ na wybór członków rad nadzorczych wojewódzkich funduszy. Wejście w życie zmiany ustawy w kształcie przewidzianym w projekcie oznacza w praktyce zmianę statusu WFOŚiGW z samorządowej osoby prawnej na jednostkę podległą NFOŚiGW.

Programy Unijne

Rozwiązania objęte programami unijnymi są wdrażane w krajowym systemie prawnym i instytucjonalnym. Promowane kierunki obejmują wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną oraz dostosowania do zmian klimatu i efektywnego gospodarowania zasobami. Środki dystrybuowane będą m.in. w ramach: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Regionalnych Programów Operacyjnych, w ramach których ogłoszone zostały pierwsze nabory wniosków. Uruchomienie działań inwestycyjnych zwiększy popyt na finansowanie bankowe, uzupełniające dostępne środki Unii Europejskiej.

3. CZYNNIKI, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA WYNIKI SEKTORA BANKOWEGO I BANKU

Do pozostałych czynników, które mogą mieć wpływ na wyniki Grupy w perspektywie najbliższych kwartałów należy zaliczyć:

- **skutki ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych w CHF i innych walutach obcych**
W dniu 19 października 2016 roku Sejm RP rozpoczął prace nad trzema projektami ustaw dotyczących rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych denominowanych w CHF i innych walutach obcych, w tym nad przedstawionym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projektem Ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki oraz poselskimi projektami Ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów i Ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w związku ze zmianą kursu walut obcych do waluty polskiej. Na dzień publikacji niniejszego raportu nie jest znany ostateczny kształt ustawy. Implementacja proponowanych obecnie inicjatyw w zakresie przewalutowania kredytów hipotecznych w walutach obcych miałyby negatywny wpływ na wyniki finansowe sektora bankowego i BOŚ S.A.
- **istotnego osłabienia kursu złotego wobec CHF i EUR**
W przypadku istotnego osłabienia PLN w stosunku do CHF lub EUR utrzymywania się w długim okresie osłabionego kursu PLN, zdarzenie takie spowodowałoby wzrost wolumenu kredytów walutowych, co oznacza z jednej strony wzrost wymogu kapitałowego z tytułu tych kredytów, z drugiej natomiast konieczność zapewnienia odpowiednio większego finansowania. W przypadku trwałej znaczącej deprecjacji PLN względem walut obcych, zwłaszcza CHF, należałoby się liczyć z pogorszeniem jakości portfela walutowych kredytów hipotecznych.
- **ryzyko wzrostu zmienności na globalnym rynku finansowym oraz obniżenie ratingu zarówno krajowego, jak i Banku**
Skutki dla Banku mogą obejmować m.in. zwiększony koszt finansowania zewnętrznego, jak również utrudnienia w dostępie do finansowania zagranicznego oraz realizacji transakcji z zakresu zarządzania ryzykiem walutowym i stopy procentowej.
- **ewentualna zmiana wysokości opłat na BFG**
Zmiana metodyki wyliczenia wysokości opłat na BFG i uzależnienie wysokości składki m.in. od profilu ryzyka Banku na tle innych banków oznacza, że wysokość opłaty na BFG może ulec zmianie,

- **ewentualna dopłata do Funduszu Wsparcia Kredytobiorców**
Nie można wykluczyć dodatkowych dopłat do Funduszu Wsparcia Kredytobiorców.
- **podatek bankowy**
Zgodnie z Ustawą o podatku od niektórych instytucji finansowych począwszy od 1 lutego 2016 r. banki zostały obciążone tzw. podatkiem bankowym, naliczanym od wielkości aktywów (pomniejszych o wybrane pozycje). BOŚ S.A. w okresie realizacji programu naprawczego nie będzie objęty tym podatkiem.
- **wprowadzenie MSSF 9**
Wdrożenie, z dniem 1 stycznia 2018 roku, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 9 (MSSF 9) spowoduje zmiany w co najmniej trzech obszarach: w modelu pomiaru utraty wartości, modelu klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń.
Z ekonomicznego punktu widzenia ewentualne obciążenia związane z wdrożeniem nowego modelu pomiaru utraty wartości w momencie przejścia na MSSF 9 w dacie 01 stycznia 2018 mogą korygować kapitały własne lub wynik finansowy w wysokości różnicy pomiędzy wysokością odpisów wyliczonych zgodnie z MSSF9, a dotychczasowym poziomem odpisów wyliczanych zgodnie z MSR 39. Nowy sposób klasyfikacji i wyceny aktywów może natomiast skutkować korektą kapitałów w momencie przejścia na MSSF9 oraz zwiększoną zmiennością wyniku finansowego w kolejnych okresach wobec potencjalnej konieczności wyceny części posiadanych aktywów w wartości godziwej przez wynik finansowy.
W celu wdrożenia standardu MSSF 9, w Banku został powołany dedykowany projekt oraz Bank uzyskał wsparcie uznanej na rynku firmy doradczej. Zakończenie prac projektowych w zakresie doradztwa merytorycznego w ww. obszarach planowane jest w I półroczu 2017 r., natomiast prace wdrożeniowe w systemach IT zostaną ukończone w IV kwartale 2017 r.
W chwili obecnej nie jest możliwy do oszacowania, potencjalny wpływ MSSF 9 na sytuację finansową oraz fundusze własne – prace w tym zakresie trwają.
- **ryzyko utrzymywania się stóp procentowych na niskim poziomie lub kolejne obniżki stóp procentowych zarówno w PLN jak i walutach obcych**
Ewentualne dalsze obniżki stóp procentowych doprowadziłyby do zawężenia realizowanej marży odsetkowej netto i spadku wyniku odsetkowego z uwagi m.in. na ograniczenia ustawowe wysokości odsetek, brak możliwości dalszego obniżenia oprocentowania rachunków bieżących czy też klauzule umowne dot. nieuwzględniania ujemnych stawek w przypadku finansowania hurtowego w walutach obcych.
- **pokrycie odpisami aktualizującymi ekspozycji wykazujących utratę wartości**
Bank z uwagi na specyfikę swojej działalności (zaangażowanie w projekty proekologiczne) angażując się w transakcje o relatywnie wysokiej wartości dąży do maksymalizacji zabezpieczenia poziomu ekspozycji na ryzyko. Tworzone odpisy aktualizujące wartość brutto ekspozycji uwzględniają poziom przyjętych zabezpieczeń.

II. WYNIKI FINANSOWE I DZIAŁALNOŚĆ GRUPY I BANKU

1. RACHUNEK WYNIKÓW GRUPY

W związku ze zmaterializowaniem się ryzyka, sygnalizowanego już wcześniej przez Bank, dotyczącego kredytowania inwestycji w farmy wiatrowe, Grupa BOŚ S.A. w 2016 r. prowadziła restrukturyzację tego portfela, co skutkowało utworzeniem dodatkowych odpisów kredytowych w kwocie 97,9 mln zł. Ponadto spółka zależna MS Wind poniosła stratę w wysokości 11,5 mln zł z tytułu posiadanej farmy wiatrowej. Konsekwencją było poniesienie straty netto w wysokości 60,1 mln zł.

Przyczyną pogorszenia rentowności inwestycji w farmy wiatrowe, a tym samym pogorszenia jakości portfela kredytów udzielanych przez Bank do 2015 r., była zmiana przepisów prawnych, w tym nowelizacja ustawy o odnawialnych źródłach energii, która weszła w życie 1 lipca 2016 r. oraz ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, która weszła w życie 15 lipca 2016 r., skutkująca spadkiem cen zielonych certyfikatów oraz wzrostem obciążeń fiskalnych, a tym samym spadkiem rentowności inwestycji poniżej poziomu założonego w biznesplanach.

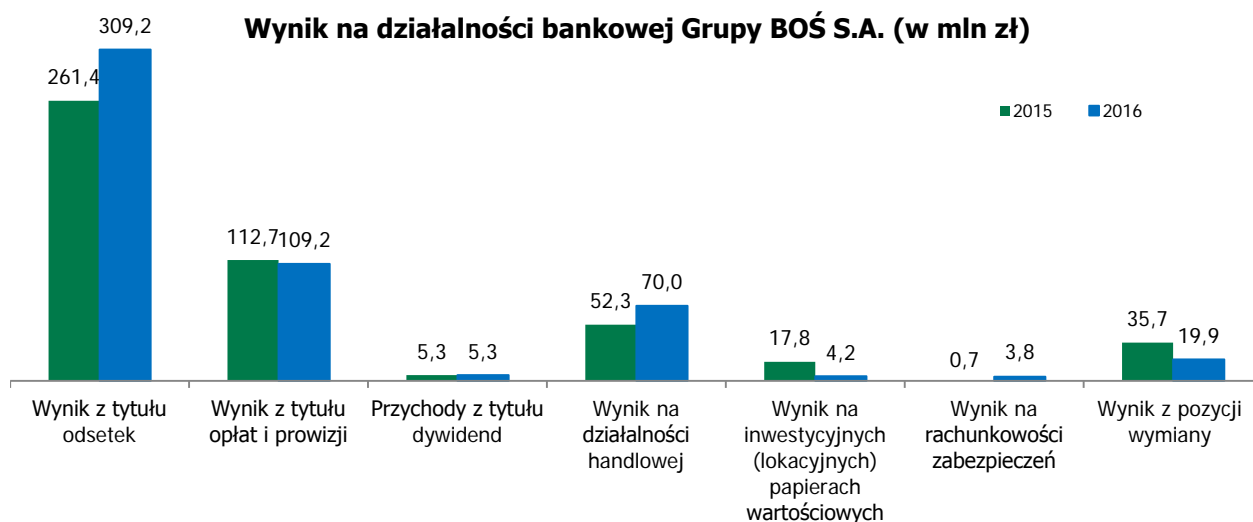
Natomiast konsekwentnie prowadzona naprawa Banku oraz spółek grupy kapitałowej przyniosła znaczny wzrost przychodów oraz widoczną redukcję ogólnych kosztów administracyjnych. W rezultacie, po wyłączeniu odpisów na utratę wartości aktywów związanych z finansowaniem inwestycji w farmy wiatrowe,

Grupa BOŚ S.A. odnotowała w 2016 r. zysk netto w kwocie 31,1 mln zł, tj. 82,2 mln zł powyżej wyniku 2015 r.

Wyszczególnienie	tys. zł		2015	Zmiana %	
	2016			z PFW *	bez PFW *
	z PFW *	bez PFW *			
Działalność kontynuowana					
Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	694 688	694 688	659 912	5,3	5,3
Koszty z tytułu odsetek i podobne koszty	-385 461	-385 461	-398 501	-3,3	-3,3
Wynik z tytułu odsetek	309 227	309 227	261 411	18,3	18,3
Przychody z tytułu opłat i prowizji	140 145	140 145	143 248	-2,2	-2,2
Koszty z tytułu opłat i prowizji	-30 977	-30 977	-30 523	1,5	1,5
Wynik z tytułu opłat i prowizji	109 168	109 168	112 725	-3,2	-3,2
Przychody z tytułu dywidend	5 264	5 264	5 279	-0,3	-0,3
Wynik na działalności handlowej	69 980	70 592	52 319	33,8	34,9
Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	4 214	4 214	17 781	-76,3	-76,3
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	3 821	3 821	707	440,5	440,5
Wynik z pozycji wymiany	19 926	19 926	35 700	-44,2	-44,2
Pozostałe przychody operacyjne	13 155	13 155	21 221	-38,0	-38,0
Pozostałe koszty operacyjne	-23 858	-12 393	-18 775	27,1	-34,0
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości	-208 759	-110 847	-114 138	82,9	-2,9
Ogólne koszty administracyjne	-381 050	-381 050	-431 081	-11,6	-11,6
Wynik na działalności operacyjnej	-78 912	31 077	-56 851	x	x
Zysk / Strata brutto	-78 912	31 077	-56 851	x	x
Obciążenia podatkowe	18 764	44	5 733	x	x
ZYSK / STRATA NETTO	-60 148	31 121	-51 118	x	x

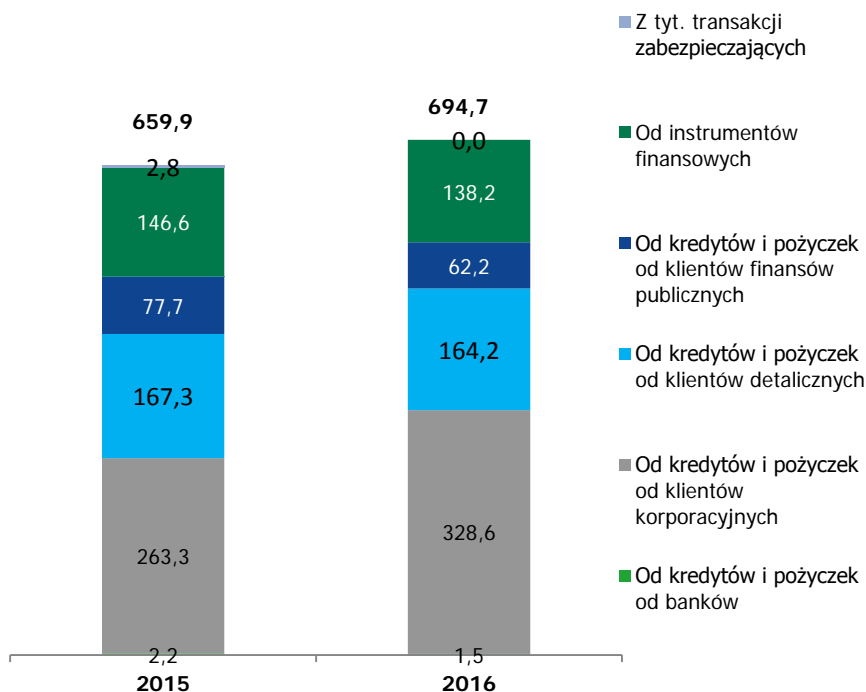
* PFW – portfel farm wiatrowych

Grupa BOŚ S.A. osiągnęła wyższy o 7,3% wynik na działalności bankowej w 2016 r. w porównaniu do analogicznego okresu ub.r. Wynik ten wyniósł 521,6 mln zł wobec 485,9 mln zł w 2015 r. Grupa BOŚ S.A. poprawiła wynik z tytułu odsetek, wynik na działalności handlowej oraz wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń, przy słabszym wyniku z tytułu opłat i prowizji, wyniku na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych, wyniku z pozycji wymiany oraz przychodów z tytułu dywidend.

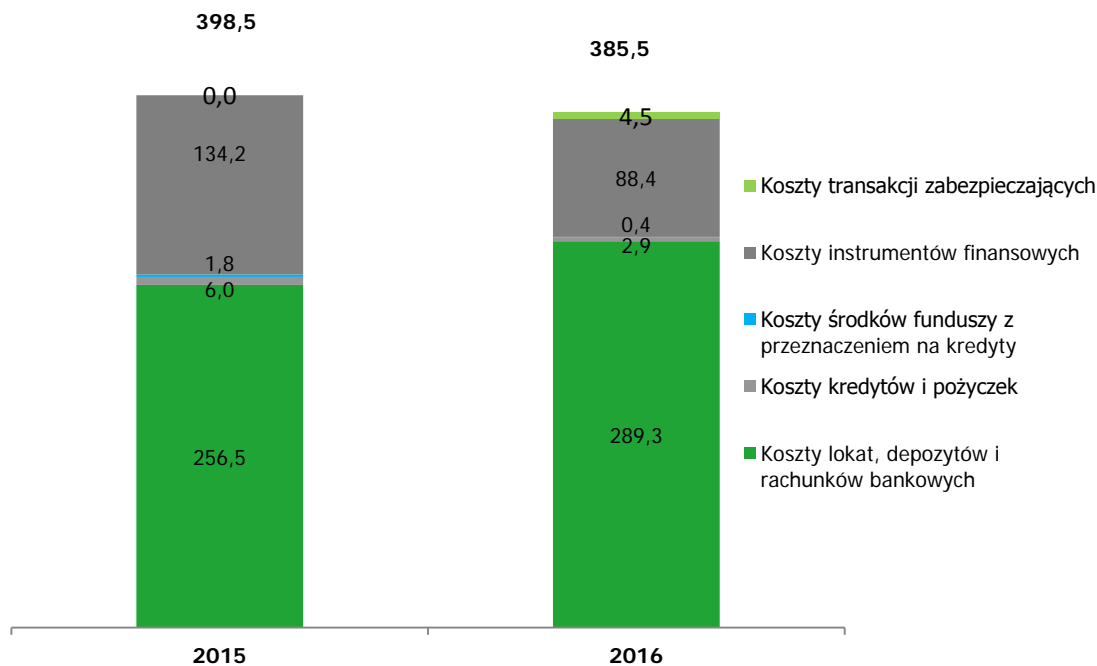
W 2016 r. Grupa BOŚ S.A. wypracowała wyższy o 18,3% niż w 2015 r. wynik z tytułu odsetek, który wyniósł 309,2 mln zł wobec 261,4 mln zł na koniec 2015 r.

Przychody z tytułu odsetek (w mln zł)

Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze wzrosły o 34,8 mln zł, tj. o 5,3% w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. Wzrost ten był efektem wyższych przychodów odsetkowych z portfela kredytowego klientów korporacyjnych - wzrost o 65,3 mln zł, tj. o 24,8%, głównie na skutek zwiększenia o 18,1% średniego salda kredytów korporacyjnych w relacji do 2015 r. Przychody odsetkowe od kredytów i pożyczek udzielonych klientom detalicznym spadły o 3,1 mln zł, tj. o 1,9% a podmiotów finansów publicznych zmniejszyły się o 15,5 mln zł, tj. o 20,0%. Przychody od instrumentów finansowych były niższe o 8,5 mln zł, tj. o 5,8%.

Koszty z tytułu odsetek (w mln zł)

Koszty z tytułu odsetek zmniejszyły się o 13,0 mln zł, tj. o 3,3%. Największy wpływ na ich obniżenie miał spadek kosztów instrumentów finansowych, który wyniósł 45,8 mln zł, tj. o 34,1% i był skutkiem wykupu w maju wysokokosztowych euroobligacji i zastąpienia ich tańszym finansowaniem w postaci depozytów. Koszty depozytów i rachunków segmentu detalicznego wzrosły o 59,5 mln zł, tj. o 39,8%, głównie na skutek wzrostu średniego stanu zobowiązań segmentu detalicznego w 2016 r., który był wyższy o 1,9 mld

zł tj. o 24,5% w porównaniu do 2015 r. Koszty odsetkowe lokat przyjętych, depozytów i rachunków klientów korporacyjnych spadły o 21,5 mln zł tj. o 25,4%, a podmiotów finansów publicznych o 3,4 mln zł tj. o 18,6%. Koszty z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek zmniejszyły się o 3,2 mln zł, tj. o 52,4%, na skutek spadku wolumenu zaciągniętych przez Grupę kredytów i pożyczek.

W efekcie wzrostu wyniku odsetkowego przy nieznacznej zmianie sumy bilansowej, marża odsetkowa na aktywach ogółem, liczona jako relacja wyniku odsetkowego do średniego stanu aktywów z początku i końca roku, wzrosła z poziomu 1,3% do poziomu 1,5% w 2016 r.

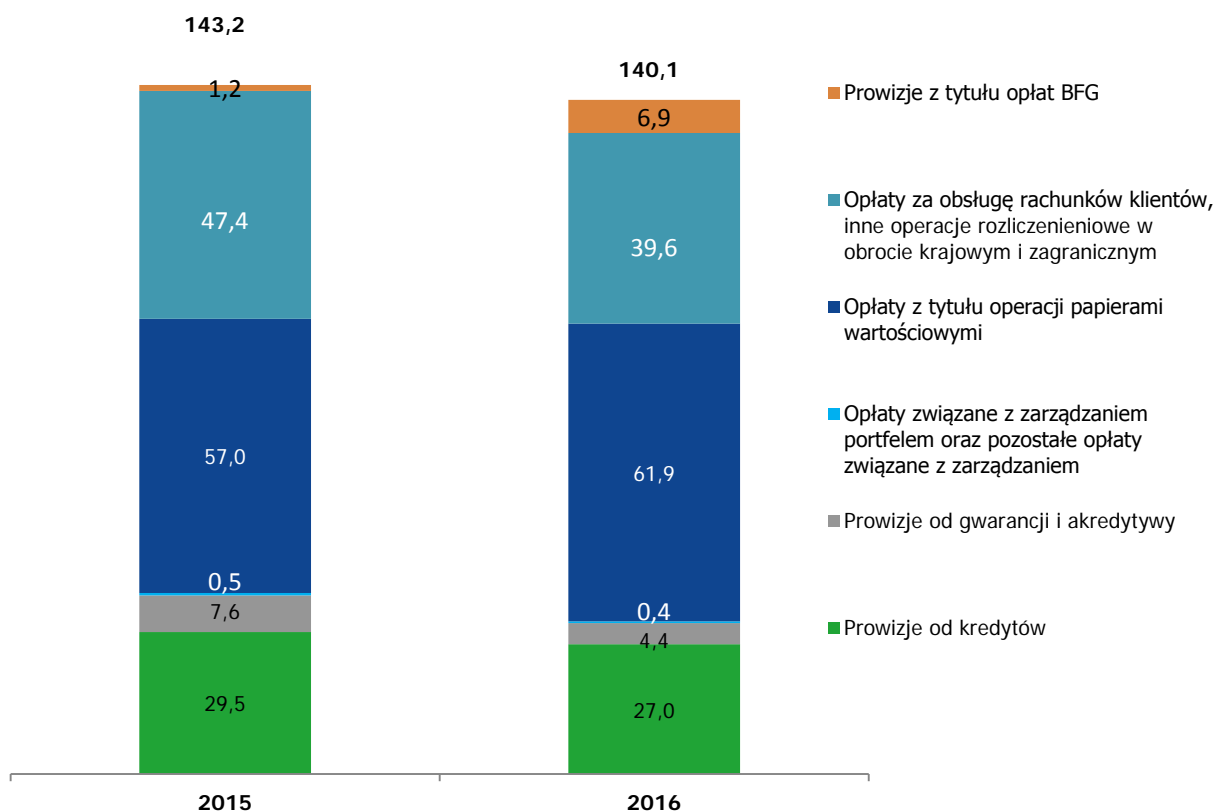
Przeciętna podstawowa stopa oprocentowania kredytów udzielonych przez Bank:

- w złotych wyniosła 4,30% w 2016 r., tj. była na poziomie 2015 r.,
- w walutach obcych wyniosła 2,11% w 2016 r. wobec 2,27% w 2015 r.

Przeciętna podstawowa stopa oprocentowania depozytów pozyskanych przez sieć placówek Banku:

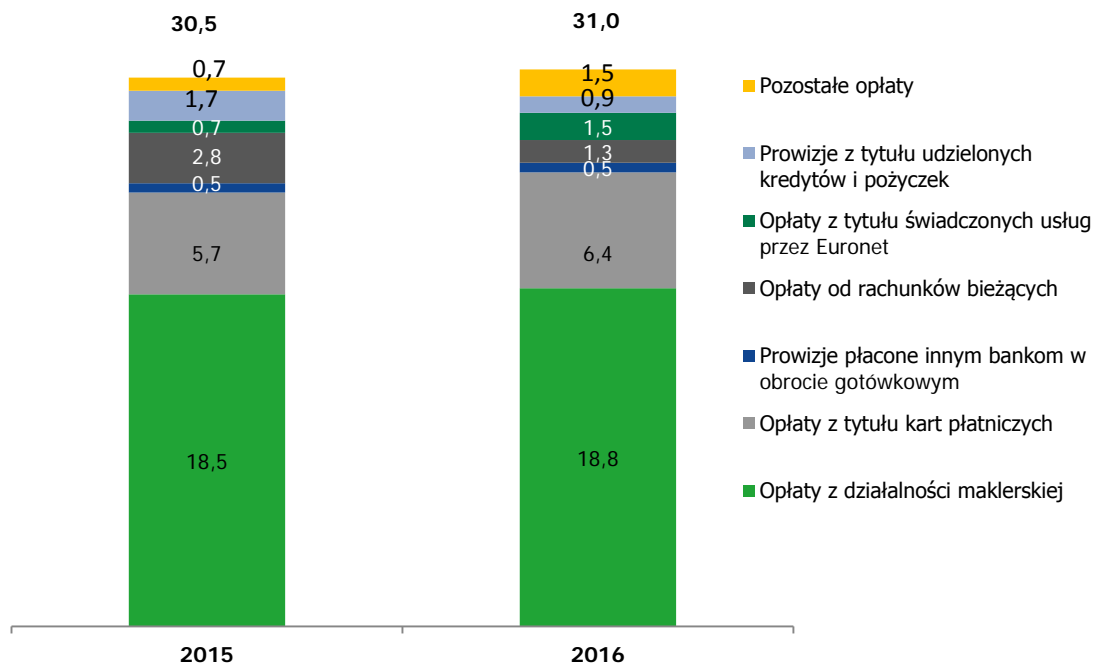
- w złotych wyniosła 1,93% w 2016 r. wobec 2,01% w 2015 r.,
- w walutach obcych wyniosła 0,36% w 2016 r. wobec 0,25% w 2015 r.

Przychody z tytułu opłat i prowizji (w mln zł)

Wynik Grupy z tytułu opłat i prowizji spadł o 3,2% w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. Nieznacznie obniżyły się przychody z tytułu opłat i prowizji - o 3,1 mln zł, tj. 2,2% głównie w związku z niższymi opłatami za obsługę rachunków klientów o 7,8 mln zł, tj. o 16,4%, i niższymi prowizjami od gwarancji i akredytyw o 3,2 mln zł, tj. o 42,5%.

Koszty z tytułu opłat i prowizji (w mln zł)

Koszty z tytułu opłat i prowizji wzrosły o 0,5 mln zł, tj. o 1,5%, głównie na skutek wyższych opłat z tytułu świadczonych usług przez Euronet o 0,8 mln zł tj. 124,8%, opłat z działalności maklerskiej o 0,3 mln zł, tj. 1,8% oraz opłat z tytułu kart płatniczych o 0,8 mln zł, tj. 13,9% przy spadku opłat z rachunków bieżących o 1,5 mln zł, tj. 55,2%.

Przychody z tytułu dywidend w 2016 r. tylko nieznacznie, bo o 0,3%, zmniejszyły się w relacji do 2015 r. wynosząc 5,3 mln zł. W kwocie dywidendy na koniec 2016 roku znajduje się m.in. dywidenda od spółki Kemipol sp. z o.o. w wysokości 4,8 mln zł (w 2015 roku 4,9 mln zł) i WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. w wysokości 0,3 mln zł (w 2015 roku 0,2 mln zł).

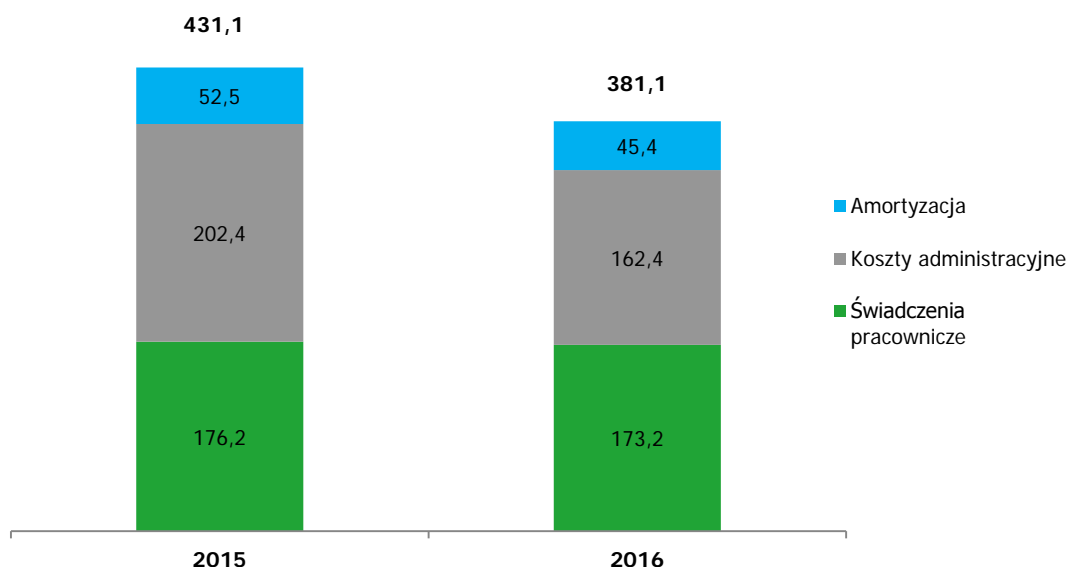
Wynik Grupy BOŚ S.A. na działalności handlowej w 2016 r. wzrósł do poziomu 70,0 mln zł wobec 52,3 mln zł, w 2015 r. Głównie na skutek wyższego wyniku na działalności handlowej Domu Maklerskiego BOŚ S.A. z operacji kontraktami różnic kursowych, jak i pozostałymi pochodnymi instrumentami finansowymi. Wynik handlowy Banku na koniec 2016 roku wyniósł 36,0 mln zł. Największy udział w tej pozycji Banku miał wynik z transakcji FX Swap (24,7 mln zł), zawieranych w celu zapewnienia finansowania portfela kredytów walutowych. Wynik handlowy uwzględnia również transakcje IRS z klientami korporacyjnymi, transakcje własne Banku na rynku stopy procentowej oraz rewaluację otwartych transakcji FX Forward.

Wynik Grupy na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych wyniósł 4,2 mln zł w porównaniu do 17,8 mln zł w poprzednim roku. Wysoki wynik w 2015 roku na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych był efektem wykorzystania sprzyjających zmian cen obligacji Skarbu Państwa i sprzedaży przez Bank obligacji z „portfela dostępnego do sprzedaży”.

Wynik z pozycji wymiany wyniósł 19,9 mln zł wobec 35,7 mln zł w 2015 r. Spadek dotyczył rewaluacji FX Forward i transakcji klientowskich.

W 2016 r. w porównaniu do 2015 r. mniej korzystnie ukształtował się wynik odpisów z tytułu utraty wartości w wysokości -208,8 mln zł wobec -114,1 mln zł na koniec 2015 r. Wpływ na taki wynik w 2016 r. miały odpisy na kredyty udzielone klientom segmentu korporacyjnego w wysokości -162,2 mln zł, segmentu detalicznego -48,1 mln zł oraz pozostałych klientów -0,2 mln, przy rozwiązaniu odpisów na należności pozabilansowe w kwocie 1,8 mln zł. Na wynik odpisów w segmencie korporacyjnym wpłynął głównie wzrost ryzyka wynikającego z obniżenia rentowności projektów inwestycyjnych farm wiatrowych oraz dotworzenie odpisów dla indywidualnie istotnych klientów korporacyjnych. W obszarze detalicznym dotworzono odpisy z tytułu kredytów hipotecznych oraz z tytułu wzrostu ryzyka w portfelu pożyczek gotówkowych.

Ogólne koszty administracyjne (w mln zł)

Ogólne koszty administracyjne Grupy zmniejszyły się o 50,0 mln zł, tj. o 11,6% wobec 2015 r., głównie na skutek spadku kosztów związanych ze składką BFG o 21,3 mln zł, tj. o 36,7%, kosztów rzeczowych o 9,7 mln zł, tj. o 7,6% i kosztów amortyzacji o 7,1 mln zł, tj. 13,6%, przy wzroście opłaty na rzecz KNF o 0,2 mln zł oraz Rzecznika Finansowego o 0,1 mln zł. W związku z realizacją przez Bank, Programu Postępowania Naprawczego wynik Banku w II, III i IV kwartale 2016 r. nie został obciążony podatkiem bankowym. Podatek zapłacony przez Bank za miesiące luty i marzec 2016 r. został zwrócony i powiększył wynik II kwartału 2016 r.

Koszty świadczeń pracowniczych zmniejszyły się o 3,0 mln zł tj. o 1,7% w stosunku do 2015 r. Spadek kosztów świadczeń pracowniczych miał związek m.in. z obniżeniem zatrudnienia, które w Grupie zmniejszyło się w relacji do stanu na koniec 2015 r. o 5,6% do poziomu 1 676 etatów, a także w związku z obniżeniem wynagrodzeń Członków Zarządu i części kadry kierowniczej.

Wyszczególnienie	31.12.2016	30.06.2016	31.12.2015	Zmiana %	
	w etatach			31.12.2016 vs. 30.06.2016	31.12.2016 vs. 31.12.2015
Zatrudnienie w BOŚ S.A.	1 431	1 513	1 517	-5,4	-5,7
Zatrudnienie w spółkach zależnych	245	245	258	0,0	-5,0
Razem zatrudnienie w Grupie BOŚ S.A.	1 676	1 758	1 775	-4,7	-5,6

Efektywność i bezpieczeństwo działania Grupy

Poniżej przedstawiono najważniejsze wskaźniki rentowności i efektywności działania Grupy w ujęciu faktycznym oraz po wyłączeniu odpisów na portfel farm wiatrowych oraz metodologię ich obliczenia:

Wyszczególnienie	2016		2015	Zmiana w p.p.	
	z PFW *	bez PFW *		z PFW *	bez PFW *
Stopa zwrotu z kapitału (ROE) ¹	-3,7	1,9	-3,4	-0,3	5,3
Stopa zwrotu z aktywów (ROA) ²	-0,3	0,1	-0,3	0,0	0,4
Marża odsetkowa na aktywach ogółem ³	1,5	1,5	1,3	0,2	0,2
Koszt ryzyka ⁴	-1,5	-0,8	-0,9	-0,6	0,1
Koszty/dochody (C/I) ⁵	74,6	72,9	88,3	-13,7	-15,4

1) relacja zysku netto do średniego stanu kapitałów z początku i końca okresu,

2) relacja zysku netto do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu,

3) relacja wyniku z tytułu odsetek do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu,

4) relacja wyniku odpisów z tytułu utraty wartości do średniego stanu wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom z początku i końca okresu,

5) relacja ogólnych kosztów administracyjnych do wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu opłat i prowizji, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na działalności handlowej, wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych, wyniku na rachunkowości zabezpieczeń i wyniku z pozycji wymiany, wyniku z pozostałych operacji.

* PFW – portfel farm wiatrowych

Wskaźnik koszty/dochody wyniósł 74,6% na koniec 2016 r. Wskaźnik ten zmniejszył się o 13,7 p.p. wobec poziomu 2015 r., zarówno na skutek wyższych dochodów, szczególnie wyniku odsetkowego jak i niższych kosztów, w tym niższych kosztów składki na BFG i na Funduszu Wsparcia Kredytobiorców, a także spadku kosztów rzeczowych i kosztów świadczeń pracowniczych.

Zgodnie z art. 92 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. (CRR), Grupa jest zobowiązana utrzymywać łączny współczynnik kapitałowy na poziomie co najmniej 8%. Współczynnik kapitału Tier I i współczynnik kapitału podstawowego Tier I powinny wynosić odpowiednio co najmniej 6 % i 4,5 %.

Poziom współczynników kapitałowych kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana w p.p.
	%		
Łączny współczynnik kapitałowy (współczynnik wypłacalności)	14,28	12,10	2,18
Współczynnik kapitału Tier 1	11,37	9,13	2,24

W 2006 roku, w toku postępowania administracyjnego związanego z uzyskaniem przez NFOŚiGW zezwolenia na wykonywanie prawa głosu z akcji Banku, NFOŚiGW zobowiązał się wobec KNF do utrzymania współczynnika wypłacalności Banku (zwanego obecnie łącznym współczynnikiem kapitałowym) na poziomie co najmniej 12%. Postępowanie administracyjne, na potrzeby którego NFOŚiGW zaciągnął wobec KNF zobowiązanie, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, było prowadzone w związku z odkupieniem przez NFOŚiGW akcji Banku posiadanych przez Skandinaviska Enskilda Banken. Bank uwzględnił potrzeby kapitałowe wynikające z zobowiązania nałożonego przez KNF w planach finansowych oraz strategii Banku.

Komisja Nadzoru Finansowego w dniu 22 października 2015 r. poinformowała banki o wprowadzeniu bufora zabezpieczającego zwiększającego wymogi dla współczynników kapitałowych o 1,25 p.p. W efekcie, od 1 stycznia 2016 r. zalecane przez Komisję minimalne wskaźniki kapitałowe wzrosły do poziomów 10,25% dla współczynnika kapitału Tier I oraz 13,25% dla łącznego współczynnika kapitałowego TCR.

W dniu 29 grudnia 2016 r. Komisja Nadzoru Finansowego zaleciła utrzymywanie przez Grupę funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenie ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, na poziomie 0,72 p.p. ponad wartość łącznego współczynnika kapitałowego, o którym mowa w art. 92 ust. 1 lit. c Rozporządzenia CRR, który powinien składać się z co najmniej 75% z kapitału Tier I (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,54 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału Tier I, o którym mowa w art. 92 ust. 1. lit. b Rozporządzenia CRR) oraz co najmniej w 56% z kapitału podstawowego Tier I (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,40 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału podstawowego Tier I, o którym mowa w art. 92 ust. 1. lit. a Rozporządzenia CRR).

Poziom adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na dzień 31 grudnia 2016 roku utrzymywał się powyżej poziomów zalecanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

2. BILANS

Suma bilansowa Grupy BOŚ na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosła 20 829,5 mln zł i była niższa o 0,4% w porównaniu do stanu na koniec 2015 r.

2.1. Aktywa

2.1.1. Zmiany w strukturze aktywów

Wyszczególnienie	31.12.2016 tys. zł	31.12.2015	Zmiana %
Kasa, środki w Banku Centralnym	513 754	614 897	-16,4
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	154 668	158 720	-2,6
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	59 524	107 182	-44,5
Pochodne instrumenty finansowe	126 915	206 949	-38,7
Pochodne instrumenty zabezpieczające	4 840	11 557	-58,1
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	13 965 259	14 343 558	-2,6
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe:	5 419 369	5 000 538	8,4
– dostępne do sprzedaży	4 233 279	4 072 490	3,9
– utrzymywane do terminu zapadalności	1 186 090	928 048	27,8
Wartości niematerialne	131 310	147 610	-11,0
Rzeczowe aktywa trwałe	81 723	89 411	-8,6
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	73 371	49 683	47,7
- bieżące	1 422	3 757	-62,2
- odroczone	71 949	45 926	56,7
Inne aktywa	298 756	191 667	55,9
Aktywa razem	20 829 489	20 921 772	-0,4

Na dzień 31 grudnia 2016 r. największy udział w aktywach Grupy (67,0%) miały kredyty i pożyczki udzielone klientom. Udział tej pozycji w aktywach zmniejszył się od początku roku o 1,5 p.p. Drugą pozycję pod względem udziału w aktywach miały inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe 26,0%. Ich udział w aktywach wzrósł o 2,1 p.p. w relacji do stanu na koniec 2015 r.

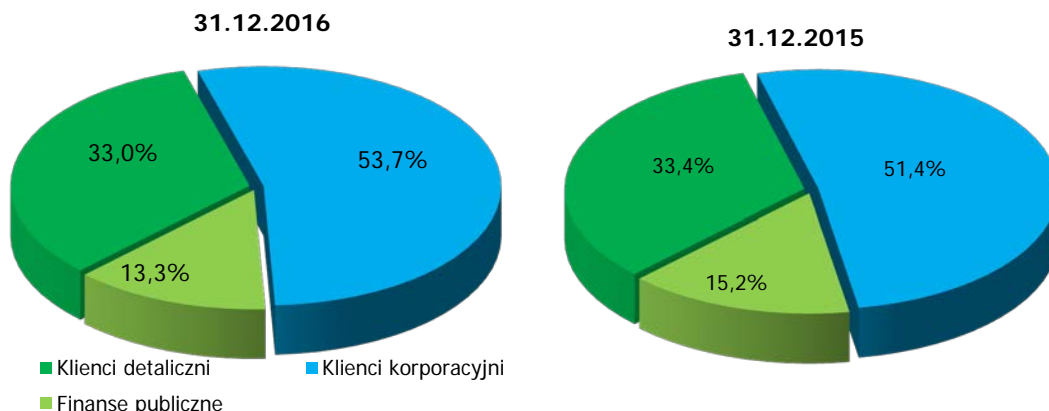
2.1.2. Kredyty i pożyczki

Wartość bilansowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom Grupy według stanu na koniec 2016 r. wynosiła 13 965,3 mln zł i zmniejszyła się o 2,6% w porównaniu do stanu na koniec 2015 r.

Wyszczególnienie	31.12.2016 w tys. zł	31.12.2015	Zmiana %
Kredyty udzielone klientom detalicznym	4 615 541	4 788 405	-3,6
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	7 496 711	7 377 494	1,6
Kredyty udzielone finansom publicznym	1 853 003	2 177 649	-14,9
Kredyty udzielone pozostałym klientom	-	-	x
Kredyty i pożyczki razem	13 965 255	14 343 548	-2,6
Pozostałe należności	4	10	-60,0
KREDYTY I POŻYCZKI NETTO UDZIELONE KLIENTOM	13 965 259	14 343 558	-2,6

W 2016 r. miał miejsce wzrost w pozycji kredyty udzielone klientom korporacyjnym o 119,2 mln zł, tj. 1,6%, przy jednoczesnym spadku o 324,6 mln zł tj. o 14,9% kredytów udzielonych finansom publicznym oraz klientom detalicznym o 172,9 mln zł, tj. o 3,6%. Zmiana w tych pozycjach miała związek z polityką udzielania kredytów o wyższych marżach.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom – struktura segmentowa

Udział kredytów udzielonych klientom korporacyjnym w kredytach ogółem wynosi 53,7%. Natomiast kredyty udzielone klientom segmentu detalicznego mają 33,0% udziału w kredytach ogółem. Główną pozycję stanowią kredyty mieszkaniowe, których wartość bilansowa wyniosła 3 697,7 mln zł na koniec 2016 r. wobec 3 821,0 mln zł na koniec 2015 r.

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana %
	tys. zł		
Kredyty mieszkaniowe w PLN	1 543 254	1 589 579	-2,9
Kredyty mieszkaniowe w CHF	1 286 417	1 337 470	-3,8
Kredyty mieszkaniowe w EUR	806 542	831 468	-3,0
Kredyty mieszkaniowe w USD	61 456	62 505	-1,7
KREDYTY MIESZKANIOWE OGÓŁEM	3 697 669	3 821 022	-3,2

Kredyty w walutach obcych mają 58,3% udział w kredytach mieszkaniowych ogółem (58,4% na koniec 2015 r.). Udział kredytów mieszkaniowych w CHF w całym portfelu kredytowym Grupy BOŚ S.A. (netto) wyniósł 9,2% i zmniejszył się o 0,1 p.p. w relacji do stanu na koniec 2015 r.

Przeciętna podstawowa stopa oprocentowania kredytów udzielonych przez Bank:

- w złotych wyniosła 4,30%, tj. w 2016 r., tj. na poziomie 2015 r.,
- w walutach obcych wyniosła 2,11% w 2016 r. wobec 2,27% w 2015 r.

2.1.3. Kredyty i pożyczki udzielone w okresie sprawozdawczym

W 2016 r. Bank udzielił kredytów i pożyczek (nowa sprzedaż) na kwotę 2 436,8 mln zł, tj. o 47,7% mniej niż w 2015 r. (bez kredytów w rachunku bieżącym; wg wartości kapitału w momencie udzielania kredytu). Najwięcej kredytów w 2016 r. udzielono klientom segmentu korporacyjnego.

Wyszczególnienie	2016	2015	Zmiana %
	w tys. zł		
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym w okresie roku	2 012 843	3 903 176	-48,4
Kredyty udzielone klientom detalicznym w okresie roku	340 260	654 996	-48,1
Kredyty udzielone finansom publicznym w okresie roku	83 718	100 303	-16,5
KREDYTY UDZIELONE KLIENTOM W OKRESIE ROKU	2 436 821	4 658 475	-47,7

2.2. Jakość portfela kredytowego

Na koniec 2016 r. stan odpisów aktualizujących wyniósł 563,1 mln zł i zwiększył się o 47,3%, tj. o 180,9 mln zł w stosunku do stanu na koniec 2015 r. Relacja odpisów aktualizujących do kredytów i pożyczek udzielonych klientom i bankom brutto na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosła 3,9% i zwiększyła się o 1,3 p.p. wobec stanu na koniec 2015 r.

Wyszczególnienie	31.12.2016		31.12.2015	
	tys. zł	%	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości, w tym:	11 793 879	81,2	13 433 872	91,2
Kredyty i pożyczki, które nie są zaległe	11 568 265	79,6	13 241 534	89,9
Kredyty i pożyczki, które są zaległe	225 614	1,6	192 338	1,3
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne, w tym:*\	1 131 837	7,8	249 083	1,7
- farmy wiatrowe	938 793	6,5	-	x
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości, w tym:*\	1 602 633	11,0	1 042 801	7,1
- farmy wiatrowe	528 976	3,6	-	x
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	14 528 349	100,0	14 725 756	100,0
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom w tym:	-563 093	-3,9	-382 207	-2,6
- farmy wiatrowe	-107 177	-0,7	-9 209	-0,1
Pozostałe należności	4	0,0	10	0,0
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:	13 965 260	96,1	14 343 559	97,4
- klienci	13 965 259	96,1	14 343 558	97,4
- banki	1	0,0	1	0,0

Udział kredytów i pożyczek brutto z utratą wartości w całym portfelu wyniósł 11,0% na dzień 31 grudnia 2016 r. wobec 7,1% na koniec 2015 r.

2.3. Kapitał własny i zobowiązania razem

W 2016 r. miały miejsce zmiany w strukturze kapitału własnego i zobowiązań. Udział zobowiązań wobec klientów w pasywach wzrósł o 5,9 p.p. do 82,2% na dzień 31 grudnia 2016 r. Spadł natomiast udział zobowiązań z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych (o 7,1 p.p.). Udział kapitału własnego Grupy w sumie bilansowej na koniec grudnia 2016 r. stanowił 8,6%. Kwota kapitału uwzględnia podwyższenie kapitału zarejestrowanego w dniu 12 lipca 2016 r.

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana %
	tys. zł		
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	115 764	216 409	-46,5
Pochodne instrumenty finansowe	122 382	152 291	-19,6
Pochodne instrumenty zabezpieczające	27 406	37 621	-27,2
Zobowiązania wobec klientów	17 123 578	15 968 163	7,2
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	829 735	2 318 189	-64,2
Zobowiązania podporządkowane	601 373	599 961	0,2
Rezerwy	7 043	19 261	-63,4
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	265	397	-33,2
Pozostałe zobowiązania	220 054	140 924	56,2
Kapitał własny razem	1 781 889	1 468 556	21,3
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA RAZEM	20 829 489	20 921 772	-0,4

2.4. Źródła finansowania działalności

2.4.1. Źródła finansowania działalności Grupy

Główne źródło finansowania działalności Grupy BOŚ S.A. i Banku, stanowią zobowiązania wobec klientów, w tym:

- środki depozytowe pozyskiwane przez sieć placówek Banku,
- kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych,
- środki pozyskane od obcych donatorów na działalność kredytową w formie bezpośrednich linii, dopłat do oprocentowania lub dopłat do kapitału (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, JESSICA - Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich).

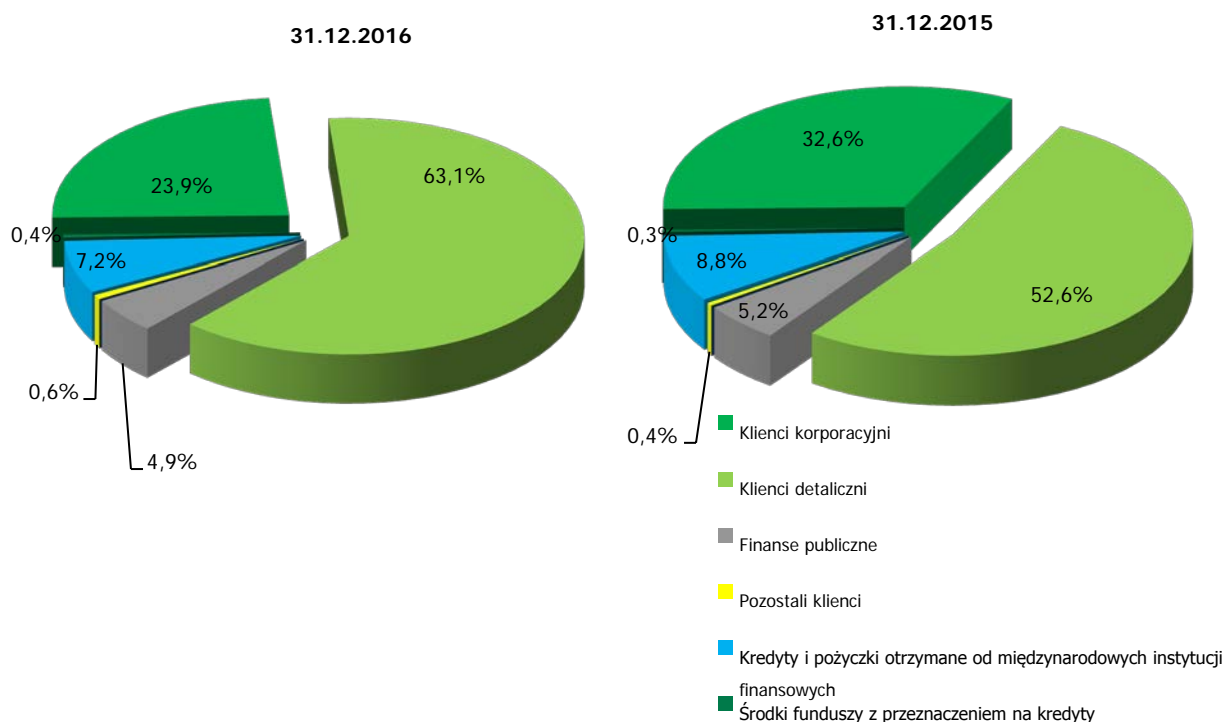
Zobowiązania Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. wobec klientów według stanu na 31 grudnia 2016 r. wyniosły 17 123,6 mln zł i były wyższe o 7,2% w porównaniu do stanu na koniec 2015 r.

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (%)
	tys. zł		
Klienci korporacyjni	4 094 055	5 209 149	-21,4
Klienci detaliczni	10 796 832	8 396 643	28,6
Finanse publiczne	830 967	838 005	-0,8
Fundusze ekologiczne	235	1 067	-78,0
Pozostali klienci	102 070	66 685	53,1
Kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych	1 225 724	1 410 914	-13,1
Środki funduszy z przeznaczeniem na kredyty	73 695	45 700	61,3
ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW RAZEM	17 123 578	15 968 163	7,2

Na koniec 2016 r. wolumen depozytów detalicznych wynosił 10 796,8 mln zł i zwiększył się o 28,6% w stosunku do stanu na koniec 2015 r.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. zobowiązania wobec klientów korporacyjnych wyniosły 4 094,1 mln zł. W stosunku do stanu na 31 grudnia 2015 r. zmniejszyły się o 21,4%. Nieznacznie obniżył się także poziom zobowiązań w segmencie finansów publicznych o 0,8%.

Zobowiązania wobec klientów – struktura segmentowa

Istotnie zmniejszył się stan zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych. Na koniec 2016 r. wyniosły 829,7 mln zł wobec 2 318,2 mln zł na koniec 2015 r., co oznacza spadek o 64,2%.

Przeciętna podstawowa stopa oprocentowania depozytów pozyskanych przez sieć placówek Banku:

- w złotych wyniosła 1,93% w 2016 r. wobec 2,01% w 2015 r.,
- w walutach obcych wyniosła 0,36% w 2016 r. wobec 0,25% w 2015 r.

2.4.2. Informacje o zaciągniętych kredytach i umowach pożyczek

Informacja o zaciągniętych pożyczkach na dzień 31.12.2016 r.

Pożyczkodawca	Kwota pożyczki	Kwota do wykorzystania	Waluta	Data zawarcia umowy	Data spłaty kapitału
Council of Europe Development Bank, Paryż	50 000	0	EUR	2-7-2003	18-12-2018
Kreditanstalt für Wiederaufbau, Frankfurt	10 000	0	EUR	20-3-2007	I transza 15-09-2017 II transza 15-09-2018
European Investment Bank, Luksemburg	50 000	0	EUR*	12-11-2007	15-6-2020
Council of Europe Development Bank, Paryż	50 000	0	EUR*	17-3-2008	I transza 25-04-2023 II i III transza 25-10-2023
European Investment Bank, Luksemburg	75 000	0	EUR	3-12-2009	I, II i III transza 15-06-2021
Kreditanstalt für Wiederaufbau, Frankfurt	15 000	0	EUR	16-12-2009	15-03-2017
Council of Europe Development Bank, Paryż	50 000	0	EUR	8-03-2010	I transza 22-04-2025 II transza 9-07-2021 III transza 15-12-2021
European Investment Bank, Luksemburg	75 000	0	EUR	8-02-2012	I transza 15-06-2020 II transza 15-03-2021 III transza 15-12-2021
Council of Europe Development Bank, Paryż	75 000	0	EUR	26-03-2012	I transza 26-07-2021 II transza 21-10-2022 III transza 1-12-2023
European Investment Bank, Luksemburg	75 000	0	EUR	05-03-2015	I transza 15-06-2023 II transza 15-12-2023
RAZEM EUR	525 000				

* wykorzystanie w PLN lub EUR

W 2016 r. Bank jako podmiot dominujący w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. nie zaciągnął pożyczek.

2.4.3. Informacje o zaciągniętych kredytach, umowach pożyczek, poręczeń i gwarancji, nie dotyczących działalności operacyjnej Grupy

Według stanu na koniec 2016 r. Grupa BOŚ nie zaciągnęła kredytów, umów pożyczek, poręczeń i gwarancji, nie dotyczących działalności operacyjnej.

2.5. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Zobowiązania warunkowe Grupy ogółem na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosły 2 085,7 mln zł, w tym zobowiązania finansowe Grupy wyniosły 1 856,2 mln zł.

Stan czynnych gwarancji i poręczeń ogółem wyniósł 216,5 mln zł, z czego:

- 216,5 mln zł dotyczyło stanu czynnych gwarancji wystawionych przez Bank Rezydentom (tj. 100% ogółu czynnych gwarancji i poręczeń),
- większość (ilościowo) udzielonych w 2016 r. gwarancji dotyczy dobrego wykonania umowy oraz krajowej zapłaty, krajowej gwarancji przetargowej oraz krajowej gwarancji zapłaty.

Zlecniodawcami gwarancji były, wg stanu ich zobowiązań na 31 grudnia 2016 r.:

- w 98,7% jednostki niefinansowe,
- w 1,3% sektor instytucji rządowych i samorządowych,
- w 0,04% jednostki finansowe.

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana
	tys. zł		%
Zobowiązania warunkowe:	2 085 735	2 839 384	-26,5
Finansowe, w tym:	1 856 169	2 569 605	-27,8
otwarte linie kredytowe w tym:	1 803 925	2 124 410	-15,1
- odwołalne	1 534 961	1 794 721	-14,5
- nieodwołalne	268 964	329 689	-18,4
otwarte akredytywy importowe	19 423	159 779	-87,8
promesy udzielenia kredytu w tym:	32 821	285 416	-88,5
- nieodwołalne	32 821	285 416	-88,5
Gwarancyjne, w tym:	216 531	256 744	-15,7
poręczenia i gwarancje spłaty kredytu	22 953	34 617	-33,7
gwarancje właściwego wykonania kontraktu	193 578	222 127	-12,9
Gwarantowanie emisji	13 035	13 035	0,0
Aktywa warunkowe:	1 518 228	991 558	53,1
Gwarancyjne	1 509 041	983 409	53,4
Inne	9 187	8 149	12,7
Aktywa i zobowiązania warunkowe razem	3 603 963	3 830 942	-5,9

W 2016 r. Grupa udzieliła 288 gwarancji i poręczeń na ogólną kwotę 102,7 mln zł (analogiczne dane za 2015 r. to 318 udzielonych gwarancji i poręczeń na kwotę 127,5 mln zł). Gwarancje i poręczenia w 2016 r. zostały udzielone z terminami ważności (ilościowo):

- 83,3% od 1 m-ca do 3 lat,
- 11,8% to gwarancje z terminem ważności od 3 lat do 5,
- 4,9% to gwarancje z terminem ważności powyżej 5 lat.

2.6. Informacje o udzielonych pożyczkach, poręczeniach i gwarancjach podmiotom zależnym

Wg stanu na 31 grudnia 2016 r. Bank posiadał gwarancje i poręczenia, w tym udzielone jednostkom zależnym, tj. na zlecenie BOŚ Invest Management Sp. z o.o. w wysokości 3,45 mln zł oraz na zlecenie Domu Maklerskiego BOŚ S.A. w wysokości 0,5 mln PLN.

3. RÓŻNICA POMIĘDZY PROGNOZAMI A ZREALIZOWANYMI WYNIKAMI

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie publikowała prognoz wyników finansowych.

4. STRATEGIA ROZWOJU GRUPY

4.1. Kierunki rozwoju Grupy

Grupa BOŚ S.A. koncentruje się na łączeniu rozwoju usług tradycyjnej bankowości z oferowaniem Klientom, przez podmioty Grupy Kapitałowej, produktów wyspecjalizowanych, w tym wspieraniu działań proekologicznych.

Polityka BOŚ S.A. w zakresie inwestycji kapitałowych zakłada ostrożne podejście do nowych inwestycji kapitałowych i wskazuje na możliwość rozwijania działalności w ramach istniejących podmiotów w Grupie Kapitałowej Banku. W chwili obecnej kluczową częścią polityki BOŚ S.A. w zakresie spółek zależnych jest konsolidacja podmiotów w Grupie w celu stworzenia jednostek samodzielnych biznesowo i o silniejszej pozycji kapitałowo-finansowej.

W horyzoncie realizacji Strategii działania w ramach spółek Grupy Kapitałowej będą skoncentrowane na rozszerzeniu oferty Banku poprzez Dom Maklerski BOŚ S.A. Uzupełnienie linii biznesowych Banku stanowić będzie, koncentrująca się na leasingu, spółka BOŚ EKO PROFIT S.A., a ewentualne działania inwestycyjne będą realizowane za pośrednictwem spółki BOŚ CAPITAL Sp. z o.o.

Jednocześnie w związku z dążeniami do konsolidacji w grupie kapitałowej Banku BOŚ Eko Profit S.A. oraz BOŚ Ekosystem sp. z o.o. podjęły w dniu 30.12.2016 roku uchwały o połączeniu poprzez inkorporację BOŚ Ekosystem sp. z o.o. do BOŚ Eko Profit S.A.

Motyw ochrony środowiska stanowi trwały element strategii całej Grupy BOŚ S.A. Bieżąca aktywność w tym obszarze polega na ciągłym doskonaleniu w zakresie pozyskiwania funduszy z programów Unii Europejskiej, na współpracy z funduszami ochrony środowiska oraz wzmocnieniu samodzielnych działań biznesowych zgodnych z proekologiczną misją, dzięki czemu Grupa może oferować kompleksowe rozwiązania w obszarze produktów ekologicznych. Wyróżnikiem tych rozwiązań jest stawianie na pełne zaspokojenie potrzeb Klienta, przy czym finansowanie oferowane przez Bank jest tylko jednym z elementów budujących kompletną ofertę Grupy BOŚ S.A.

Bank koncentruje się na wykorzystywaniu podmiotów swojej Grupy Kapitałowej do oferowania różnego rodzaju sposobów finansowania w ramach środków udostępnianych przez Bank – takich jak leasing, factoring czy projekty realizowane z dofinansowaniem z funduszy krajowych i europejskich.

Grupa utrzymuje politykę inwestycyjną w zakresie zbycia akcji spółek, które zostały nabyte w ramach aportu wniesionego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w zamian za akcje serii „O” wyemitowane przez BOŚ S.A.

4.2. Kierunki rozwoju Banku

W kwietniu 2016 r. Rada Nadzorcza Banku zatwierdziła „Ramową Strategię Rozwoju BOŚ S.A. na lata 2016-2020”.

W wyniku zatwierdzenia Strategii przystąpiono do jej operacjonalizacji. Pod koniec czerwca 2016 r. Zarząd Banku kierunkowo zaakceptował do realizacji inicjatywy strategiczne. Zatwierdzona lista inicjatyw strategicznych zawiera przedsięwzięcia związane z podniesieniem efektywności funkcjonowania Banku, tj.:

- ukierunkowane na optymalizację kosztów, umożliwiającą zarówno restrukturyzację Banku jak i zapewnianą możliwość finansową na realizację działań związanych ze zwiększeniem przychodów. Inicjatywy ukierunkowane na optymalizację kosztów skupiają działania polegające m.in. na: optymalizacji kosztów osobowych, redukcji lub renegotjacji umów serwisowych, konsolidacji i optymalizacji infrastruktury i licencji IT&N oraz renegotjacji umów najmu sieci sprzedaży,
- zapewniające rozwój Banku, związany z pozyskiwaniem nowych klientów jak i wzrostem przychodów. Wśród inicjatyw zapewniających rozwój Banku znalazły się m.in.:
 - poszerzenie współpracy Banku z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe oraz jego kontrahentami poprzez zwiększenie dostępności i zakresu oferty produktowej, z wykorzystaniem potencjału współpracy ze Spółkami Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.,
 - zmiana modelu biznesowego call center,
 - rozwój sprzedaży przez poszerzenie oferty Banku dla klientów instytucjonalnych Obszaru Rynku Detalicznego, ze szczególnym naciskiem na mikroprzedsiębiorstwa, poprzez dokonanie zmian w segmentacji klientów oraz dotarcie w ramach komponentu detalicznego do grupy klientów, do których BOŚ S.A. nie docierał dotychczas z ofertą,
 - rozwój sprzedaży oferty Banku dla klientów zamożnych poprzez wyodrębnienie segmentu klienta zamożnego i wyłonienie struktury dedykowanych doradców oferujących odpowiednią jakość obsługi oraz zindywidualizowane podejście, adekwatne do potrzeb oraz potencjału klienta zamożnego,
 - unowocześnienie bankowości internetowej i mobilnej poprzez dostosowanie do standardów rynkowych i, w kolejnym etapie, wdrażanie rozwiązań innowacyjnych,
 - rozwój kompleksowej oferty produktów dla klientów korporacyjnych w tym dostosowanie oferty produktowej do potrzeb wybranych branż i segmentów poprzez identyfikację istniejących luk produktowych a następnie podjęcie działań w celu ich eliminacji i uwypuklenia specjalizacji Banku w finansowaniu i obsłudze wybranych branż, priorytetowych z punktu widzenia Strategii,

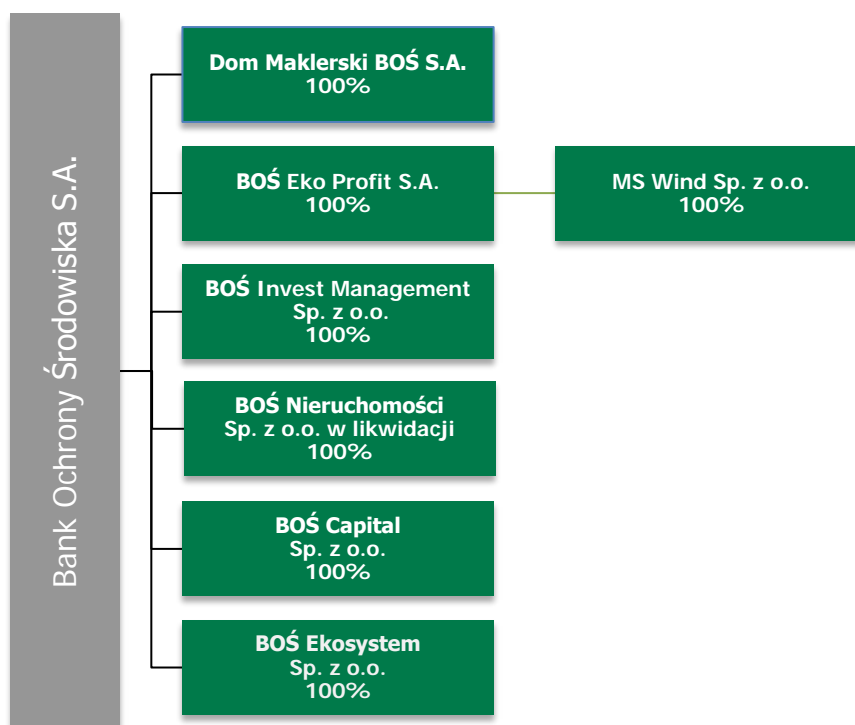
- rozwój oferty produktów proekologicznych we współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- wdrożenie nowego procesu kredytowego realizowane m.in. przez przygotowanie i wdrożenie kompleksowego zarządzania procesem kredytowym uwzględniającego zaprojektowanie całościowego procesu kredytowego i przypisanie odpowiedzialności za poszczególne etapy procesu wraz z określeniem miar efektywności procesu, automatyzację procesu jak również zapewnienie nowych procesów dedykowanych dla wyodrębnionych mikro segmentów (np. branżowych).

W II półroczu 2016 r. rozpoczęła się faza realizacji większości podjętych inicjatyw strategicznych zgodnie z przyjętymi założeniami biznesowymi.

5. ORGANIZACJA GRUPY KAPITAŁOWEJ

Struktura Grupy Kapitałowej

Jednostką dominującą wobec BOŚ S.A. jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Innymi znacznymi udziałowcami są Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych oraz Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych.

Rodzaj prowadzonej działalności przez Spółki zależne BOŚ S.A.:

- Dom Maklerski BOŚ S.A. - działalność na rynku kapitałowym;
- BOŚ Eko Profit S.A. - inwestycje kapitałowe w projekty proekologiczne oraz działalność finansowa i doradcza uzupełniająca ofertę usługową Banku;
- BOŚ Invest Management sp. z o.o. - działalność finansowa, w tym finansowanie podmiotów Grupy Kapitałowej BOŚ oraz realizacja ich potrzeb w zakresie najmu powierzchni biurowej i usługowej, działalność leasingowa dla JST;
- BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji - nie prowadzi działalności;
- BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna) - działalność w zakresie najmu i zarządzania nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi;
- BOŚ Ekosystem sp. z o.o. - działalność leasingowa dla klienta korporacyjnego;
- MS Wind sp. z o.o. - prowadzenie farmy wiatrowej.

Informacja o nabyciu / zbyciu akcji i udziałów w spółkach kapitałowych

W IV kwartale 2016 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. zbył akcje spółki Środowisko Finance AB (dawniej: BOS Finance AB).

W 2016 r. Bank podjął uchwałę o likwidacji spółki BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka w grudniu 2016 r. złożyła do sądu rejestrowego wniosek o wykreślenie spółki z rejestru.

Bank także podjął decyzję o połączeniu spółek BOŚ Eko Profit S.A. i BOŚ Ekosystem sp. z o.o., a spółki przyjęły stosowne uchwały w dniu 30 grudnia 2016 r.

Opis transakcji z podmiotami powiązanymi został zamieszczony w nocie 47 Informacji dodatkowej do Roczno Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r.

W 2016 roku nie zaszły zmiany w zasadach zarządzania Banku i jego Grupy Kapitałowej.

6. UDZIAŁ BOŚ W SEKTORZE

Na koniec 2016 r. BOŚ S.A. zmniejszył, w stosunku do końca 2015 r., swój udział w kredytach i pożyczkach, w zobowiązaniach i w sumie bilansowej sektora. Udział BOŚ S.A. w sektorze banków komercyjnych na koniec 2016 r. (opracowano na podstawie danych KNF dotyczących sektora bankowego z oddziałami zagranicznymi) wyniósł:

- 1,20% w zakresie sumy bilansowej, wobec 1,30% na koniec 2015 r.,
- 1,12% w zakresie zobowiązań ogółem, wobec 1,34% na koniec 2015 r.,
- 1,21% w zakresie kredytów i pożyczek, wobec 1,30% na koniec 2015 r.

Grupa BOŚ S.A. prowadzi działalność maklerską poprzez Spółkę zależną - Dom Maklerski BOŚ S.A. (DM BOŚ S.A.). Średni procentowy udział DM BOŚ S.A. w 2016 r. w obrotach w transakcjach sesyjnych rynku regulowanego Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie w najistotniejszych obszarach działalności wyniósł:

- 4,77% na rynku akcji, wobec 3,89% w 2015 r.,
- 22,85% na rynku kontraktów terminowych, wobec 23,55% w 2015 r.

7. PODSTAWOWE PRODUKTY, USŁUGI I SFERY DZIAŁALNOŚCI GRUPY

7.1. Produkty bankowe

Bank posiada w swojej ofercie produkty (depozytowe, kredytowe, rozliczeniowe) oferowane wszystkim grupom klientów, jak również produkty skierowane bezpośrednio do wybranych grup klientów BOŚ S.A. Bank wyodrębnia następujące pionery biznesowe: Pion Korporacji i Finansów Publicznych oraz Pion Detaliczny.

W ramach Pionu Korporacji i Finansów Publicznych Bank dodatkowo wyodrębnia podstawowe segmenty: klientów korporacyjnych, segmentu finansów publicznych i klientów funduszy ekologicznych.

W ramach Pionu Detalicznego Bank wyodrębnia osoby fizyczne oraz segment mikroprzedsiębiorstw, segment wspólnot mieszkaniowych i segment organizacji pozarządowych i innych instytucji niekomercyjnych (NGO).

Warunki i zasady współpracy z poszczególnymi grupami klientów są dostosowywane przez Bank do zmieniających się warunków rynkowych oraz potrzeb adresatów oferty Banku, przy jednoczesnym uwzględnieniu celu w postaci ustawicznego podnoszenia efektywności obsługi klientów.

7.2. Liczba obsługiwanych klientów, rachunków, kart płatniczych i placówek

Na koniec 2016 r. działalność operacyjną prowadziło łącznie 85 Oddziałów. Liczba placówek BOŚ S.A. w ciągu roku zmniejszyła się o 8. Obsługa klientów korporacyjnych była prowadzona w 11 Centrach Korporacyjnych.

W Domu Maklerskim BOŚ S.A. funkcjonowało 13 placówek według stanu na 31 grudnia 2016 r. DM BOŚ S.A. świadczy także usługi za pośrednictwem platformy internetowej (www.bossa.pl).

Wyszczególnienie	31.12.2016	30.06.2016	31.12.2015	Zmiana %	
	w tys.			31.12.2016 vs. 30.06.2016	31.12.2016 vs. 31.12.2015
BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.					
Liczba klientów	257,1	259,5	251,4	-0,9	2,3
Liczba klientów detalicznych	251,3	253,7	245,6	-0,9	2,3
Liczba klientów pionu korporacji i finansów publicznych	5,8	5,8	5,8	0,0	0,0
Liczba klientów korzystających z kanałów elektronicznych	133,2	127,8	124,0	4,2	7,4
Liczba rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych*	264,3	264,3	254,7	0,0	3,8
Karty płatnicze i kredytowe razem	101,5	101,8	100,8	-0,3	0,7
Liczba placówek (w szt.)	85	90	93	-5,6	-8,6
DOM MAKLESKI BOŚ S.A.					
Liczba rachunków inwestycyjnych	90,2	86,4	83,8	4,4	7,6
w tym liczba rachunków internetowych	83,1	79,3	76,6	4,8	8,5
Liczba placówek (w szt.)	13	13	13	0,0	0,0

* łącznie z rachunkami oszczędnościowymi

7.3. Oferta proekologiczna

BOŚ S.A. rozwijał działalność na rynku finansowania projektów proekologicznych powiększając, zgodnie ze Strategią, udział w portfelu kredytowym kredytów udzielonych na działania służące ochronie środowiska oraz wspierające zrównoważony rozwój. Saldo kredytów proekologicznych na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiło 5,01 mld zł, co stanowiło 34,5% salda kredytów ogółem w Banku. Kwota umów zawartych w 2016 r. na finansowanie działań proekologicznych wyniosła 1 057,5 mln zł. W zdecydowanej większości (92,2% kwoty) nowe kredyty proekologiczne skierowane były do klientów korporacyjnych. Kredyty te przeznaczone były głównie na inwestycje w obszarze ochrony atmosfery, w tym na realizację przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego budownictwa i efektywności energetycznej.

Struktura segmentowa kredytów proekologicznych (wg wartości kapitału)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana %
	tys. zł		
Kredyty proekologiczne udzielone klientom detalicznym	162 921	155 510	4,8
Kredyty proekologiczne udzielone klientom korporacyjnym	4 214 950	3 964 678	6,3
Kredyty proekologiczne udzielone finansom publicznym	635 563	752 761	-15,6
KREDYTY PROEKOLOGICZNE	5 013 434	4 872 949	2,9

Zobowiązania wobec funduszy ekologicznych

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana %
	tys. zł		
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	235	1 067	-78,0
FUNDUSZE EKOLOGICZNE	235	1 067	-78,0

Stan depozytów funduszy ekologicznych na koniec 2016 r. wyniósł 0,2 mln zł wobec 1,1 mln zł na koniec 2015 r. Były to środki na technicznych rachunkach rozliczeniowych.

7.4. Segment klientów korporacyjnych

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) pozostaje dla BOŚ S.A., jako podmiotu dominującego w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A., jednym z najważniejszych segmentów rynku. Konstruując szeroką ofertę produktów rozliczeniowych, depozytowych i kredytowych Bank posiada bazę, w oparciu o którą dla każdego klienta może być budowana indywidualna oferta dostosowana do konkretnych potrzeb.

W zakresie oferty rozliczeniowej Bank posiada standardowe rachunki bieżące, pełniące funkcje rozliczeniowe i służące do gromadzenia środków pieniężnych oraz przeprowadzania rozliczeń krajowych i zagranicznych. Rachunki mogą być prowadzone w walutach: PLN, USD, EUR, GBP, CHF, SEK, HUF, RUB, CZK oraz DKK. W ramach oferty Bank umożliwia skorzystanie z pakietów usług rozliczeniowych w formule modułowej. Oferujemy trzy warianty Kont Wyjątkowych Biznes dopasowane do poziomu transakcyjności Klienta wzbogacone o moduły: rozliczeniowy oraz FX dostępny opcjonalnie w zależności od profilu biznesowego Klienta.

W zakresie produktów rozliczeniowych i bankowości elektronicznej w 2016 r.:

- rozszerzono katalog walut obsługiwanych w Banku o rachunki w DKK oraz wdrożono nowe tenory dla standardowych lokat terminowych;
- wdrożono indywidualne rozwiązanie produktowe w zakresie „Zbiorczego polecenia przelewu”. Usługa polega na realizacji przelewów na podstawie wykazu płatności przekazywanego do Banku w formie pliku tekstowego za pomocą bankowości elektronicznej BOŚBank24 iBOSS;
- rozwijano funkcjonalności systemu bankowości elektronicznej poprzez wdrażanie kolejnych wniosków elektronicznych, upraszczających obsługę składanych przez klientów dyspozycji. Aktualnie funkcjonują 33 wnioski elektroniczne a ich liczba jest sukcesywnie zwiększana;
- wdrożono Centrum Wsparcia – zespół specjalistów, którzy zapewniają kompleksową pomoc dla Klientów Korporacyjnych w zakresie obsługi posprzedażowej. Dla Klientów została otwarta dedykowana linia telefoniczna obsługiwana przez Centrum Wsparcia. Klienci otrzymują pomoc między innymi w zakresie bankowości elektronicznej, przyjmowania do realizacji spraw dotyczących obsługi posprzedażowej, spraw związanych z odwołaniem i wyjaśnieniami dotyczącymi przelewów a także pomoc w wypełnianiu wniosków i dyspozycji elektronicznych;
- zoptymalizowano proces obsługi Mieszkaniowych Rachunków Powierniczych ograniczając dokumentację wymaganą od Klienta i upraszczając proces wypłat;
- uproszczono procesy otwierania rachunków ograniczając dokumentację papierową wymaganą od Klienta oraz umożliwiając obsługę elektroniczną przez system bankowości internetowej.

W zakresie produktów kredytowych w 2016 r.:

- zmodyfikowano uproszczony proces kredytowania do 1 mln zł: poprzez rozszerzenie grupy docelowej – dodanie możliwości finansowania Klientów o przychodach powyżej 30 mln PLN, zwiększono elastyczność produktu poprzez modyfikację zasad wyznaczania kwoty dostępnej dla Klientów, poszerzono, o inwestycje proekologiczne, gamę inwestycji finansowanych pakietem;
- wdrożono nowy wystandaryzowany i zelektronizowany proces wystawiania i przekazywania do Klientów pism i zaświadczeń: wdrożono dedykowane wzory pism i zaświadczeń, umożliwiono przekazywanie wniosku do Banku przez Klienta oraz pism i zaświadczeń do Klienta przez Bank za pomocą Bankowości Elektronicznej;
- zoptymalizowano standardowy proces kredytowy w zakresie:
 - zmniejszenia czaso- i pracochłonności związanej z procesem uruchomienia kredytów poprzez ograniczenie konieczności przyjmowania faktur oraz ich opisywania; kredyty obrotowe mogą być uruchamiane na podstawie zestawienia faktur, a w przypadku kredytu inwestycyjnego faktury, które nie przekraczają 5% kwoty kredytu nie wymagają opisanie,
 - wzrostu przejrzystości i czytelności dokumentacji kredytowej poprzez standaryzację i ujednoczenie zapisów w Regulaminie udzielania produktów kredytowych oraz we wzorach umów;
- wdrożono kredyty preferencyjne z dopłatami ARiMR do oprocentowania, służące finansowaniu przedsięwzięć realizowanych przez firmy z sektora rolno-spożywczego. Cechą wyróżniającą te kredyty jest preferencyjne oprocentowanie ponieważ część odsetek pokrywa Agencja. Aktualnie oprocentowanie dla kredytobiorcy dla większości linii wynosi 3%. Kredyty preferencyjne z dopłatami ARiMR do oprocentowania przeznaczone są przede wszystkim na realizację inwestycji w rolnictwie,

przetwórstwie produktów rolnych a także na zakup użytków rolnych. Okres kredytowania wynosi do 15 lat.

- poszerzono gamę inwestycyjnych kredytów proekologicznych przy wykorzystaniu synergii z NFOŚiGW. Wdrożono finansowanie pomostowe i uzupełniające dla programów priorytetowych ze środków krajowych NFOŚiGW i WFOŚiGW. Finansowanie udzielane jest na preferencyjnych warunkach: wydłużony okres kredytowania do 20 lat oraz niewymagany wkład własny.

Kontynuowano sprzedaż kredytów finansujących działalność bieżącą oraz inwestycyjną, w tym proekologiczną, dopasowując każdorazowo warunki transakcji kredytowych do potrzeb klienta.

Kredyty udzielone klientom korporacyjnym

Wartość kredytów udzielonych klientom korporacyjnym wyniosła 7 496,7 mln zł na koniec 2016 r. wobec 7 377,5 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r., tj. zwiększyła się o 1,6%.

Faktoring

W ofercie BOŚ S.A. wyróżniamy:

- faktoring z regresem w obrocie krajowym bądź zagranicznym,
- faktoring z polisą w obrocie krajowym bądź zagranicznym,
- faktoring odwrotny.

W BOŚ S.A. faktoring został wprowadzony do wachlarza produktów korporacyjnych 1 kwietnia 2010 r., a oferta w zakresie świadczenia usług faktoringowych ciągle ewoluuje wraz z rosnącymi potrzebami firm. Do obsługi faktoringu w Banku przeznaczony jest nowoczesny, wyspecjalizowany, internetowy system BOŚ Faktor, który gwarantuje klientom pełną kontrolę nad wierzytelnościami oraz umożliwia 24-godzinny kontakt z Bankiem przez 7 dni w tygodniu. System służy do automatycznej obsługi transakcji faktoringowych.

Na koniec 2016 r. obroty wypracowane z tytułu transakcji faktoringowych w BOŚ S.A. osiągnęły wartość ponad 2,6 mld zł.

Bank zakończył 2016 r. udziałem w rynku usług faktoringowych na poziomie około 2%. W 2016 r. faktoring w BOŚ S.A. obsługiwał 105 umów faktoringowych i 6 138 kontrahentów.

Zobowiązania wobec klientów korporacyjnych

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (%)
	tys. zł		
rachunki bieżące/rozliczeniowe	1 849 688	1 934 741	-4,4
lokaty terminowe	2 244 367	3 274 408	-31,5
KLIENCI KORPORACYJNI	4 094 055	5 209 149	-21,4

Stan depozytów klientów korporacyjnych w Grupie wyniósł 4 094,1 mln zł na koniec 2016 r. wobec 5 209,1 mln zł na koniec 2015 r. Zmniejszyły się środki na lokatach terminowych o 31,5% oraz saldo środków na rachunkach bieżących o 4,4%.

7.5. Segment finansów publicznych

W 2016 r. Grupa kontynuowała współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego w Polsce. Dla części z nich prowadził kompleksową obsługę bankową budżetów, umożliwiającą efektywne zarządzanie środkami pieniężnymi. Obsługa jednostek samorządu terytorialnego jest prowadzona w trybie Ustawy Prawo zamówień publicznych, poprzez wykorzystanie produktów i usług bankowych oraz innych instrumentów udostępnianych przez Grupę.

Dla klientów segmentu finansów publicznych Bank oferuje wszystkie standardowe produkty depozytowe i kredytowe pozostające w ofercie. Szczególny zakres oferty BOŚ S.A. stanowią produkty służące finansowaniu projektów proekologicznych (kredyty preferencyjne i komercyjne), a także kredyty z linii

banków zagranicznych przeznaczone na finansowanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i inwestycji infrastrukturalnych, jak również Europejska Oferta, która jest pakietem produktów skierowanych do przedsiębiorców, samorządów i spółek komunalnych.

Jedną z ważnych form współpracy Banku z klientami ww. segmentu jest świadczenie kompleksowej obsługi emisji obligacji komunalnych obejmującej: przygotowanie emisji, prowadzenie ewidencji obligacji oraz obsługę płatności wynikających z emisji.

Ponadto spółka wchodząca w skład Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. działająca pod firmą BOŚ Invest Management sp. z o.o. oferuje finansowanie jednostek samorządu terytorialnego (JST) w formule leasingu operacyjnego zwrotnego nieruchomości/ruchomości oraz dzierżawy zwrotnej. Spółka prowadzi działalność w zakresie usług leasingu zwrotnego nieruchomości i ruchomości skierowanych do jednostek samorządu terytorialnego z zastosowaniem finansowania przez BOŚ S.A. przy wykorzystaniu produktu Banku – wykupu wierzytelności leasingowej.

W 2016 roku spółka BOŚ Invest Management sp. z o.o. zrealizowała trzy transakcje leasingu zwrotnego nieruchomości.

Kredyty udzielone klientom segmentu finansów publicznych

Wartość kredytów netto udzielonych klientom segmentu finansów publicznych wyniosła 1 856,9 mln zł wobec 2 177,6 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r.

Zobowiązania wobec segmentu finansów publicznych

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (%)
	tys. zł		
rachunki bieżące/rozliczeniowe	321 972	260 517	23,6
lokaty terminowe	508 995	577 488	-11,9
FINANSE PUBLICZNE	830 967	838 005	-0,8

Grupa odnotowała spadek depozytów finansów publicznych o 0,8% w stosunku do końca 2015 r. Zmniejszyło się saldo lokat terminowych, przy wzroście salda rachunków bieżących.

7.6. Segment klientów detalicznych

Oferta Banku

Obszar rynku detalicznego Banku obejmuje segment osób fizycznych oraz segment mikroprzedsiębiorstw, segment wspólnot mieszkaniowych oraz segment organizacji pozarządowych i innych instytucji niekomercyjnych (NGO).

Oferta BOŚ S.A. dla klientów detalicznych, najliczniejszej grupy klientów Banku, jest kompleksowa i obejmuje wszystkie podstawowe produkty i usługi dostępne na polskim rynku bankowym (rachunki bankowe, produkty rozliczeniowe, karty płatnicze, usługi i produkty w zakresie lokowania nadwyżek pieniężnych, usługi bankowości elektronicznej i produkty kredytowe), a także szeroki wybór produktów proekologicznych służących finansowaniu rozwiązań proekologicznych.

W 2016 r. Bank kontynuował działania związane z uatrakcyjnieniem oferty, zarówno modyfikując funkcjonujące produkty, jak również wprowadzając nowe, innowacyjne rozwiązania. W celu lepszego dopasowania oferty produktowej i sposobu jej dystrybucji oraz obsługi do potrzeb Klientów, w ramach Obszaru rynku detalicznego przededefiniowano segmenty Klientów:

- wyodrębniono segment Klientów zamożnych, do potrzeb którego dostosowywana jest oferta produktowa, procesy i kształt sił sprzedażowych,
- rozszerzono segment mikroprzedsiębiorstw - od listopada 2016 r. Bank rozszerzył docelową grupę Klientów instytucjonalnych o mikroprzedsiębiorstwa stosujące zasady rachunkowości określone Ustawą o rachunkowości, których wielkość przychodów netto ze sprzedaży na koniec ostatniego roku obrachunkowego wynosiła do 8 mln PLN (włącznie), z określonymi wyłączeniami.

W 2016 r. kontynuowano działania w zakresie:

- optymalizacji wyniku finansowego Obszaru rynku detalicznego;

- zmiany oferty depozytowej wynikającej z potrzeby dostosowania oferty do dynamicznie zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych oraz z konieczności realizacji potrzeb biznesowych i płynnościowych;
- dalszego wzrostu znaczenia oferty proekologicznej w sprzedaży produktów kredytowych;
- podnoszenia kompetencji sił sprzedażowych Banku w oferowaniu klientom produktów kredytowych i depozytowych dla firm, produktów oszczędnościowych i oszczędnościowo-inwestycyjnych, a także ubezpieczeniowych, ze szczególnym uwzględnieniem produktów ochronnych dodawanych fakultatywnie do produktów rozliczeniowych i kredytowych, a także oferowanych samodzielnie.

Usługi leasingowe

Świadczenie usług leasingowych jest wiodącym obszarem działalności Spółki BOŚ Ekosystem sp. z o.o. W okresie sprawozdawczym Spółka zawarła 21 umów leasingu o łącznej wartości przedmiotów leasingu wynoszącej ponad 27,9 mln PLN netto, w tym maszyny i urządzenia o wartości 12,8 mln PLN netto, środki transportu ciężkiego o wartości 6,0 mln PLN netto i nieruchomości o wartości 9,13 mln PLN netto. Transakcje leasingowe były finansowane przez Bank Ochrony Środowiska lub z kapitałów własnych Spółki. W 2016r. Spółka prowadziła także działalność związaną z finansowaniem zakupu urządzeń z obszaru OZE.

Zobowiązania wobec klientów detalicznych

Działania podejmowane przez Bank w 2016 r. w zakresie produktów depozytowych dla klientów detalicznych były nastawione na optymalizację salda depozytów detalicznych i realizację celów płynnościowych Banku, z jednoczesną dbałością o minimalizację kosztowości portfela depozytowego i bieżące dopasowanie do zmieniającego się otoczenia makroekonomicznego, jak również zwiększanie udziału środków bieżących. Obszar rynku detalicznego w I półroczu 2016 r. pozyskiwał dodatkowe środki w związku z koniecznością zastąpienia wysokokosztowych euroobligacji. W całym 2016 r. dbano o budowanie trwałych relacji z Klientem poprzez oferty promujące aktywne korzystanie z rachunku ROR z kartą debetową, który jest fundamentem relacji Klient-Bank.

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (%)
	tys. zł		
rachunki bieżące/rozliczeniowe*	3 469 418	2 707 552	28,1
lokaty terminowe	7 327 414	5 689 091	28,8
KLIENCI DETALICZNI	10 796 832	8 396 643	28,6

* rachunki bieżące (w tym: ROR) i konta oszczędnościowe

Saldo depozytów detalicznych na 31 grudnia 2016 r. wynosiło 10 796,8 mln zł i zwiększyło się o 28,6%, czyli 2 280,8 mln zł, w stosunku do 31 grudnia 2015 r.

Najistotniejszymi produktami depozytowymi dla klientów detalicznych pod względem salda były w 2016 r.:

- rachunki bieżące, w tym konta osobiste z podstawowym EKOkontem bez Kosztów,
- lokaty promocyjne: Ekolokata Korzystna, EKOLokata SUPERprocentująca, EKOLokata Wysoko Procentująca, EKOLokata z Bonusem i EKOLokata Urodzinowa.

Bank konsekwentnie realizował poniższe cele polityki depozytowej:

- 1) dywersyfikował ryzyko kumulacji salda depozytów zapadających i ewentualnego odpływu środków w tym samym czasie poprzez utrzymanie w ofercie produktów na 4, 6, 9, 12 i 25 – miesięcy,
- 2) promował uproduktowionych Klientów - w trakcie konstruowania oferty depozytów terminowych wdrażane są rozwiązania pozwalające na oferowanie wyższej ceny dla Klientów korzystających z oferty Banku poza depozytami terminowymi (z naciskiem na aktywne rachunki, wspomagające stworzenie silnej więzi Klienta z Bankiem),
- 3) budował stałe relacje z Klientem poprzez wzmożone działania wpływające na wzrost poziomu odnawialności depozytów,
- 4) od maja 2016 r. zmniejszył dynamikę przyrostu salda poprzez rezygnację z promocji „nowych środków”,
- 5) dążył do systematycznego wzrostu poziomu i udziału depozytów bieżących klientów detalicznych,
- 6) zwiększał osad na rachunkach oszczędnościowo-rozliczeniowych, co pozwoliło obniżyć kosztowość całego salda,
- 7) obniżał kosztowość poprzez cykliczne zmiany oprocentowania depozytów terminowych i kont oszczędnościowych.

Jednocześnie w celu zmniejszenia niedopasowania walutowego Bank rozszerzył swoją działalność na rynek niemiecki poprzez rozpoczęcie współpracy z niemieckim brokerem Raisin. W ramach umowy od grudnia 2016 r. Bank pozyskuje depozyty w EUR z rynku niemieckiego.

Oferta depozytowa dla segmentów klientów instytucjonalnych (mikroprzedsiębiorstw, wspólnot mieszkaniowych oraz organizacji pozarządowych) ze względu na brak przesłanek wewnętrznych jak i rynkowych nie była modyfikowana. Depozyty te stanowią 6,2% depozytów detalicznych i ich wpływ na wynik odsetkowy Banku nie jest istotny.

W 2016 r. działalność Banku w obszarze rachunków:

- oszczędnościowo-rozliczeniowych koncentrowała się na oferowaniu dwóch rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych: EKOkoncie bez Kosztów i EKOkoncie VIP, oszczędnościowych koncentrowała się na EKOproficie, w tym na Programie Systematycznego Oszczędzania promującym aktywne korzystanie z rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych;
- bieżących koncentrowała się na pozyskiwaniu nowych klientów z segmentu mikroprzedsiębiorstw – spółek osobowych i kapitałowych oraz z segmentu wspólnot mieszkaniowych – poprzez akcje promocyjne głównie usług MPP w ramach oferowanych Kont Wspólnota i Wspólnota Plus.

Produkty Inwestycyjne

Mając na względzie aktualne trendy na rynku finansowym, w tym w szczególności malejącą atrakcyjność lokat bankowych w środowisku spadających stóp procentowych oraz stopniową odbudowę zainteresowania Klientów alternatywnymi do lokat produktami inwestycyjnymi, Bank rozwijał ofertę produktów inwestycyjnych.

W I półroczu 2016 r. Bank przyjmował jako Agent Firmy Inwestycyjnej Domu Maklerskiego BOŚ (AFI DM BOŚ) zapisy na Certyfikaty Inwestycyjne Rolne FIZ AN i SGB Lasy Polskie FIZ AN. Fundusze inwestowały w aktywa „twarde” tj. grunty rolne (fundusz rolny) i lasy (fundusz leśny). W II półroczu 2016 r. Bank przyjmował jako AFI DM BOŚ zapisy na Certyfikaty Inwestycyjne AGIO Nieruchomości Komercyjnych FIZ AN i AGIO WIERZYTELNOŚCI PLUS 2 Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego.

Przez cały 2016 r. Bank jako AFI DM BOŚ S.A. oferował również możliwość zakupu jednostek uczestnictwa FIO ponad 20 TFI. Oferta obejmowała prawie 300 funduszy.

Produkty ubezpieczeniowe

W 2016 r. Bank systematycznie rozwijał swoją działalność w segmencie bancassurance. Działania Banku w tym zakresie koncentrowały się na sprzedaży ubezpieczeń nieruchomości do produktów hipotecznych dla osób fizycznych oraz ubezpieczeń instalacji fotowoltaicznych dla klientów korzystających z Ekokredytu PV. Osoby korzystające z pożyczek gotówkowych miały możliwość zakupu ubezpieczenia z zakresem ochrony obejmującym życie, niezdolność do pracy, poważne zachorowanie, nieszcześliwe wypadki oraz utratę pracy.

Oferowanie ubezpieczeń Bank realizował jako agent towarzystw ubezpieczeniowych. Sprzedaż ubezpieczeń zwiększyła uproduktowanie Klientów i generowała przychody prowizyjne. Bank systematycznie podnosił poziom kompetencji swoich doradców w zakresie sprzedaży ubezpieczeń. Z uwagi na zmiany w otoczeniu prawnym oraz czarny PR dotyczący ubezpieczeń inwestycyjnych produkty te w 2016 r. nie były oferowane przez Bank.

Produkty kredytowe - Klienci indywidualni, mikroprzedsiębiorstwa, wspólnoty mieszkaniowe i organizacje pozarządowe

Najistotniejsze produkty kredytowe w 2016 r. to:

- kredyty proekologiczne,
- pożyczka gotówkowa,
- karty kredytowe,
- ekologiczny kredyt hipoteczny,
- pożyczka hipoteczna,

- kredyty na prowadzenie bieżącej działalności mikroprzedsiębiorstwa.

Sukcesywnie zwiększając zaangażowanie Banku w finansowanie rozwiązań proekologicznych działania w 2016 r. skierowane były na kontynuację uatrakcyjniania oferty poprzez modyfikację funkcjonujących produktów np. zmiany w EkoKredycie PV przeznaczonym na finansowanie instalacji fotowoltaicznych.

Równolegle mając na uwadze zwiększenie salda kredytowego oraz aktywizację sprzedaży pożyczki gotówkowej wdrożono zmiany w zakresie konkurencyjnych ofert promocji cenowych dla pożyczki gotówkowej. Wdrożona została również oferta pre-approved, obejmująca dwa produkty: pożyczkę w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym oraz kartę kredytową. Oferta została skierowana do dotychczasowych Klientów w celu aktywizacji sprzedaży tych produktów oraz zwiększenia uproduktowienia Klientów.

W 2016 r. kontynuowano sprzedaż ekologicznych produktów hipotecznych dla osób fizycznych, jak również standardową ofertę produktów hipotecznych. W związku z zakończeniem przez NFOŚiGW Programu Priorytetowego „Efektywne wykorzystanie energii. Dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych” z dniem 28 lipca 2016 r. zakończono oferowanie produktu - kredyt hipoteczny z dotacją NFOŚiGW (dom energooszczędny). W aktualnej ofercie dostępny jest również kredyt hipoteczny z programem MDM, który umożliwi uzyskanie przez klientów dofinansowania wkładu własnego z Funduszu Dopłat oraz pożyczka hipoteczna.

W 2016 r. prowadzono prace dostosowywania parametrów oferty kredytowej dla mikroprzedsiębiorstw i wspólnot mieszkaniowych oraz modyfikacji procesu udzielania kredytów dla tych segmentów.

W celu rozpoczęcia obsługi rozszerzonego segmentu mikroprzedsiębiorstw Bank:

- dedykował produkty kredytowe,
- przygotował materiały wsparcia sprzedaży oraz prowadził działania podnoszące kompetencje dedykowanych sił sprzedażowych,
- rozszerzył możliwość obsługi kredytowej Klienta w każdej placówce Banku w całej Polsce.

Dodatkowo Bank opracował nowy centralny proces udzielania kredytów. Przesunięcie czynności dotychczas wykonywanych w oddziale Banku do merytorycznie właściwych komórek w centrali Banku skróciło proces otrzymania kredytu przez Klienta.

Planowane działania

Główne działania Obszaru rynku detalicznego skupiać będą się na:

- optymalizacji sieci pod kątem liczby placówek Banku i kosztów funkcjonowania sieci;
- sprzedaży produktów o wyższej rentowności m.in. pożyczka gotówkowa i produkty inwestycyjne, w tym dedykowanych do segmentu Klienta zamożnego;
- optymalizacji kosztowej i strukturalnej bazy depozytowej, m.in. rozbudowie salda rachunków bieżących;
- zbudowaniu przewag konkurencyjnych w ofercie produktowej dla rynku mikroprzedsiębiorstw;
- koncentracji na sprzedaży produktów kredytowych dla segmentu mikroprzedsiębiorstw;
- modyfikacji oferty kart płatniczych dla klientów indywidualnych i biznesowych;
- zwiększeniu uproduktowienia Klientów.

Jako działania ciągłe planowana jest stała analiza konkurencji oraz plasowania się oferty BOŚ S.A. na rynku. Dodatkowo kontynuowane będą prace nad nowym zautomatyzowanym procesem kredytowym dla segmentu mikroprzedsiębiorstw oraz nad udostępnieniem możliwości otwarcia rachunków i depozytów poprzez bankowość elektroniczną a także stronę internetową Banku.

Działania Banku w Obszarze rynku detalicznego w 2017 r. będą zmierzały do utrzymania zaangażowania w finansowanie rozwiązań proekologicznych m.in. rozszerzaniu kompleksowej i innowacyjnej oferty dla osób fizycznych i klientów instytucjonalnych.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom Klientów, Bank planuje pozyskać lojalnych Klientów, którzy:

- będą aktywnie korzystać z oferty Banku, ciągle dostosowywanej do oczekiwań odbiorcy oraz warunków i trendów rynkowych;
- poszukują uczciwej i bezpośredniej komunikacji z Bankiem i oczekują rozwiązań dostosowanych do ich potrzeb;

- korzystają aktywnie z rozwiązań technologicznych (bankowości internetowej i mobilnej) i komunikują się z Bankiem i systemem transakcyjnym za pośrednictwem urządzeń elektronicznych;
- razem z Bankiem chcą realizować finansowe potrzeby prywatne jak i prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej. Finansują także swoje pomysły inwestycyjne i rozwojowe z pomocą i przy wsparciu merytorycznym Banku, który doradza pośredniczy przy pozyskiwaniu środków z programów UE;
- potrzebują doradztwa w zakresie innowacyjnych technologii chroniących środowisko, na które pozyskują środki za pośrednictwem Banku; poszukują stabilnych i uczciwych inwestycji dla swoich oszczędności.

7.7. Działalność maklerska

Działalność maklerska jest prowadzona w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. poprzez Spółkę Dom Maklerski BOŚ S.A.

W roku 2016 mieliśmy do czynienia ze zmienną koniunkturą giełdową. Na GPW w Warszawie w I półroczu 2016 r. dominowały spadki, natomiast w II półroczu 2016 r. wzrosty. W skali roku wszystkie najważniejsze indeksy giełdowe zanotowały dodatnie stopy zwrotu, wynoszące od 4,8% (Wig20) do 18,2% (mWig40). Wzrostom indeksów giełdowych towarzyszył jednak spadek aktywności inwestorów. Obroty w transakcjach sesyjnych na rynku akcji zmniejszyły się bowiem o 6,9% i były najniższe od 2012 r. Również na rynku kontraktów terminowych wolumen zrealizowanych obrotów na GPW obniżył się w porównaniu do 2015 r. o 3,0%.

Dom Maklerski BOŚ S.A. w roku 2016 znacząco umocnił pozycję rynkową na rynku akcji, osiągając udział w transakcjach sesyjnych na poziomie 4,77% (w 2015 roku udział wynosił 3,89%). Dzięki temu DM BOŚ przesunął się z 10 pozycji na pozycję 9 pod względem udziału rynkowego na rynku akcji. Na rynku kontraktów terminowych Biuro utrzymało pozycję lidera rynku z udziałem na poziomie 22,85%.

7.8. Inicjatywa JESSICA w BOŚ S.A.

W 2016 r. Bank kontynuował swoją działalność w ramach Inicjatywy JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas), pełniąc rolę Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM) dla województwa zachodniopomorskiego (poza Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym), pomorskiego (poza Gdańskiem, Gdynią, Sopotem i Słupskiem) i śląskiego.

Razem w ramach Inicjatywy Bank podpisał 50 umów inwestycyjnych na ponad 400 mln zł. współfinansując projekty miejskie o wartości około 1,2 mld zł. Do końca 2016 r. zakończono realizację 48 projektów miejskich.

W październiku 2016 r. została podpisana umowa z Województwem Zachodniopomorskim w sprawie rozszerzenia współpracy w zakresie zarządzania rewalwingiem środków w ramach Umów inwestycyjnych zawartych w okresie 2012-2015 w Inicjatywie JESSICA. BOŚ S.A. powtórnie wykorzysta środki zakontraktowane w ramach pierwszego obiegu tj. ok. 68 mln PLN i wykorzysta je na preferencyjne finansowanie nowych rewalizacyjnych Projektów miejskich w województwie zachodniopomorskim.

7.9. Współpraca z zagranicznymi instytucjami finansowymi w BOŚ S.A.

Bank kontynuował współpracę z międzynarodowymi instytucjami finansowymi, w tym z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) oraz Bankiem Rozwoju Rady Europy (CEB), które należą do jednych z największych kredytodawców Banku.

W ramach podpisanych umów z EBI (z 5 marca 2015 r. na kwotę 75 mln EUR) i CEB (z 26 marca 2012 r. na kwotę 75 mln EUR), Bank w 2016 r. udzielił ok. 301 mln zł nowych kredytów przeznaczonych na finansowanie projektów inwestycyjnych związanych z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury, ochroną środowiska realizowanych przez podmioty sektora publicznego oraz przez małe i średnie przedsiębiorstwa.

III. ZARZĄDZANIE RYZYKAMI I KONTROLA W GRUPIE

1. RYZYKO KREDYTOWE

Ryzyko kredytowe w Grupie BOŚ S.A. skoncentrowane jest głównie w działalności Banku.

Celem BOŚ S.A. w 2016 roku w zakresie działalności kredytowej było kształtowanie takiego wolumenu i struktury portfela kredytowego, które zapewniłyby realizację planowanych zadań biznesowych Banku, w warunkach akceptowalnego poziomu ryzyka.

Bank uwzględniał poziom apetytu na ryzyko w procesie realizacji polityki zarządzania ryzykiem kredytowym. Apetyt na ryzyko określany był w ramach granic wyznaczonych przez praktykę ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem i przyjęty został na poziomie umiarkowanym.

Do podstawowych kierunków działań nakreślonych w ramach Programu Postępowania Naprawczego jaki Bank wdrożył w 2016 r., należą obniżenie poziomu ryzyka koncentracji poprzez dywersyfikację branżową portfela kredytowego oraz zmniejszenie ekspozycji narażonej na ryzyko poprzez minimalizację kwoty niezabezpieczonej, narażonej na utratę wartości.

Oferta produktowa dostosowana była do potrzeb poszczególnych segmentów klienta i rozwijała się, w szczególności, w kierunku intensyfikacji:

- w obszarze rynku korporacyjnego - rozwoju komplementarnej oferty produktowej dla klientów MSP (produkty standardowe z założeniem uzyskiwania przewagi konkurencyjnej jakością i sprawnością obsługi) i dużych firm (podejście zindywidualizowane) z naciskiem na kredytowanie celów i zadań proekologicznych,
- w obszarze rynku detalicznego – wzrostu sprzedaży produktów wysokomarżowych i prowizyjnych oraz rozwoju oferty dla klienta zainteresowanego ekologią.

Bank finansował transakcje, które były zgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami.

Zgodnie z polityką kredytową Bank nie angażował się w transakcje:

- mogące narazić Bank na utratę reputacji,
- mogące powodować, że wiarytelność obciążona ryzykiem jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie przekroczy poziom określony wymogami zewnętrznymi,
- na rzecz partii politycznych, związków zawodowych,
- realizowane z naruszeniem Prawa Ochrony Środowiska lub mogące stanowić potencjalne źródło degradacji środowiska naturalnego,
- z klientami nieposiadającymi wiarygodnych, stałych i stabilnych dochodów.

Bank uzależniał podjęcie finansowania od:

- posiadania przez kredytobiorcę zdolności kredytowej do spłaty wnioskowanego zadłużenia w terminach uzgodnionych z Bankiem,
- przedstawienia zabezpieczenia spłaty w formie i wartości akceptowanej przez Bank, o ile przepisy wewnętrzne tego wymagają,
- spełnienia innych kryteriów warunkujących podjęcie finansowania, w szczególności, wyników dotychczasowej współpracy klienta z Bankiem oraz oceny historii kredytowej klienta w sektorze bankowym.

W 2016 roku Bank podjął szereg działań mających na celu optymalizację procesu kredytowego zarówno w obszarze rynku klientów detalicznych jak i korporacyjnych, która w szczególności dotyczyła zmian w systemach Banku wspierających ocenę ryzyka kredytowego, metodologii oceny zdolności kredytowej klientów oraz w zasadach ustanawiania zabezpieczeń.

Klient i transakcja podlegały wszechstronnej ocenie ryzyka kredytowego.

Bank oceniał ryzyko kredytowe z wykorzystaniem modeli ratingowych i scoringowych, zróżnicowanych w zależności od rodzaju klienta i transakcji. Modele były budowane, rozwijane, monitorowane i nadzorowane w Obszarze Ryzyka z uwzględnieniem wewnętrznych i zewnętrznych wymogów w tym zakresie.

Model oceny ryzyka kredytowego dla osób fizycznych ubiegających się o finansowanie na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą obejmował:

- analizę ilościową – polegającą na ustaleniu wysokości i stabilności źródeł spłaty zobowiązania kredytowego oraz
- analizę jakościową – polegającą na ocenie cech klienta, które mają istotny wpływ na jego skłonność do spłaty zaciągniętego zobowiązania kredytowego w terminach określonych w umowie w tym ocenę scoringową i ocenę zachowania klienta w oparciu o informacje z Biura Informacji Kredytowej S.A.

W procesie oceny zostały uwzględnione postanowienia wynikające z Rekomendacji T i S KNF, w szczególności w zakresie wprowadzenia odpowiednich poziomów wskaźnika DtI i LtV oraz możliwości zastosowania uproszczonej oceny zdolności kredytowej.

W procesie oceny klienta Bank wykorzystywał informacje pozyskane z różnych źródeł, w tym informacje pozyskiwane z baz zewnętrznych.

Model oceny ryzyka klientów ubiegających się o finansowanie na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej lub statutowej (finanse publiczne) uwzględniał dwa obszary: ocenę klienta i ocenę transakcji (ocena ratingowa).

Ocena klienta dokonywana była na podstawie elementów ilościowych i jakościowych. Ocena ilościowa dotyczyła podstawowych, z punktu widzenia generowania wyniku finansowego i zachowania płynności, obszarów działalności klienta. Ocena jakościowa obejmowała w szczególności ocenę: planów rozwojowych, doświadczenia i umiejętności osób zarządzających, jakości relacji klienta z otoczeniem zewnętrznym, w tym z Bankiem.

W przypadku finansowania klienta funkcjonującego w ramach grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie Bank oceniał ryzyko kredytowe z uwzględnieniem wpływu sytuacji podmiotów powiązanych.

Ocena transakcji dokonywana była w szczególności na podstawie oceny celu finansowania, długości okresu kredytowania i wartości zabezpieczenia spłaty. Bank ustanawiał taką strukturę finansowania, aby zapewnić podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, głównie poprzez odpowiednie do skali ryzyka zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy.

W przypadku ekspozycji istotnych ze względu na poziom ryzyka lub kwotę transakcji, ocena ryzyka weryfikowana była przez eksperta ds. ryzyka kredytowego - pracownika wyspecjalizowanego w identyfikacji ryzyk i doborze adekwatnych form jego mitygacji, niezależnego od służb sprzedaży.

Bank monitorował ryzyko kredytowe przez cały okres funkcjonowania transakcji kredytowej.

W przypadku zidentyfikowania sytuacji mogących zagrozić terminowej spłacie Bank podejmował działania upominawcze i restrukturyzacyjne wykorzystując w tym celu właściwe narzędzie informatyczne.

W okresach miesięcznych Bank dokonywał analizy wszystkich ekspozycji kredytowych w celu:

- zidentyfikowania ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,
- pomiaru utraty wartości,
- utworzenia odpisów lub rezerw.

Do pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz tworzenia odpisów lub rezerw Bank stosował metodę zindywidualizowaną, grupową lub IBNR.

Kompetencje do podejmowania decyzji kredytowych, które funkcjonowały w Banku, uzależnione były od:

- rodzaju i kwoty transakcji,
- wysokości łącznego zaangażowania kredytowego Banku wobec grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, do której należy klient,
- poziomu ryzyka generowanego przez klienta i transakcję.

Decyzje w sprawie udzielenia kredytu podejmowane były przez organy kolegialne albo indywidualnie, w zakresie przyznaných limitów kompetencyjnych.

Uprawnienia do podejmowania decyzji w sprawie udzielenia kredytu nadane osobom, które indywidualnie podejmują decyzje podlegały okresowym przeglądom.

Podejmując decyzje kredytowe w sprawie transakcji zawieranych z członkami organów Banku lub osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku albo podmiotami powiązаныmi z nimi kapitałowo lub organizacyjnie Bank uwzględniał wymogi ustawy Prawo bankowe.

Decyzje o udzieleniu produktów kredytowych podejmowane były z zastosowaniem rozdzielania funkcji obszaru sprzedaży i obszaru ryzyka.

Bank przyjmował na zabezpieczenie swoich wierzytelności zabezpieczenia rzeczowe i osobiste.

Bank preferował transakcje zabezpieczone, z zastrzeżeniem, że ustalono maksymalny poziom transakcji niezabezpieczonych w segmencie detalicznym wraz z kryteriami pozwalającymi na udzielenie transakcji bez zabezpieczenia, z uwzględnieniem specyfiki produktowej, segmentu klientów, wpływu tych transakcji na wyniki Banku i wysokość potencjalnej straty.

Poziom zabezpieczenia był uzależniony od poziomu ryzyka generowanego przez transakcję, w tym w szczególności od rodzaju transakcji i długości jej trwania.

Ustalając wartość zabezpieczenia Bank kierował się zasadą ostrożnej wyceny.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank uwzględniał:

- należyta ochronę interesów Banku,
- wysokość kosztów związanych z ustanowieniem danego zabezpieczenia,
- możliwość szybkiego upłynnienia danego zabezpieczenia.

Bank opracował i zatwierdził „Politykę zarządzania ryzykiem koncentracji”. Wymóg posiadania przez Bank regulacji o charakterze polityki w obszarze zarządzania ryzykiem koncentracji wynika z wydania przez KNF nowelizacji Rekomendacji C, która stanowi zbiór zasad dotyczących dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem koncentracji.

Na poziomie portfela kredytowego zarządzanie koncentracją zaangażowań dokonywane było poprzez przestrzeganie limitów wewnętrznych zatwierdzonych przez Zarząd Banku.

W szczególności Bank stosował następujące limity:

- geograficzne – zaangażowanie wobec innych krajów,
- dotyczące parametrów produktowych – np. maksymalne LTV,
- dotyczące portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie i finansujących nieruchomości – wynikające z Rekomendacji KNF,
- udziału kredytów walutowych w portfelu kredytów Banku,
- suma zaangażowania (bilansowego i pozabilansowego) wobec podmiotów/grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, wobec których zaangażowanie Banku przekracza 10% funduszy własnych BOŚ S.A.

Bank identyfikował, dokonywał pomiaru i monitorował ryzyko koncentracji zaangażowań na poziomie:

- pojedynczego klienta i transakcji,
- portfela kredytowego.

Na poziomie klienta i transakcji ryzyko koncentracji zaangażowania zarządzane było poprzez przestrzeganie nadzorczych limitów zaangażowania, wynikających z przepisów Prawa Bankowego, jak również poprzez stosowanie zasady, że przebieg procesu oceny i monitorowania ryzyka zależy od kwoty zaangażowania kredytowego.

Poziom wykorzystania limitów był cyklicznie monitorowany i raportowany organom Banku w trybie wynikającym z regulacji wewnętrznych Banku.

Zgodnie z wymogami określonymi przez Komisję Nadzoru Finansowego w Rekomendacjach T i S oraz Uchwale w sprawie wymagań dotyczących identyfikacji, monitorowania i kontroli koncentracji zaangażowań, w tym dużych zaangażowań, Bank przeprowadzał testy warunków skrajnych w zakresie ryzyka kredytowego dotyczące portfela kredytów klientów detalicznych i korporacyjnych, w tym dla największych zaangażowań.

Informacja dotycząca poziomu ryzyka kredytowego w portfelu kredytowym Banku prezentowana była Zarządowi Banku miesięcznie, a Radzie Nadzorczej – nie rzadziej niż kwartalnie.

Bank w swoich działaniach kredytowych przestrzegał wymogów nadzorczych, zasad wynikających z dobrych praktyk bankowych i procedur wewnętrznych.

2. RYZYKO FINANSOWE

Ryzyko finansowe w Grupie koncentruje się przede wszystkim w BOŚ S.A. oraz w DM BOŚ S.A. i obejmuje: (i) ryzyko płynności; (ii) ryzyko stopy procentowej (w księdze bankowej i handlowej); (iii) ryzyko walutowe (w księdze bankowej i handlowej). Ryzyko płynności i ryzyko stopy procentowej występuje przede wszystkim w Banku, natomiast ryzyko walutowe - w DM BOŚ S.A. (w księdze handlowej i niehandlowej) oraz w Banku (w księdze handlowej; ryzyko walutowe z księgi bankowej jest transferowane do księgi handlowej). W DM BOŚ S.A. występuje także ryzyko z tytułu pozycji w instrumentach kapitałowych i ryzyko cen towarów.

Zarządzanie ryzykiem w Banku jest dokonywane w oparciu o ustalony przez Radę Nadzorczą Banku poziom apetytu i tolerancji na ryzyko określonych za pomocą zestawu limitów wewnętrznych. W BOŚ S.A. obowiązują polityki w zakresie zarządzania ryzykiem płynności, ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej oraz ryzykiem rynkowym, gdzie określane są między innymi maksymalne poziomy ryzyka finansowego, zgodne z przyjętym przez radę Nadzorczą Banku apetytem na ryzyko. Na ich podstawie ustanowiono system wczesnego ostrzegania, który koncentruje się na identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu, kontrolowaniu i raportowaniu ryzyka.

Transakcje księgi bankowej stanowią podstawową działalność Banku, tzn. wynikają z działalności komercyjnej, w tym: pozyskiwania źródeł finansowania i efektywnego zarządzania płynnością finansową. Zadaniem księgi handlowej jest zapewnienie klientom Banku najwyższej jakości usług. W celu osiągnięcia tych zadań Bank, w ramach obowiązujących limitów ryzyka, utrzymuje otwarte pozycje. Zgodnie ze strategią Grupy, działalność w księdze handlowej uzupełnia działalność w księdze bankowej.

Poziom i profil ryzyka finansowego jest regularnie monitorowany w Departamencie Ryzyka Finansowego i raportowany: Radzie Nadzorczej Banku, Radzie Nadzorczej DM BOŚ S.A., Komitetowi ds. Ryzyka, Zarządowi Banku, Zarządowi DM BOŚ S.A., Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami (Komitetowi ZAP) oraz Komitetowi ZAP ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego.

2.1. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności rozumiane jest jako utrata zdolności Grupy do terminowego regulowania zobowiązań, do pozyskiwania funduszy na sfinansowanie nieoczekiwanego wycofania depozytów oraz zdolności do generowania przez Grupę dodatniego salda przepływów gotówkowych. Proces monitorowania i aktywnego zarządzania ryzykiem płynności jest skoncentrowany w Banku.

Celem Banku w zakresie zarządzania płynnością jest zabezpieczenie płynności Banku oraz utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów, zapewniającej bezpieczny profil płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz w głównych walutach obcych, a przede wszystkim – dla całkowitej pozycji płynności. Strategię zarządzania ryzykiem płynności określa zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Strategia Płynnościowa BOŚ S.A. Strategia określa apetyt Banku na to ryzyko, wyznacza główne kierunki oraz cele ilościowe dla wybranych wielkości i jest integralnym elementem realizowanej przez Bank strategii działania; tolerancja na ryzyko płynności, dostosowana do przyjętego apetytu, została określona w zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Polityce w zakresie zarządzania płynnością poprzez obowiązujący w Banku system wewnętrznych limitów i wartości ostrzegawczych.

Płynność w Banku rozpatrywana jest w następującym horyzoncie czasowym: płynność śróddzienna – w ciągu dnia, płynność bieżąca – w okresie do 7 dni; płynność krótkoterminowa – w okresie do 1 miesiąca; płynność średnioterminowa – w okresie powyżej 1 miesiąca do 12 miesięcy; płynność długoterminowa – w okresie powyżej 12 miesięcy.

Podstawowym źródłem finansowania Banku jest systematycznie budowana, zdywersyfikowana baza depozytowa z dużym udziałem stabilnych depozytów od klientów detalicznych (uzupełniona depozytami klientów korporacyjnych i sektora publicznego) oraz wyemitowane obligacje długoterminowe i otrzymane pożyczki od międzynarodowych instytucji finansowych (które dodatkowo stanowią źródło finansowania płynności w walutach obcych; pozostałe niedopasowanie walutowe jest pokrywane transakcjami FX Swap).

Posiadane przez Bank aktywa płynne (nadwyżka płynności), utrzymywane przede wszystkim w postaci charakteryzujących się wysoką płynnością bonów pieniężnych NBP (stanowiących 68% portfela płynnych nieobciążonych papierów wartościowych) oraz obligacji Skarbu Państwa (32%), charakteryzujących się niskim ryzykiem szczególnym. Portfel tych papierów jest uzupełniony gotówką oraz środkami utrzymywanymi w NBP (ponad zadeklarowany poziom rezerwy obowiązkowej). Aktywa płynne (nadwyżka płynności) stanowią bufor dla zabezpieczenia płynności w ewentualnych sytuacjach kryzysowych, tj. istnieje możliwość ich zastawu, upłynnienia w ramach transakcji repo bądź sprzedaży w dowolnym momencie, bez istotnej utraty wartości. Możliwości sprzedaży aktywów płynnych (ryzyko płynności produktu) są systematycznie monitorowane. W analizach tych brane są pod uwagę przede wszystkim: wielkość emisji, obrót rynkowy oraz zmienność ceny kupna / sprzedaży.

Zgodnie z rekomendacjami Komisji Nadzoru Finansowego i Narodowego Banku Polskiego, Bank ma możliwość korzystania z dodatkowych źródeł finansowania w postaci kredytu technicznego i lombardowego w NBP. Jest również operacyjnie przygotowany do wystąpienia do NBP celem uzyskania kredytu refinansowego.

Bank organizuje proces zarządzania ryzykiem płynności w szczególności za pomocą podziału kompetencji organów Banku oraz właściwych komórek organizacyjnych centrali przy wykonywaniu zadań i podejmowaniu decyzji w procesie zarządzania ryzykiem płynności. Komórki organizacyjne są wzajemnie niezależne. Obszary powstawania ryzyka i komórki organizacyjne kontroli ryzyka znajdują się pod nadzorem różnych Członków Zarządu Banku.

Bank wyznacza nadzorcze miary płynności zgodnie z następującymi regulacjami: Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012, Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych oraz Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2016/322 z dnia 10 lutego 2016 r. zmieniającym rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 680/2014 ustanawiające wykonawcze standardy techniczne dotyczące sprawozdawczości nadzorczej instytucji w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto.

Do obecnie obowiązujących norm płynności krótkoterminowej zalicza się współczynniki: M1 (luka płynności krótkoterminowej – różnica pomiędzy sumą wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym a wartością środków obcych niestabilnych) i M2 (współczynnik płynności krótkoterminowej – iloraz sumy wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym do wartości środków obcych niestabilnych) oraz wymóg pokrycia wypływów netto – LCR (relacja aktywów płynnych do wypływów netto (tj. różnicy pomiędzy wpływami a wpływami) przez okres występowania warunków skrajnych, trwający 30 dni kalendarzowych). Natomiast do norm długoterminowych zalicza się współczynniki: M3 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi – iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta do aktywów niepłynnych) i M4 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi – iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta i środków obcych stabilnych do sumy aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności). Ponadto Bank wyznacza i sprawozdaje do KNF wskaźnik stabilnego finansowania netto (NSFR).

W 2016 r. Bank, zgodnie z Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2016/313 z dnia 1 marca 2016 r. zmieniającym rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 680/2014 w odniesieniu do dodatkowych wskaźników monitorowania na potrzeby sprawozdawczości w zakresie płynności, wdrożył i przesyła do NBP w ramach sprawozdawczości obowiązkowej raporty ALMM.

W 2016 roku (analogicznie jak w 2015 roku) nadzorcze miary płynności, tj. miary M1-M4 oraz LCR były wyznaczone codziennie (tj. w każdym dniu roboczym) i pozostawały na bezpiecznym poziomie, znacznie przewyższającym poziomy regulacyjne. Wg stanu na 31 grudnia 2016 roku normy te kształtowały się następująco:

Miara	Wartość na 31.12.2016	Wartość na 31.12.2015
LCR	120%	80%
M1	1 201 mln zł	623 mln zł
M2	1,37	1,24
M3	56,89	38,51
M4	1,28	1,24

W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności bieżącej i krótkoterminowej Bank wprowadził następujące miary i narzędzia: (i) aktywa płynne – stanowiące bufor dla oczekiwanych i nieoczekiwanych wypływów w horyzoncie 30 dni; (ii) zapas płynności – który mierzy poziom aktywów płynnych, pomniejszych o oczekiwane oraz nieoczekiwane wypływy, wyznaczone w terminie 30 dni; (iii) ocenę stabilności bazy depozytowej; (iv) lukę płynności krótkoterminowej (dla PLN, EUR, CHF i USD) – pokazującą poziom niedopasowania w strukturach finansowania w walutach obcych; luka ta przede wszystkim obejmuje przepływy z transakcji na rynku hurtowym oraz z transakcji pochodnych oraz (v) testy warunków skrajnych (pozwalające m.in. na weryfikację możliwości utrzymania płynności w zdefiniowanym w Banku horyzoncie czasowym w poszczególnych scenariuszach). W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności średnio- i długoterminowego Bank wyznacza i monitoruje: (i) lukę płynności kontraktową oraz urealnioną (która jest uzupełniana o systematycznie przeprowadzane analizy: stabilności bazy depozytowej, koncentracji bazy depozytowej, wielkości przedpłat kredytów oraz poziomu zrywalności depozytów); (ii) wskaźniki pokrycia aktywów długoterminowych pasywami długoterminowymi; (iii) wskaźnik pokrycia kredytów służących finansowaniu długoterminowych potrzeb klientów najbardziej stabilnymi źródłami finansowania oraz (iv) prognozę zapasu płynności, aktywów płynnych oraz nadzorczych miar płynności. Zgodnie z Uchwałą Nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego Bank przeprowadza również pogłębioną analizę płynności długoterminowej. Wyniki przeprowadzanych analiz są wykorzystywane do zarządzania płynnością Banku. Jednocześnie proces opracowywania krótko- i długoterminowych Planów finansowych Banku zawiera ocenę płynności, tak aby zapewnić adekwatną strukturę finansowania i przestrzeganie nadzorczych miar płynności.

Bank, w opracowywanych analizach płynnościowych, uwzględnia również możliwość niekorzystnej zmiany kursów walut obcych, w szczególności CHF i EUR, potencjalnie mogące powodować zwiększenie potrzeb płynnościowych.

Zgodnie z podpisanymi z kontrahentami aneksami zabezpieczającymi do umów ramowych (Credit Support Annex, CSA) Bank, w przypadku niekorzystnych zmian rynkowych (m.in. kursów walutowych), zobowiązany jest do złożenia dodatkowych depozytów zabezpieczających; w przypadku korzystnych zmian - Bank otrzymuje dodatkowe zabezpieczenie od kontrahentów. Bank nie posiada w umowach z kontrahentami postanowień zmieniających wysokość składanego zabezpieczenia ze względu na zmianę posiadanego ratingu. Oznacza to, iż obniżenie poziomu oceny zdolności kredytowej nie wpływa na wysokość i sposób wyliczenia depozytów zabezpieczających.

W celu oceny skuteczności procesu zarządzania ryzykiem płynności, dla większości z powyższych miar ustalane są limity lub wartości ostrzegawcze w ramach zestawu wewnętrznych limitów ryzyka płynności, których struktura ma charakter hierarchiczny (tzn. ustalane są na poziomie Rady Nadzorczej, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami). Obowiązujące limity i wartości ostrzegawcze podlegają systematycznym przeglądom, tak aby pozwalały na skuteczne monitorowanie płynności. Limity i wartości ostrzegawcze określają ramy dla tolerancji Banku w zakresie płynności i są zgodne z przyjętym przez Bank apetytem na to ryzyko. Kształtowanie odpowiedniego profilu ryzyka płynności wspierane jest poprzez uwzględnienie kosztu płynności w ramach obowiązującego w Banku systemu cen transferowych.

Ponadto Bank posiada zatwierdzony przez Zarząd Banku Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych, który określa potencjalne źródła pogorszenia / utraty płynności, zasady postępowania i kompetencje w sytuacjach awaryjnych, mających na celu oszacowanie horyzontu przetrwania oraz możliwości i kosztów przywrócenia stanu stabilnej płynności. Plan ten, oprócz analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych (której założenia są zgodne z przeprowadzanymi testami warunków skrajnych), zawiera także mierzalne i niemierzalne symptomy wyprzedzające sytuacje awaryjne, pozwalające na systematyczne monitorowanie źródeł powstawania sytuacji kryzysowych w zakresie płynności. Analizy scenariuszowe płynności w sytuacjach awaryjnych oraz testy warunków skrajnych obejmują trzy rodzaje scenariuszy: (1) kryzys wewnętrzny - jego źródłem jest utrata zaufania do Banku przez uczestników rynku (tzw. „run na Bank”), zmniejszenie dostępności finansowania, zmaterializowanie się ryzyka koncentracji oraz obniżenie ratingu Banku; (2) kryzys zewnętrzny - zakłada

materializację ryzyka walutowego, wzrost stóp procentowych, kryzys na rynkach finansowych i ewentualne efekty drugiej rundy oraz (3) kryzys mieszany – stanowi połączenie elementów zarówno kryzysu wewnętrznego jak i zewnętrznego. Dokonywane stress testy pozwalają na identyfikację czynników, których materializacja może generować w Banku ryzyko płynności oraz opracowanie działań koniecznych do podjęcia, w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowych. Bank w ramach dokonywanych analiz przeprowadza również analizę wrażliwości na poszczególne czynniki generujące ryzyko płynności oraz testy odwrócone. Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych jest systematycznie weryfikowany i aktualizowany, tak aby gwarantował operacyjne przygotowanie Banku do uruchomienia potencjalnych działań podejmowanych w sytuacji zagrożenia płynności. Analiza scenariuszowa płynności w sytuacjach awaryjnych jest opracowywana w trybie półrocznym, a testy warunków skrajnych – w okresach miesięcznych. Wnioski z przeprowadzanych testów są uwzględniane w bieżącym zarządzaniu płynnością i ryzykiem płynności, a także w strukturze aktywów i pasywów.

Testy wykonane w 2016 roku, podobnie jak w 2015 roku, pokazują, że Bank posiada stabilną sytuację płynnościową, a posiadane aktywa płynne (nadwyżka płynności) pozwalają na przetrwanie założonych scenariuszy, w których Bank zakłada przeżycie w określonym horyzoncie czasowym.

Stosowane przez Bank miary i narzędzia podlegają cyklicznym przeglądom i są systematycznie aktualizowane, co służy lepszemu odwzorowaniu profilu płynności. W 2016 roku Bank w ramach wdrażania postanowień Rekomendacji C KNF dotyczącej zarządzania ryzykiem koncentracji dokonał przeglądu metodologii uwzględniania koncentracji w kalkulacji środków stabilnych. Proces monitorowania płynności i ryzyka płynności w Banku jest wspierany przez dedykowany system informatyczny (w szczególności w zakresie generowania kontraktowej i urealnionej luki płynności).

Wyniki analizy ryzyka płynności, wraz z wynikami testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz - w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku, Komitetu ds. Ryzyka.

W 2016 roku, podobnie jak w 2015 roku sytuacja płynnościowa Banku była systematycznie monitorowana i pozostawała na bezpiecznym poziomie, a rozwój akcji kredytowej – ściśle skorelowany ze źródłami pozyskania finansowania. Bank dokonał bezpiecznego refinansowania euroobligacji w kwocie 250 mln EUR za pomocą środków od klientów detalicznych i korporacyjnych. Kontynuowany od 2015 r. wzrost udziału depozytów od klientów detalicznych w źródłach finansowania oraz wzrost kapitałów własnych Banku (w wysokości 400 mln zł), jako stabilne finansowania, miały pozytywny wpływ na miary płynności zarówno krótko- jak i długoterminowe.

2.2. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian stóp procentowych na prognozowany wynik finansowy, wartość ekonomiczną kapitału własnego oraz wartość bieżącą posiadanych dłużnych papierów wartościowych i transakcji IRS. Ryzyko stopy procentowej występuje zarówno w księdze bankowej jak i handlowej.

2.2.1. Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

Głównym celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej jest dążenie do stabilizacji i optymalizacji wyniku odsetkowego (WO), przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu zmian rynkowych stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK). W tym celu Bank wykorzystuje dwa narzędzia: posiadany portfel inwestycyjny oraz transakcje pochodne, dokonywane w ramach rachunkowości zabezpieczeń. Budowany w księdze bankowej portfel inwestycyjny powinien między innymi przyczynić się do zabezpieczenia wyniku odsetkowego, generowanego na kapitałach własnych Banku, jak również stabilnej części niewrażliwych na zmianę stopy procentowej osadów na rachunkach bieżących. Z drugiej strony portfel ten powoduje zmienność kapitału z aktualizacji wyceny. Ryzyko to występuje przede wszystkim w Banku.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej. Jej celem jest zabezpieczenie wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym oprocentowaniu, stanowiących część portfela obligacji dostępnych do sprzedaży. Przeprowadzone transakcje zabezpieczające IRS ograniczają fluktuacje kapitału pod wpływem zmian stóp procentowych.

Proces monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest wspierany przez dedykowany system informatyczny, za pomocą którego Bank w szczególności wyznacza / przeprowadza:

(i) lukę przeszacowania (repricing gap), prezentującą wartości aktywów, pasywów i pozycji bilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych w okresach wymagalności / zapadalności bądź przeszacowania, (ii) symulację wyniku odsetkowego – analizę dynamiczną, odzwierciedlającą projekcję WO w zadanych przedziałach czasowych, w oparciu o przyjęte scenariusze rozwoju Banku, jak również założenia odnośnie kształtowania się czynników rynkowych, (iii) symulację wartości bieżącej (net present value, NPV), prezentującą wartości zdyskontowane, według zadanych parametrów rynkowych, wszystkich przepływów pieniężnych; w oparciu o analizy NPV wyznaczane są miary BPV oraz WEK, (iv) szoki cenowe pod analizę ryzyka bazowego, których celem jest oszacowanie wpływu na wynik odsetkowy różnicowanej zmiany oprocentowania produktów, których oprocentowanie oparte jest o różne stawki bazowe, (v) analizę ryzyka krzywej dochodowości, której celem jest oszacowanie wpływu na wartość ekonomiczną kapitału własnego nierównoległych zmian kształtu krzywej dochodowości, (vi) analizę ryzyka opcji klienta, której celem jest oszacowanie wpływu na wynik finansowy Banku realizowanych przez klientów opcji wbudowanych w produkty odsetkowe oraz (vii) testy warunków skrajnych. Zgodnie z Rekomendacją G Bank monitoruje ryzyko stopy procentowej poprzez ocenę jego komponentów, tj. ryzyko przeszacowania, ryzyko opcji klienta, ryzyko bazowe oraz ryzyko krzywej dochodowości.

W I kwartale 2016 roku zakończył się przegląd metodologii monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej, którego celem było m.in. uwzględnienie ujemnych stóp procentowych i możliwości obniżenia się oprocentowania poniżej 0 dla poszczególnych produktów wrażliwych na ryzyko stopy procentowej.

Wpływ zmiany stóp procentowych na wynik odsetkowy (WO - zmiany o ± 100 p.b.) oraz na wartość ekonomiczną kapitału (WEK - zmiany o ± 200 p.b.) zostały przedstawione w poniższej tabeli:

(w tys. zł)	wartość ekonomiczna kapitału własnego (WEK)		wynik odsetkowy (WO)	
	-200 p.b.	+200 p.b.	-100 p.b.	+100 p.b.
31.12.2016	-42 584	-23 709	-54 563	36 939
31.12.2015*	-65 948	-18 497	-42 048	27 495
Zmiana	23 364	-5 212	-12 515	9 444

* w związku z aktualizacją metodologii wyznaczania miar w marcu 2016 r. (przede wszystkim w zakresie uwzględniania ujemnych stóp procentowych) dane na 31.12.2015 r. zostały sprowadzone do porównywalności i zaprezentowane zostały wg nowej metodologii.

W 2016 roku, analogicznie jak w 2015 roku, powyższe miary znajdowały się w ramach limitów/wartości ostrzegawczych.

Asymetryczny wpływ zmian stóp procentowych na WO i WEK wynika z charakterystyki oprocentowania poszczególnych pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w tym m.in. ograniczenia wzrostu oprocentowania kredytów (do 2-krotności stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego, powiększonej o 7 punktów procentowych) oraz w ograniczenia spadku poszczególnych źródeł finansowania do poziomu 0, przy ujemnych rynkowych stopach procentowych.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej i handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. W księdze bankowej badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian:

- 1) stóp procentowych na: (i) wynik odsetkowy (WO), (ii) wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK), (iii) na portfel w księdze bankowej: papierów wartościowych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, dłużnych papierów wartościowych, transakcji IRS oraz FX swap:
 - a) scenariusze równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych o ± 100 p.b. : ± 500 p.b.,
 - b) scenariusze spłaszczenia, wygięcia i wystromienia krzywych stóp procentowych,
 - c) kursów walutowych na WO oraz WEK - scenariusze zmiany kursów walutowych o $\pm 5\%$ i o $\pm 20\%$,
- 2) stóp procentowych i kursów walutowych łącznie na WO oraz WEK – scenariusze łącznych zmian kursów walutowych o $\pm 10\%$ oraz stóp procentowych o ± 100 p.b.

Wyniki analiz pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w księdze bankowej Banku utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej, wraz z wynikami przeprowadzonych testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach

przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz – w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku.

W procesie szacowania kapitału wewnętrznego Banku, uwzględnia się ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Na dzień 31 grudnia 2016 roku ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej było istotne, utworzono kapitał wewnętrzny w wysokości 42,6 mln zł (w wysokości WEK). Na dzień 31 grudnia 2015 roku przedmiotowe ryzyko również było istotne, utworzono kapitał wewnętrzny w wysokości 52,5 mln zł.

2.2.2. Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym wyniku finansowego, przy akceptowalnej ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko oraz minimalizacja jego negatywnych skutków z tytułu posiadanych w księdze handlowej instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Zgodnie ze strategią Banku, działalność w księdze handlowej uzupełnia działalność w księdze bankowej. Bank monitoruje ryzyko w księdze handlowej stosując następujące zasady: 1) prowadzi działalność handlową na poziomie znaczącym, przy czym działalność ta pełni rolę uzupełniającą w stosunku do innych obszarów funkcjonowania Banku; 2) do księgi handlowej są kupowane jedynie płynne instrumenty, umożliwiające zamknięcie ryzyka w przypadku przekroczenia obowiązujących limitów; 3) ryzyko generowane w księdze handlowej jest systematycznie monitorowane, a jego poziom jest kontrolowany i ograniczany za pomocą limitów; 4) Zarząd Banku, w sytuacji dużej niepewności na rynkach finansowych, może podjąć decyzje o przejściowym, znaczącym ograniczeniu działalności handlowej.

W BOŚ S.A., w celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, wykorzystuje się: (i) model wartości zagrożonej (model VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność stóp procentowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy, (ii) BPV (tzn. wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych generujących ryzyko stopy procentowej przy zmianie stóp procentowych o 1 p.b.), (iii) system limitów oraz (iv) testy warunków skrajnych.

Wartość VaR stopy procentowej w księdze handlowej oraz wpływ testu warunków skrajnych na portfel handlowy zmiany o ± 200 p.b., w okresach rocznych, kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną, średnią oraz na datę sprawozdawczą):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy				Testy warunków skrajnych ± 200 p. b.	
	średnia	max	Min	na datę	na datę	
31.12.2016	484	1 388	61	381		-8 522
31.12.2015	596	2 404	102	1 061		-6 325

W celu weryfikacji modelu VaR Bank, raz na miesiąc przeprowadza analizę back-testing, kalkulowaną poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR, z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji. Wyniki back-testingu, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach zarządczych.

System limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy,
- 2) limit BPV dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej, obowiązujący zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia, osobno dla pozycji w papierach dłużnych i dla IRS oraz łącznie dla tych instrumentów,
- 3) limity maksymalnej dwudniowej i ciągniętej miesięcznej straty na aktywach w portfelu handlowym.

Kalkulowanie i monitorowanie poziomu wykorzystania poszczególnych limitów jest przeprowadzane wg stanu na każdy dzień roboczy, a w odniesieniu do limitów BPV – również w ciągu dnia oraz systematycznie raportowane kadrze zarządzającej.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka.

W księdze handlowej badany jest wpływ skrajnie niekorzystnych zmian poziomu rynkowych stóp procentowych na wynik Banku oraz zmienności stóp procentowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami stóp procentowych na poziom VaR zarówno za pomocą metody historycznej jak i parametrycznej.

W celu przeprowadzenia analizy wpływu warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

- 1) historyczne:
 - a) równoległe przesunięcia krzywych stóp procentowych (w tym grube ogony oraz spread),
 - b) wygięcie krzywych stóp procentowych,
 - c) zmiana nachylenia krzywych stóp procentowych,
- 2) parametryczne:
 - a) równoległe przesunięcia krzywych stóp procentowych,
 - b) wzrost zmienności stóp procentowych,
 - c) skrajnie niekorzystna zmiana korelacji stóp procentowych.

Scenariusze testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji.

Wyniki tej analizy pokazują, iż, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu handlowym Banku utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, wraz z wynikami przeprowadzonych testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz – w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka.

Dodatkowo wyniki analizy w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w ramach raportów dziennych przekazywane są Członkom Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w cyklach tygodniowych są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego.

2.3. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian kursów walutowych na wynik finansowy Grupy. Ryzyko to jest generowane w Banku (w księdze handlowej) oraz w DM BOŚ S.A. (w księdze handlowej i niehandlowej).

Celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w księdze bankowej jest nieutrzymywanie otwartych indywidualnych pozycji. Ekspozycje walutowe, wynikające z działalności prowadzonej w ramach księgi bankowej, są systematycznie transferowane do Departamentu Skarbu tego samego dnia lub najpóźniej – następnego dnia roboczego.

Głównymi pozycjami walutowymi Banku są pozycje w PLN, USD, EUR i CHF.

Ryzyko walutowe w portfelu niehandlowym w DM BOŚ S.A. wynika z deponowania przez DM BOŚ S.A. środków pieniężnych w walutach obcych na rachunkach zagranicznych brokerów, którzy dokonują na zlecenie klientów DM BOŚ S.A. transakcji kupna i sprzedaży instrumentów finansowych na giełdach zagranicznych. Ryzyko walutowe w księdze niehandlowej implikują również pozycje związane z działalnością DM BOŚ S.A. prowadzoną w Oddziale w Republice Czeskiej, które nie stanowią pozycji zaliczonych do portfela handlowego. DM BOŚ S.A. posiada otwarte pozycje walutowe w USD, EUR i CZK w portfelu niehandlowym, a ryzyko walutowe w tym portfelu jest zarządzane w ramach limitu całkowitej pozycji walutowej dla księgi handlowej i niehandlowej łącznie.

W księdze handlowej ryzyko walutowe jest generowane zarówno w Banku, jak i w DM BOŚ S.A. Ryzyko walutowe w księdze handlowej dotyczy przede wszystkim DM BOŚ S.A., w mniejszym stopniu Banku. Otwarte pozycje walutowe w księdze handlowej DM BOŚ S.A. wynikają ze świadczenia usług na rzecz klientów w zakresie obrotu instrumentami pochodnymi oraz z wykonywania czynności usługowych na rynku regulowanym.

W Grupie istnieje uspołniony system zarządzania ryzykiem walutowym, liczony odrębnie dla Banku i DM BOŚ S.A. Dla monitorowania ryzyka walutowego na otwartych pozycjach walutowych w księdze handlowej (bilansowych i pozabilansowych), podobnie jak w przypadku ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, stosuje się: (i) model wartości zagrożonej (VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność kursów walutowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy, (ii) system limitów oraz (iii) analizy testów warunków skrajnych.

Wartość VaR dla otwartych pozycji walutowych Banku, DM BOŚ S.A. oraz dla całej Grupy w okresach rocznych, w raz z wynikami testów warunków skrajnych dla Grupy kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną i średnią, na datę):

(w tys. zł)	VaR 10-dniowy						Testy warunków skrajnych Grupy wzrost/spadek kursów walutowych o 30% na datę
	Bank			DM	Grupa		
	średnia	max	Min	na datę	na datę	na datę	
31.12.2016	180	763	4	90	3 217	3 218	-2 415
31.12.2015	139	703	4	111	4 713	4 789	-21 843

Bank, w celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz w miesiącu przeprowadza analizy back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku wynikającymi z rewaluacji pozycji. Wyniki back-testingu, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach zarządczych.

System limitów w zakresie ryzyka walutowego w księdze handlowej obejmuje:

- 1) limit na VaR 10-dniowy
- 2) limity kwotowe na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut, obowiązujące zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia,
- 3) limity straty dziennej i ciągniętej miesięcznej z tytułu transakcji wymiany walut.

Kontrola wykorzystania ww. limitów przeprowadzana jest każdego dnia roboczego, a w odniesieniu do limitów na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut Banku również w ciągu dnia. Informacje o poziomie wykorzystania poszczególnych limitów są systematycznie raportowane kierownictwu BOŚ S.A.

Przeprowadzone analizy wskazują, że w badanym okresie ryzyko walutowe w Grupie kształtowało się na umiarkowanym poziomie.

Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka walutowego w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. Badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian kursów walutowych w stosunku do PLN i kursów krzyżowych par walutowych EUR/USD i EUR/CHF na wynik z pozycji wymiany oraz zmian zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami kursów walutowych na poziom VaR, zarówno za pomocą metody historycznej jak i parametrycznej.

W celu przeprowadzenia analizy wpływu warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

- 1) historyczne:
 - a) historyczny wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN (w tym grube ogony),
 - b) wzrost/spadek kursów krzyżowego EUR/CHF oraz EUR/USD.
- 2) parametryczne:
 - a) wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN o 30%,
 - b) wzrost zmienności kursów walutowych,
 - c) skrajnie niekorzystna zmiana korelacji kursów walutowych.

Scenariusze warunków testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji.

Wyniki analizy stress-testing pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji, działalność Banku w zakresie ryzyka walutowego utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Wyniki analizy ryzyka walutowego w księdze handlowej, w ramach raportów dziennych przekazywane są Członkom Zarządu Banku i Komitetu ZAP, w cyklach tygodniowych są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami ds. Płynności i Ryzyka Rynkowego,

w cyklach miesięcznych - w raportach przygotowywanych dla Zarządu Banku i Komitetu ZAP oraz w cyklach kwartalnych - dla Rady Nadzorczej Banku oraz Komitetu ds. Ryzyka. Przeprowadzone analizy wskazują, że w badanym okresie ryzyko walutowe kształtowało się na umiarkowanym poziomie.

2.4. Ryzyko cen instrumentów i towarów

Ryzyko to występuje głównie w działalności DM BOŚ S.A. i wynika z wpływu zmian cen instrumentów finansowych i towarów na wartość kapitału i na wynik finansowy.

Transakcje na instrumentach finansowych realizowane na rachunek DM BOŚ S.A. dotyczą działalności DM BOŚ S.A. jako animatora rynku i w przeważającej większości przypadków są zamykane na koniec dnia. Istotne zaangażowanie w instrumenty finansowe występuje jedynie w przypadku otwieranych przez DM BOŚ S.A. transakcji arbitrażowych, w ramach krótkiej sprzedaży oraz w funkcji animatora emitenta. Transakcje arbitrażowe polegają na wykorzystaniu tymczasowej nierównowagi cen pomiędzy dwoma rynkami (np. pomiędzy cenami pochodnych instrumentów finansowych oraz cenami instrumentów bazowych). Transakcje arbitrażowe na kontrakty walutowe są zawierane na GPW oraz w Saxo Bank A/S. Transakcje krótkiej sprzedaży są realizowane z wykorzystaniem pożyczonych papierów wartościowych od belgijskiego Banku KBC i zabezpieczeniu tej pożyczki przeciwstawną pozycją w pochodnym instrumencie finansowym notowanym na GPW (akcyjny kontrakt futures). Ryzyko to jest ograniczane poprzez całkowite limity zaangażowania, zarówno w odniesieniu do transakcji arbitrażowych (zabezpieczonych), jak i niezabezpieczonych.

Ryzyko towarów występuje głównie w ramach działalności na pozagiełdowym rynku OTC, dla transakcji zawieranych z klientami DM BOŚ S.A. i transakcji zabezpieczających dokonywanych w Saxo Bank A/S, X-Trade Brokers Dom Maklerski S.A. lub BNP Paribas Prime Brokerage, Inc.

Dodatkowo w DM BOŚ S.A. istnieje hierarchiczna struktura limitów ryzyka rynkowego, składająca się z:

- 1) całkowitych limitów ryzyka rynkowego, w skład których wchodzi limit wartości zagrożonej dla całości działalności DM BOŚ S.A. oraz limit wolumenowy wyłącznie w zakresie instrumentów rynku obrotu towarowego,
- 2) strukturalnych limitów ryzyka rynkowego, w skład których wchodzi limit straty w ujęciu narastającym, limit całkowitej pozycji walutowej, limity wartości zagrożonej dla poszczególnych linii biznesowych DM BOŚ S.A. oraz limit produktowy,
- 3) operacyjnych limitów ryzyka rynkowego, w skład których wchodzi limity wartości zagrożonej dla poszczególnych segmentów w ramach linii biznesowych DM BOŚ S.A., odpowiedzialnych za powstanie ryzyka rynkowego oraz limity pozycji w układzie geograficznym.

3. RYZYKO OPERACYJNE I BRAKU ZGODNOŚCI

3.1. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne zostało w Banku, jako podmiotu dominującego w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A., zdefiniowane jako możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne. W zakres ryzyka operacyjnego nie włącza się ryzyka reputacji i strategicznego.

Bieżące i systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Banku było realizowane z wykorzystaniem modelu zbudowanego w oparciu o metody jakościowe i ilościowe, przede wszystkim nastawionego na działania prewencyjne, ograniczające ekspozycję Banku na przedmiotowe ryzyko. W szczególności odbywało się to poprzez:

- 1) organizację procesów w sposób ograniczający powstawanie zagrożeń z tytułu ryzyka operacyjnego,
- 2) monitorowanie wielkości objętych limitami na ryzyko operacyjne, w szczególności stopnia wykorzystywania przyjętych limitów tolerancji i apetytu na ryzyko operacyjne,
- 3) okresowe przeglądy ryzyka operacyjnego, oparte na modelach samooceny,
- 4) gromadzenie informacji w bazie zdarzeń ryzyka operacyjnego wykorzystywanych do monitorowania ryzyka operacyjnego oraz pomiaru i szacowania strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego,

- 5) monitorowanie poziomu ryzyka operacyjnego za pomocą wdrożonej metodyki kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI),
- 6) przeprowadzanie okresowych testów warunków skrajnych dla potencjalnych strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego,
- 7) monitorowanie ryzyka współpracy z podmiotami zewnętrznymi, w szczególności w zakresie usług outsourcingowych,
- 8) bieżące, sprawne rozwiązywanie problemów wynikających z zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego tak, aby nie miały one istotnego wpływu na działalność Banku,
- 9) regularne raportowanie z zakresu ryzyka operacyjnego, obejmujące w szczególności poziom i profil ryzyka operacyjnego, poziom wykorzystania limitów na ryzyko operacyjne oraz wielkość strat z tytułu zaistniałych zdarzenia ryzyka operacyjnego.

Mając na uwadze stopień rozwoju systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, Bank oblicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego przy zastosowaniu metody standardowej.

W ramach działań usprawniających organizację systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku, w 2016 roku dokonano przeglądu i nowelizacji Polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym w BOŚ S.A., a także przeglądu Zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym w BOŚ S.A., pod kątem m.in. weryfikacji efektywności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz zgodności z rekomendacjami nadzoru finansowego i dobrymi praktykami rynkowymi.

W Banku rozpoczęto cykl szkoleń e-learningowych z ryzyka operacyjnego dotyczących zasad funkcjonowania bazy zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym w BOŚ S.A. Docelowo obowiązkowym szkoleniem zostaną objęci użytkownicy aplikacji OPRISK! (ok. 400 użytkowników) oraz wszyscy pracownicy Banku, łącznie z kadrą menedżerską oraz Członkami Zarządu Banku.

W 2016 roku zrealizowano także szereg zadań w ramach organizacji systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym m.in. (1) ustalono i zatwierdzono limity apetytu oraz tolerancji na ryzyko operacyjne na 2016 rok, (2) okresowo monitorowano wykorzystanie obowiązujących limitów na ryzyko operacyjne, (3) oszacowano kapitał wewnętrzny z tytułu ryzyka operacyjnego na 2016 rok w oparciu o dedykowany model wewnętrzny, (4) opracowano Mapę ryzyka operacyjnego na 2016 rok na podstawie przeglądów obejmujących wszystkie komórki organizacyjne Centrali Banku, (5) dokonano przeglądu monitorowanych kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego - KRI, (6) dokonano oceny istotności podmiotów zależnych w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. w zakresie generowanego ryzyka operacyjnego, (7) dokonano oceny ryzyka współpracy z podmiotami zewnętrznymi świadczącymi usługi outsourcingowe.

Informacja z zakresu ryzyka operacyjnego jest częścią okresowej informacji zarządczej.

W 2016 roku nie odnotowano zdarzeń w zakresie ryzyka operacyjnego, które istotnie wpłynęłyby na bezpieczeństwo funkcjonowania Grupy. W stosunku do zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego podejmowano działania wyjaśniające oraz ograniczające potencjalne straty.

3.2. Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności rozumiane jest jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, przepisów wewnętrznych i przyjętych przez Bank standardów postępowania. Celem zarządzania ryzykiem braku zgodności jest:

- przeciwdziałanie możliwości wystąpienia sankcji prawnych, strat finansowych lub utraty reputacji, które mogą być konsekwencją niezastosowania się do przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania,
- utrwalanie wizerunku Banku jako instytucji działającej zgodnie z prawem, uczciwej, rzetelnej, przyjaznej dla otoczenia wiarygodnej i odpowiedzialnej biznesowo.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności w Banku obejmuje w szczególności następujące obszary:

- zapobieganie prowadzeniu w Banku działalności niezgodnej z prawem, w tym przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
- ochronę informacji,
- wdrażanie i monitorowanie przestrzegania standardów etycznych,
- zapewnienie przestrzegania przez pracowników Banku zasad realizacji transakcji własnych,
- przyjmowanie lub przekazywanie korzyści i prezentów,
- prowadzenie działalności reklamowej i marketingowej,
- oferowanie produktów,

- skargi i reklamacje klientów,
- zarządzanie konfliktami interesów.

W 2016 r. nastąpiły zmiany systemowe w zarządzaniu ryzykiem braku zgodności związane z utworzeniem samodzielnej komórki ds. zgodności – Biura Zgodności i przejęciem nowych zadań, w szczególności związanych z realizacją obowiązków wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy.

W 2016 r. nie odnotowano zdarzeń, które w sposób istotny wpłynęłyby na poziom ryzyka braku zgodności. Bank koncentrował swoje działania na zapobieganiu wystąpieniu ryzyka braku zgodności, m.in. poprzez propagowanie przestrzegania norm i standardów etycznych wynikających z Kodeksu Etyki Banku Ochrony Środowiska S.A. oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania.

IV. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE

1. OCENA ZARZĄDZANIA ZASOBAMI FINANSOWYMI W BOŚ S.A.

Zarządzanie zasobami finansowymi jest podstawowym elementem działalności operacyjnej Banku. Polega ono na takim kształtowaniu wielkości oraz struktury bilansu, tj. aktywów, pasywów oraz pozycji pozabilansowych, które pozwalają na osiągnięcie równomiernego strumienia dochodów przy równoczesnym utrzymaniu wymaganego poziomu bezpieczeństwa prowadzonej działalności. Polityka zarządzania aktywami i pasywami Banku kształtowana jest przez Zarząd Banku oraz przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Podstawowymi miernikami zdolności BOŚ S.A. do regulowania zobowiązań jest poziom płynności i adekwatności kapitałowej. Bank, z odpowiednim wyprzedzeniem, podejmował decyzje dotyczące pozyskania długoterminowych środków oraz zwiększenia stabilności bazy depozytowej, zapewniające odpowiednią strukturę bilansu i umożliwiające bezpieczną realizację Planu finansowego.

Struktura zapadalności/wymagalności aktywów i pasywów zapewnia Bankowi zdolność do realizacji swoich zobowiązań oraz finansowania swego rozwoju. W analizowanym okresie jej rozwój odbywał się przy bezpiecznym poziomie współczynnika wypłacalności.

Na jakość zarządzania bilansem, a tym samym również na realizację zobowiązań Banku, wpływ ma również sposób zarządzania głównie ryzykiem stopy procentowej oraz ryzykiem walutowym. Sposób zarządzania tymi ryzykami oraz ich monitorowanie wskazują, iż Bank posiada zdolność do wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań na odpowiednim poziomie.

2. UZALEŻNIENIE OD PARTNERÓW

W analizowanym okresie podmioty Grupy nie posiadały klientów, których udział osiągałby co najmniej 10% przychodów ze sprzedaży.

3. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

Opis transakcji z podmiotami powiązany został zamieszczony w nocie 47 Roczego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

4. SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ

W działalności Grupy BOŚ S.A. nie występują istotne zjawiska podlegające wahaniom sezonowym lub mające charakter cykliczny.

5. INFORMACJE O UMOWACH BANKU

5.1. Umowy znaczące

BOŚ S.A. nie zawarł umowy o wartości przekraczającej 10% kapitałów własnych w 2016 r., za wyjątkiem

zawartej z NFOŚiGW (raport bieżący nr 39/2016) w dniu 24 czerwca umowy objęcia akcji BOŚ S.A. serii U za kwotę 200 mln zł w ramach podwyższenia kapitału zakładowego BOŚ S.A.

Spółki z Grupy Kapitałowej BOŚ w 2016 r. Spółki nie zawierały znaczących umów przekraczających 10% kapitałów własnych.

5.2. Umowy z Bankiem Centralnym i organami nadzoru

Umowy zawarte z Bankiem Centralnym i organami nadzoru od 2015 r.:

- Umowa z NBP z dnia 7 kwietnia 2015 r. w sprawie prowadzenia rachunku i konta depozytowego bonów skarbowych i bonów pieniężnych NBP oraz przeprowadzanie operacji na papierach wartościowych w systemie SKARBNET4.;
- Umowa z NBP z dnia 23 kwietnia 2015 r. o udzielanie kredytu technicznego i przenoszenie praw z papierów wartościowych;
- Umowa z NBP z dnia 23 kwietnia 2015 r. o udzielanie kredytu lombardowego i o zastaw zabezpieczający ten kredyt;
- Umowa z NBP z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie wykorzystywania poczty elektronicznej do przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych lub informacji statystycznych przy użyciu pakietu ochrony kryptograficznej NBP-HEART.

W 2016 r. Bank nie podpisał żadnej nowej umowy z NBP.

5.3. Umowy o dokonanie badań sprawozdań finansowych

Umowa zawarta w dniu 6 lipca 2015 r. z Ernst & Young Audyty Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.

Przedmiotem umowy jest przeprowadzenie przeglądów półrocznych i badań sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za lata 2015 – 2017.

5.4 Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, spółki Ernst & Young Audyty Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. wypłacone lub należne za rok obrotowy zostało zamieszczone w nocie nr 51 Roczno Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego BOŚ S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r.

6. CZYNNIKI I NIETYPOWE ZDARZENIA

W 2016 r. nie wystąpiły nietypowe zdarzenia mające znaczący wpływ na wyniki finansowe Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

7. INFORMACJA O POSTĘPOWANIACH SĄDOWYCH

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. występował:

- jako powód w 1 544 sprawach na łączną kwotę: 111,1 mln zł,
- jako pozwany w 43 sprawach na łączną kwotę: 37,6 mln zł.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank nie prowadził sprawy, której wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych.

W 2016 r. Spółki z Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. nie prowadziły, ani nie były uczestnikiem żadnych postępowań sądowych.

8. ZMIANY W PODSTAWOWYCH ZASADACH ZARZĄDZANIA

W 2016 r. nie wystąpiły zmiany w podstawowych zasadach zarządzania.

9. INFORMACJA O DYWIDENDZIE

W 2016 r. w BOŚ S.A. nie była wypłacona ani zadeklarowana dywidenda.

10. INFORMACJE O WARTOŚCI PRZYJĘTYCH PRZEZ BANK ZABEZPIECZEŃ

Na koniec grudnia 2016 r. wartość wszystkich przyjętych przez Bank zabezpieczeń, z pominięciem weksli in blanco, wyniosła 55 428,3 mln zł. Około 70,1% wszystkich zabezpieczeń stanowiły hipoteki, w kwocie 38 866,6 mln zł. Ustanowione zastawy o wartości 10 598,6 mln zł stanowiły 19,1% wszystkich zabezpieczeń. Gwarancje lub poręczenia stanowiły 5,3%. Kolejnymi, największymi wartościowo przyjmowanymi rodzajami zabezpieczeń były: ubezpieczenia kredytu w instytucji w kraju OECD 2,7% i wpłaty na rachunek Banku 1,1% ogółu zabezpieczeń, natomiast przeniesienia prawa własności rzeczy ruchomej stanowiły 0,5%. Pozostałe rodzaje zabezpieczeń nie przekraczają 0,5% ogółu zabezpieczeń.

11. GŁÓWNE INWESTYCJE

W 2016 r. nakłady inwestycyjne w Grupie BOŚ S.A. wyniosły 49,1 mln zł, w tym w Banku 19,1 mln zł, w Domu Maklerskim BOŚ 4,49 mln zł, natomiast w BOŚ Ekosystem 25,4 mln zł (na kwotę tę składały się środki trwałe zakupione przez spółkę w celu oddania w leasing).

Bank realizuje dwadzieścia jeden projektów, które wynikają z inicjatyw o charakterze biznesowym, usprawniającym lub rozwojowym, jak również z konieczności dostosowania Banku do wymogów prawnych lub regulacyjnych instytucji nadzorczych.

Wśród realizowanych projektów o charakterze prawno-regulacyjnym najistotniejsze to projekty dostosowujące Bank do obowiązujących wymogów formalnych:

- MSSF9, którego celem jest dostosowanie Banku do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej nr 9.
- CZAD BIK Częstsza aktualizacja danych przekazywanych do BIK, którego celem jest dostosowanie Banku do zmian wynikających z nowelizacji Prawa Bankowego, w szczególności Art. 105 ust.4i, dotyczącego częstszego informowania instytucji utworzonych na podstawie ust. 4 PB o całkowitej spłacie zobowiązań, ich wygaśnięciu, stwierdzeniu nieistnienia zobowiązania, korekcie jego wysokości oraz o nowo powstałych zobowiązaniach klienta i ich aktualizacji.
- dające ramy prawne prowadzenia postępowania przymusowej restrukturyzacji banków umożliwiającej szybką restrukturyzację podmiotu zagrożonego niewypłacalnością w celu minimalizacji ryzyka destabilizacji sektora finansowego i w konsekwencji gospodarki krajowej lub globalnej.

Wśród projektów o charakterze biznesowym, związanych ze zwiększeniem efektywności działania i utrzymaniem ciągłości działania Banku, najistotniejsze to:

- Projekt Pivotal, który dotyczy wdrożenia nowych funkcjonalności w systemie Pivotal, wspierającym pracę Departamentu Restrukturyzacji i Windykacji Klienta Korporacyjnego;
- Projekt mający na celu wdrożenie sprzedażowo – transakcyjnego Call Center, którego funkcjonalność zapewni pełną obsługę klientów pionu detalicznego;
- Projekty dotyczące unowocześnienia bankowości elektronicznej (internetowej oraz mobilnej) dla klientów detalicznych i korporacyjnych;
- Projekt „Klient zamożny”, którego głównym celem jest budowa struktury do obsługi klienta zamożnego oraz przygotowanie dedykowanej dla tego segmentu oferty produktowej, w tym produktów inwestycyjnych;
- Projekt mający na celu poprawę i zwiększenie efektywności procesu kredytowego dla klientów korporacyjnych.

Inwestycje Domu Maklerskiego BOŚ S.A. były związane głównie z rozwojem systemów i infrastruktury teleinformatycznej, w tym zapewnieniem bezpieczeństwa systemów transakcyjnych oraz utrzymania wysokiego standardu obsługi klientów na rynku instrumentów finansowych jak i na rynku towarowym, jak również wdrażaniem Wytycznych KNF w dotyczących zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego.

12. PRACOWNICY

12.1. Szkolenia w BOŚ S.A.

Rozwój kompetencji pracowników Banku koncentrował się na kompetencjach biznesowych wspierających realizację Strategii Rozwoju Banku Ochrony Środowiska S.A. na lata 2016-2020, kompetencjach z dziedziny ochrony środowiska oraz dostosowaniu działań Banku do wymogów nadzorczych.

W podnoszeniu kompetencji zawodowych w 359 szkoleniach stacjonarnych udział wzięło 2 005 uczestników (3 607 osobodni), w tym w grupowych 1 825 i 180 w szkoleniach indywidualnych. Szkoleniami zewnętrznymi objęto 907 uczestników.

W ramach poszerzania specjalistycznej wiedzy merytorycznej, biznesowej, technologicznej oraz ekologicznej zrealizowano szkolenia:

- w obszarze rynku korporacyjnego w zakresie: wiedzy o produktach rozliczeniowych, kredytowych, faktoringu - bezpiecznej formy finansowania w ramach Akademii Faktoringu; programów priorytetowych NFOSiGW w obszarze poprawy jakości powietrza, ochrony atmosfery, gospodarowania odpadami oraz gospodarki wodno-ściekowej; branży ekologicznej - zasad finansowania projektów proekologicznych- technologii, otoczenia rynkowego, projektów; programu rozwoju w zakresie ekowiedzy; kredytów preferencyjnych z dopłatami ARiMR do oprocentowania; bazy wiedzy o procesie kredytowym - regulacjach w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym oraz systemach informatycznych wspierających proces; metodyki oceny ryzyka finansowego projektów inwestycyjnych, wymogów zabezpieczenia ryzyka kredytowego dla transakcji bilateralnych; sprzedaży produktów skarbowych klientom korporacyjnym, wytycznych świadczenia usług maklerskich na rynku OTC instrumentów pochodnych, nowych wymogów MiFID II & MiFIR;
- w obszarze rynku detalicznego w zakresie wiedzy: obsługi mikroprzedsiębiorstw, elementów analizy małych firm; produktowo - inwestycyjnej TFI IPOPEMA, AGIO TFI; oferty dla NGO; ubezpieczeń dla osób fizycznych wykonujących czynności agencyjne; kursów walutowo- złotych, wprowadzania do obiegu nowego banknotu o nominale 500 zł;
- w zakresie wymogów nadzorczych, ryzyka koncentracji, ryzyka operacyjnego i ograniczania strat z tytułu ryzyka operacyjnego, zarządzania modelami ryzyka i ryzyka modeli w kontekście Rekomendacji W i wymagań unijnych, zapewnienia zgodności instytucji finansowych wdrażających regulacje FATCA;
- w zakresie bezpieczeństwa banku: przeciwdziałania praniu pieniędzy, fraudów wewnętrznych w instytucjach finansowych - nadużyć, oszustw, wyłudzeń i kradzieży; wiedzy ADO/ABI, zmian w ochronie danych osobowych, nowej regulacji przetwarzania danych osobowych - General Data Protection Regulation; przygotowania do wdrożenia ogólnego rozporządzenia UE o ochronie danych osobowych, ochrony danych osobowych w instytucjach finansowych i tajemnic: ubezpieczeniowej, bankowej; bezpieczeństwa banków; technicznych aspektów przestępczości teleinformatycznej; ataku i ochrony stacji roboczych, usług płatniczych;
- w obszarze zagadnień informatycznych: administracji serwerem, SQL oraz związanych z umiejętnością automatyzowania zadań w aplikacji MS Excel, MS Access (szkoleń dofinansowanych ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego).

W ramach rozwoju kompetencji sprzedażowych z uwzględnieniem standardów jakości obsługi klienta zrealizowano warsztaty:

- w obszarze rynku korporacyjnego: rozwijające kompetencje w zakresie negocjacji w biznesie oraz profesjonalnej obsługi klienta w Centrum Wsparcia dla klientów korporacyjnych,
- w obszarze rynku detalicznego: budowanie relacji międzyzespołowych, warsztaty doskonalące umiejętności sprzedażowe- trening telefonicznego umawiania spotkań, doskonalenie jakości obsługi klienta; techniki sprzedaży oraz treningi sprzedażowe w miejscu pracy z elementami wiedzy produktowej, coaching indywidualny (umiejętności sprzedażowe, jakość obsługi),

W ramach działań związanych z rozwojem funkcji personalnej zrealizowano:

- cykl szkoleń adaptacyjnych dla nowych pracowników obszaru rynku: detalicznego, korporacyjnego oraz Centrali Banku,
- program rozwoju kompetencji menedżerskich: menedżerskie narzędzia wspierania pracowników w realizacji celów-treningi umiejętności zarządzania zespołem; w ramach szkoły menedżerów-trening umiejętności negocjacyjnych, szkolenie rozwojowe- budujemy silny zespół,
- warsztaty: zorientowanie na zmiany, strategię komunikacji interpersonalnej.

Ze szkoleń e-learningowych skorzystało łącznie 700 osób przy czym wiele osób brało udział w kilku lub kilkunastu szkoleniach i w takim ujęciu liczba uczestników szkoleń e-learning to 4 797. Tematy obejmowały

znajomość m.in.: produktów, standardów jakości obsługi klienta, zagadnień dot. ryzyka operacyjnego, etyki bankowej, etc.

12.2. Program opcji menedżerskich

W 2011 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie wyraziło zgodę na przeprowadzenie przez Bank trzyletniego programu tzw. opcji menedżerskich („Program”), obejmującego lata: 2012, 2013 i 2014. W 2015 r. nastąpiło rozliczenie ostatniej transzy Programu – za 2014 r. W roku sprawozdawczym Program nie był kontynuowany.

W ramach Programu kluczowa kadra menedżerska Grupy BOŚ S.A. mogła nabyć prawa do bezpłatnego otrzymania warrantów uprawniających do nabycia akcji Banku Ochrony Środowiska S.A. po cenie nominalnej wynoszącej 35 zł. Program był skierowany do maksymalnie 200 osób. Program składał się z trzech serii warrantów (odpowiednio na lata 2012, 2013 i 2014), przy czym maksymalna liczba warrantów oferowanych za dany rok nie mogła przekroczyć 200 tysięcy. Warranty były proponowane do nabycia osobom uprawnionym odrębnie w ramach każdej serii warrantów. Jeden warrant uprawniał do nabycia jednej akcji Banku Ochrony Środowiska S.A. Warunkiem przyznania praw do warrantów było osiągnięcie określonych warunków rynkowych związanych z kursem akcji Banku, warunków świadczenia usług oraz spełnienia nierynkowych warunków związanych z dokonaniem (zysk na akcję oraz cele indywidualne). W związku z niespełnieniem w 2012 r. warunku kursu akcji i warunku zysku netto na akcję, Program za 2012 r. nie został zrealizowany.

W 2013 r. dokonano modyfikacji Programu, której celem było utrzymanie wysokiej motywacji do realizacji zadań indywidualnych, a przez to do długoterminowego budowania wartości Banku oraz złagodzenie negatywnego wpływu na powodzenie Programu elementów niezależnych od menedżerów. Program za 2013 r. zakończył się sukcesem. W 2014 r. po sprawdzeniu spełnienia warunków określonych w regulaminie, warunkowo ustalono prawa 105 osób uprawnionych w ramach Grupy BOŚ do 200 000 warrantów serii B, w tym 90 osób w Banku do 164 400 warrantów, z czego 15 720 warrantów - z przeznaczeniem do objęcia przez członków Zarządu BOŚ S.A. (w tym 4 osoby w roku sprawozdawczym nie wchodzące w skład Zarządu BOŚ S.A.). W Dniu Oferty, tj. 28 listopada 2014 r., Bank zaproponował objęcie ustalonej liczby warrantów osobom uprawnionym. Termin wykonania praw do objęcia akcji serii S przez posiadaczy warrantów serii B upływa z dniem 31 grudnia 2017 r.

Program był kontynuowany w 2014 r., w trakcie którego ustalono potencjalne prawa 168 osób w ramach Grupy BOŚ S.A. do 192 320 warrantów serii C, w tym 151 osób w Banku do 166 620 warrantów, z czego 11 320 warrantów – z przeznaczeniem do objęcia przez członków Zarządu BOŚ S.A. (w tym 4 osoby w roku sprawozdawczym nie wchodzące w skład Zarządu BOŚ S.A.), w dwóch datach przyznania: 31 marca 2014 r. (wartość godziwa 14,08 zł) i 28 sierpnia 2014 r. (wartość godziwa 4,28 zł).

W 2015 r. dokonano weryfikacji spełnienia warunków (rynkowych i nierynkowych) określonych w Regulaminie, w szczególności warunku zysku na akcję Banku oraz realizacji zadań indywidualnych. Z uwagi na niespełnienie warunku kursu akcji, Program za 2014 r. nie został zrealizowany a tym samym warrantów serii C nie zostały przyznane.

Program nie podlegał zmianom w okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r.

12.3. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A.

W celu wypełnienia wymogów uchwały Komisji Nadzoru Finansowego Nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku a także w zgodzie z postanowieniami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE, Bank wdrożył Politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą BOŚ S.A.

Komitet ds. Wynagrodzeń powołany przez Radę Nadzorczą Banku opiniuje Politykę zmiennych składników wynagrodzeń, opiniuje i projektuje zasady wynagradzania członków Zarządu, opiniuje i monitoruje

wynagrodzenia zmienne osób zajmujących zidentyfikowane stanowiska kierownicze.

Polityka zmiennych wynagrodzeń, zakłada m.in.:

- wypłatę co najmniej 50% ustalonego wynagrodzenia zmiennego w akcjach Banku Ochrony Środowiska, których wartość ustala się jako średnią cenę ważoną akcji Banku w obrotach sesyjnych na GPW w okresie od 1 grudnia roku poprzedzającego rok przyznania premii do 31 stycznia roku, w którym następuje przyznanie premii,

Przez akcje rozumie się:

- akcje Banku Ochrony Środowiska S.A. notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,
 - akcje wirtualne tzw. akcje fantomowe, o wartości odpowiadającej cenie akcji notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.
- odroczenie wypłaty 40% wynagrodzenia zmiennego w trzech równych rocznych ratach, przy czym co najmniej 50% każdej transzy jest wypłacane w akcjach Banku, a pozostała część w gotówce. Część odroczonej może zostać zmniejszona lub nie wypłacona w ogóle m.in. w sytuacji, gdy wyniki Banku znacząco odbiegają od zatwierdzonego planu finansowego na dany rok lub gdy spełnione zostały warunki, o których mowa w art. 142 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe,
 - ocenę wyników obejmującą okres 3 lat, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Przez wyniki rozumie się założone w strategii lub planie finansowym Banku na dany rok zadania efektywnościowe, finansowe, sprzedażowe i cele indywidualne.

Maksymalny poziom wynagrodzenia zmiennego każdej z osób zajmujących zidentyfikowane stanowiska kierownicze nie przekracza 100% wynagrodzenia stałego. Walne Zgromadzenie Banku Ochrony Środowiska S.A. może wyrazić zgodę na zwiększenie maksymalnego poziomu wynagrodzenia zmiennego w stosunku do wynagrodzenia stałego do 200%, zgodnie z procedurą przewidzianą w polskiej implementacji CRD IV w zakresie zapisów art. 94. ust.1 pkt g lit (ii) tej Dyrektywy.

W 2016 r. ustalono, że w związku z niezrealizowaniem wyniku finansowego na 2015 r. oraz z uwagi na objęcie Banku Programem Postępowania Naprawczego – zgodnie z art. 142 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe, zidentyfikowanym osobom mającym istotny wpływ na profil ryzyka Banku (w tym Członkom Zarządu BOŚ S.A.) nie przyznano wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2015 r. W 2016 r. jednej osobie zidentyfikowanej jako osoba mający istotny wpływ na profil ryzyka Banku, została przyznana nagroda pieniężna w wysokości 10 tys. zł. Zgodnie z postanowieniami Rozdziału VII ust. 3 Polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Ochrony Środowiska S.A. wynagrodzenie zmienne nie podlegało mechanizmowi odraczania i wypłaty części wynagrodzenia w akcjach. Nadto, w okresie sprawozdawczym - z uwagi na objęcie Banku Programem Postępowania Naprawczego – zgodnie z art. 142 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe oraz z uwagi na fakt, że wyniki Banku osiągnięte w 2015 r. znacząco odbiegały od zatwierdzonego Planu finansowego na 2015 r., w trosce o interesy Banku, jego Klientów i Akcjonariuszy, nie przyznano trzeciej transzy (z trzech) odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2012 r. oraz nie przyznano drugiej transzy (z trzech) odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki 2013 r., w tym Członkom Zarządu BOŚ S.A. (w tym 7 osobom nie wchodzącym w roku sprawozdawczym w skład Zarządu BOŚ S.A.).

Dodatkowo w okresie sprawozdawczym, Bank podjął decyzję dotyczącą zaprzestania rozliczania premii w 2016 r. osobom mającym wpływ na profil ryzyka w Banku (w tym Członkom Zarządu), z uwagi na szczególną sytuację finansową Banku i objęcie Banku Programem Postępowania Naprawczego.

12.4. Zestawienie stanu posiadania akcji Banku przez Członków Zarządu Banku i Członków Rady Nadzorczej

Z oświadczeń przekazanych przez członków Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku wynika, że w dniu 31 grudnia 2016 r.:

- Prezes Zarządu Banku Stanisław Kluza posiadał 1 500 akcji o wartości nominalnej 15 000 zł.
- Wiceprezes - Pierwszy Zastępca Prezesa Zarządu Banku Stanisław Kolasiński posiadał 8 377 akcji o wartości nominalnej 83 770 zł oraz prawo do 3 600 warrantów subskrypcyjnych serii B uprawniających do objęcia akcji BOŚ S.A.
- Wiceprezes Zarządu Banku Paweł Pitera posiadał prawo do 2 600 warrantów subskrypcyjnych serii B uprawniających do objęcia akcji BOŚ S.A.

Pozostali Członkowie Zarządu oraz Członkowie Rady Nadzorczej w okresie sprawozdawczym nie posiadali akcji Banku ani uprawnień do nich.

Zestawienie stanu posiadania akcji Banku przez członków Rady Nadzorczej Banku oraz członków Zarządu Banku, na podstawie przekazanych przez te Osoby oświadczeń, wraz ze wskazaniem zmian w stanie posiadania:

Nazwisko i imię	Stanowisko	Stan na dzień 31.12.2016	Stan na dzień 31.12.2015	Zmiany w stanie posiadania (liczba akcji)	Stan posiadania praw do akcji na dzień 31.12.2016 oraz 31.12.2015
Stanisław Kluza	Prezes Zarządu	1 500	0 *	1 500	0
Stanisław Kolasieński	Wiceprezes – pierwszy zastępca prezesa Zarządu	8 377	8 377	0	3 600**
Paweł Pitera	Wiceprezes Zarządu	0	0	0	2 600**

*) Pan Stanisław Kluza został powołany do składu Zarządu Banku z dniem 23.03.2016 r.

**) Prawo do warrantów subskrypcyjnych serii B uprawniających do objęcia akcji BOŚ S.A.

12.5. Informacja na temat wynagrodzeń kluczowego personelu kierowniczego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Informacje na temat Świadczeń kluczowego personelu kierowniczego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. w 2016 r. zamieszczono w nocie 47 Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r.

12.6. Umowy dotyczące rekompensat dla osób zarządzających

Wszystkie umowy o pracę zawarte z osobami zarządzającymi zawierały zasady rekompensat. W tym zakresie obowiązywały następujące zapisy:

Do 10 stycznia 2016 r.:

- a) w przypadku wygaśnięcia mandatu z powodu odwołania ze składu Zarządu przed upływem kadencji:
- w 2 przypadkach przewiduje się wypłacenie od 3-krotnego do 4-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza,
 - w 1 przypadku przewiduje się wypłacenie od 4,5-krotnego do 6-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza,
- b) w przypadku wygaśnięcia mandatu z powodu upływu kadencji Zarządu:
- w 2 przypadkach przewiduje się wypłacenie od 3-krotnego do 4-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza,
 - w 1 przypadku przewiduje się wypłacenie od 4-krotnego do 6-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza.

Ponadto, zawarte były umowy o zakazie konkurencji po ustaniu zatrudnienia określające zasady wypłaty odszkodowań w zamian za nie podejmowanie pracy w innych bankach i na ich rzecz bez zgody Rady Nadzorczej. Zapisy w tym zakresie przewidują odszkodowania, wypłacane co miesiąc po ustaniu stosunku pracy, w wysokości 50% stałego wynagrodzenia należnego za ostatni miesiąc istnienia stosunku pracy w 3 przypadkach – przez okres 6 miesięcy.

Od 11 stycznia 2016 r. do 14 lutego 2016 r.:

- a) w przypadku wygaśnięcia mandatu z powodu odwołania ze składu Zarządu przed upływem kadencji:
- w 4 przypadkach przewidziano wypłacenie od 3-krotnego do 4-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza,
 - w 1 przypadku przewidziano wypłacenie od 4,5-krotnego do 6-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza,

- b) w przypadku wygaśnięcia mandatu z powodu upływu kadencji Zarządu:
- w 4 przypadkach przewiduje się wypłacenie od 3-krotnego do 4-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza,
 - w 1 przypadku przewiduje się wypłacenie od 4-krotnego do 6-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza.

Ponadto, zawarte były umowy o zakazie konkurencji określające zasady wypłaty odszkodowań w zamian za nie podejmowanie pracy w innych bankach i na ich rzecz bez zgody Rady Nadzorczej. Zapisy w tym zakresie przewidują odszkodowania, wypłacane co miesiąc po ustaniu stosunku pracy, w wysokości 50% stałego wynagrodzenia należnego za ostatni miesiąc istnienia stosunku pracy w 5 przypadkach – przez okres 6 miesięcy.

Od 15 lutego 2016 r. do 22 marca 2016 r. w przypadku wygaśnięcia mandatu z powodu odwołania ze składu Zarządu przed upływem kadencji lub w przypadku wygaśnięcia mandatu z powodu upływu kadencji Zarządu w 3 przypadkach przewiduje się wypłacenie od 3-krotnego do 4-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza.

Ponadto, zawarte były umowy o zakazie konkurencji określające zasady wypłaty odszkodowań w zamian za nie podejmowanie pracy w innych bankach i na ich rzecz bez zgody Rady Nadzorczej. Zapisy w tym zakresie przewidują odszkodowania, wypłacane co miesiąc po ustaniu stosunku pracy, w wysokości 50% stałego wynagrodzenia należnego za ostatni miesiąc istnienia stosunku pracy w 3 przypadkach – przez okres 6 miesięcy.

Od 23 marca 2016 r. w przypadku wygaśnięcia mandatu z powodu odwołania ze składu Zarządu przed upływem kadencji lub wygaśnięcia mandatu z powodu upływu kadencji w 4 przypadkach przewiduje się wypłacenie od 3-krotnego do 4-krotnego stałego miesięcznego wynagrodzenia; wysokość odprawy przyznaje Rada Nadzorcza.

Ponadto, zawarte były umowy o zakazie konkurencji określające zasady wypłaty odszkodowań w zamian za nie podejmowanie pracy w innych bankach i na ich rzecz bez zgody Rady Nadzorczej. Zapisy w tym zakresie przewidują odszkodowania, wypłacane co miesiąc po ustaniu stosunku pracy, w wysokości 50% stałego wynagrodzenia należnego za ostatni miesiąc istnienia stosunku pracy w 4 przypadkach – przez okres 6 miesięcy.

13. INFORMACJE PO DNIU BILANSOWYM

- W dniu 2 stycznia 2017 r. Zarząd Banku poinformował, że w nawiązaniu do raportu nr 53/2016 z dnia 26 października 2016 r. Komisja Nadzoru Finansowego („KNF”) przekazała Bankowi informację dotyczącą wartości dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych ponad wartość wynikającą z wymogów obliczonych zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE L 176 z dnia 27 czerwca 2013 r., s.1. z późn. zm., „rozporządzenie nr 575/2013”) na poziomie Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Wysokość dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, na poziomie skonsolidowanym wynosi: 0,72 p.p., dla łącznego współczynnika kapitałowego; 0,54 p.p. dla współczynnika kapitału Tier I oraz 0,40 p.p. dla współczynnika kapitału podstawowego Tier I, o których mowa w art. 92 ust. 1 lit. C rozporządzenia nr 575/2013.

- Rada Nadzorcza na posiedzeniu w dniu 16 lutego 2017 r. odwołała:
 1. Pana Stanisława Kolaśińskiego ze stanowiska Wiceprezesa – Pierwszego Zastępcy Prezesa Zarządu,
 2. Pana Pawła Piterę ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu.

Jednocześnie Rada Nadzorcza powołała z dniem 16 lutego 2017 r. Pana Dariusza Grylaka na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku. W związku z powyższym skład Zarządu na dzień 16 lutego 2017 r. przedstawia się następująco:

1. Stanisław Kluza – Prezes Zarządu,
2. Anna Milewska – Wiceprezes Zarządu,
3. Dariusz Grylak – Wiceprezes Zarządu.

Skład Zarządu nie uległ zmianie do dnia publikacji niniejszego raportu.

- W dniu 9 lutego 2017 roku Bank złożył zapis na objęcie 205 000 akcji serii F o wartości nominalnej 1 zł oraz cenie emisyjnej 1 zł BOŚ Eko Profit S.A., które zostaną objęte w zamian za całość udziałów BOŚ Ekosystem sp. z o.o. w toku realizacji Planu Połączenia spółek. Okres subskrypcyjny został zamknięty 13.02.2017.
- W związku z uchwałami Zgromadzeń Wspólników spółek BOŚ Eko Profit S.A. oraz BOŚ Ekosystem sp. z o.o. z dnia 30.12.2016, w dniu 23.01.2017 zostało przekazane do Banku ogłoszenie o subskrypcji prywatnej akcji BOŚ Eko Profit S.A. obejmowanych w zamian za 100% udziałów BOŚ Eko system sp. z o.o. W dniu 09.02.2017 Bank przekazał zapis na wszystkie emitowane akcje BOŚ Eko Profit. W dniu 14.02.2017 została zamknięta subskrypcja. W dniu 16.02.2017 został przekazany wniosek do KRS w zakresie finalizacji połączenia spółek poprzez inkorporację BOŚ Ekosystem sp. z o.o. do BOŚ Eko Profit S.A. Bank oczekuje wpisu do KRS w najbliższym czasie.
- W dniu 17 lutego 2017 r. Zarząd Banku powziął informację, iż w dniu 16 lutego 2017 r. Agencja ratingowa Fitch Ratings Ltd (Agencja) potwierdziła oceny ratingowe dla Banku. Oceny ratingowe Banku prezentują się następująco:
 - Rating długoterminowy IDR w walucie obcej (Long-term Foreign Currency IDR): 'B+', perspektywa stabilna,
 - Rating krótkoterminowy IDR w walucie obcej (Short-term Foreign Currency IDR): 'B',
 - Krajowy rating długoterminowy (National Long-term Rating): 'BB+(pol)', perspektywa stabilna,
 - Krajowy rating krótkoterminowy (National Short-term Rating): 'B(pol)',
 - Rating indywidualny (Viability Rating): 'b+',
 - Rating wsparcia (Support Rating): '4',
 - Rating wsparcia (Support Rating Floor): 'B',
 - Krajowy rating długoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł: 'BB+(pol)',
 - Krajowy rating krótkoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł: 'B(pol)',
 - Rating dla obligacji podporządkowanych serii R1 w wysokości 83 mln zł: 'BB-(pol)'.
- W dniu 24 lutego 2017 r. spółki BOŚ Invest Management sp. z o.o. i BOŚ Capital sp. z o.o. przekazały do Banku (Właściciela) plan połączenia zakładający inkorporację BOŚ Invest Management sp. z o.o. do BOŚ Capital sp. z o.o.
- W dniu 28 lutego 2017 r. (raport bieżący nr 8/2017) został zrealizowany przedterminowy wykup 100.000 sztuk obligacji podporządkowanych serii G. Wykup obligacji został dokonany według ich wartości nominalnej, to jest 1 tys. zł za każdą obligację, w łącznej wysokości 100.000 tys. zł, powiększonej o należną kwotę odsetek od obligacji narosłych do dnia wykupu w łącznej wysokości 2.452 tys. zł (24,52 zł na jedną obligację). Wykupione obligacje z chwilą dokonania wykupu zostały umorzone. Obligacje serii G zostały wykupione w całości. Informację o zamiarze przedterminowego wykupu wszystkich obligacji podporządkowanych serii G, Zarząd Banku podał do publicznej wiadomości w dniu 7 lutego 2017.

V. OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO

(Niniejsze oświadczenie sporządzono zgodnie z wymogami § 91 ust. 5 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim).

1. ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO

1.1. Wskazanie zasad ładu korporacyjnego, któremu podlega BOŚ S.A. oraz miejsca gdzie tekst zasad jest publicznie dostępny

W 2016 r. BOŚ S.A. przestrzegał zasad ładu korporacyjnego zawartych w „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”, które stanowią załącznik do Uchwały Nr 26/1413/2015 Rady Nadzorczej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z dnia 13 października 2015 r., za wyjątkiem zasad opisanych w pkt. 1.2.

Zakres stosowania zasad ładu został określony w Uchwale Nr 20/2016 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie zakresu stosowania przez BOŚ S.A. zasad ładu korporacyjnego zawartych w „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”. Informacja na temat stosowania przez Bank rekomendacji i zasad zawartych w zbiorze „Dobre Praktyki spółek notowanych na GPW 2016” została przekazana do publicznej wiadomości raportem bieżącym w dniu 24 czerwca 2016 r.

Zarówno tekst „Dobrych praktyk spółek notowanych na GPW 2016”, jak i informacja na temat stosowania przez Bank rekomendacji i zasad w nich zawartych, są dostępne w sekcji „Relacje inwestorskie” na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl, na której zamieszczone są również „Oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego w BOŚ S.A.” w latach poprzednich.

BOŚ S.A. w 2016 r. przestrzegał zasad zawartych w:

- „Kanonie dobrych praktyk rynku finansowego” określonym w Uchwale nr 99/08 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 18 marca 2008 r.,
- „Zasadach dobrej praktyki bankowej” określonych w Uchwale Walnego Zgromadzenia Banków Polskich z dnia 18 kwietnia 2013 r.

Ponadto, zgodnie z Uchwałą Nr 218/2014 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 22 lipca 2014 r. w sprawie wydania „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” („Zasady”) Zarząd BOŚ S.A. oraz Rada Nadzorcza przyjęły do stosowania począwszy od 2015 r. Zasady w zakresie dotyczącym kompetencji obowiązków Zarządu oraz Rady Nadzorczej za wyjątkiem zasady ujętej w § 8.4 o treści: „Instytucja nadzorowana, gdy jest to uzasadnione liczbą udziałowców, powinna dążyć do ułatwienia udziału wszystkim udziałowcom w zgromadzeniu organu stanowiącego instytucji nadzorowanej, między innymi poprzez zapewnienie możliwości elektronicznego aktywnego udziału w posiedzeniach organu stanowiącego”. Powody nie stosowania tej zasady korespondują z wyjaśnieniami opisanymi w części 1.2. niniejszego oświadczenia.

Uchwałą Nr 35/2015 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Ochrony Środowiska S.A. z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie zakresu stosowania przez Akcjonariuszy BOŚ S.A. „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego – Akcjonariusze Banku przyjęli do stosowania Zasady, których przestrzeganie leży w ich kompetencjach.

1.2. Informacja o niestosowaniu niektórych zasad ładu korporacyjnego zawartych w „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”

BOŚ S.A. w 2016 roku nie stosował następujących zasad ładu korporacyjnego wprowadzonych Uchwałą Nr 26/1413/2015 Rady Nadzorczej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. z dnia 13 października 2015 r.:

- I.Z.1. Spółka prowadzi korporacyjną stronę internetową i zamieszcza na niej, w czytelnej formie i wyodrębnionym miejscu, oprócz informacji wymaganych przepisami prawa:

I.Z.1.15. informację zawierającą opis stosowanej przez spółkę polityki różnorodności w odniesieniu do władz spółki oraz jej kluczowych menedżerów; opis powinien uwzględniać takie elementy polityki różnorodności, jak płeć, kierunek wykształcenia, wiek, doświadczenie zawodowe, a także wskazywać cele stosowanej polityki różnorodności i sposób jej realizacji w danym okresie sprawozdawczym; jeżeli spółka nie opracowała i nie realizuje polityki różnorodności, zamieszcza na swojej stronie internetowej wyjaśnienie takiej decyzji.

Wyjaśnienie: zasady różnorodności w odniesieniu do pracowników (w tym kluczowych menedżerów) są zawarte w Regulaminie Pracy BOŚ S.A., jednak w odniesieniu do władz spółki nie ma takiego rozwiązania. W wykonaniu postanowień pkt I.Z.1.15 „Dobrych praktykach spółek notowanych na GPW 2016”, wyjaśnienie dotyczące niestosowania zasady I.Z.1.15 przez BOŚ S.A. jest zamieszczona na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”.

- IV.Z.2. Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu spółki, spółka zapewnia powszechnie dostępną transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym.

Wyjaśnienie: Zasada IV.Z.2 nie jest stosowana w Banku z uwagi na strukturę akcjonariatu jak również zagadnienia natury techniczno-organizacyjnej. W opinii Banku, aktualnie obowiązujące w Banku zasady udziału w walnych zgromadzeniach umożliwiają akcjonariuszom efektywną realizację wszelkich praw z akcji i zabezpieczają interesy wszystkich akcjonariuszy. W przyszłości w przypadku upowszechnienia wśród spółek giełdowych tej formy udziału akcjonariuszy w walnym zgromadzeniu Bank rozważy stosowanie tej zasady ładu korporacyjnego.

2. KONTROLA WEWNĘTRZNA

2.1. Opis głównych cech stosowanych w BOŚ S.A. systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych

System kontroli wewnętrznej

W Banku działa - przyjęty uchwałami Rady Nadzorczej Banku - system zarządzania Bankiem, w ramach którego funkcjonuje adekwatny i skuteczny system kontroli wewnętrznej.

System kontroli wewnętrznej wspiera Radę Nadzorczą, Komitet Audytu Wewnętrznego, Zarząd i pracowników Banku w prawidłowym, efektywnym i skutecznym wykonywaniu obowiązków. System kontroli wewnętrznej w BOŚ S.A. obejmuje ściśle ze sobą powiązane wielostronne procesy kierowania i zarządzania wszystkimi obszarami działalności Banku i jest w sposób trwały i spójny wkomponowany w system zarządzania Bankiem jako całości.

System kontroli wewnętrznej Banku jest dostosowany do struktury organizacyjnej BOŚ S.A. i obejmuje jednostki organizacyjne Banku oraz podmioty zależne.

Na system kontroli wewnętrznej składają się:

- funkcja kontroli mająca za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku, która obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji,
- komórka do spraw zgodności mająca za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie,
- niezależna komórka audytu wewnętrznego mająca za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, z wyłączeniem komórki audytu wewnętrznego.

Skuteczność systemu kontroli wewnętrznej zależy od efektywnego funkcjonowania każdego z ww. obszarów. Funkcjonujące w Banku mechanizmy kontroli służą ograniczaniu prawdopodobieństwa materializacji ryzyka, wykrywaniu i korygowaniu niepożądanych zdarzeń, które już wystąpiły, oraz

likwidowaniu skutków zaistniałych zdarzeń. Komórka audytu wewnętrznego przeprowadza m.in. okresową weryfikację funkcjonujących w Banku mechanizmów i związanych z nimi procedur kontroli wewnętrznej. Wyniki weryfikacji prezentowane są Zarządowi Banku, Komitetowi Audytu Wewnętrznego i Radzie Nadzorczej w ramach corocznej informacji o skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.

Podstawowym zadaniem Banku w zarządzaniu ryzykiem braku zgodności jest zapewnienie zgodności postępowania Banku z przepisami prawa oraz regulacjami wewnętrznymi. W strukturze organizacyjnej Banku funkcjonuje komórka organizacyjna, która realizuje funkcję związaną z zarządzaniem ryzykiem braku zgodności poprzez działania, a w szczególności: projektowanie polityki i zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności, organizację systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności, dokonywanie identyfikacji, oceny, kontroli i monitoringu oraz raportowania ryzyka braku zgodności, a także współpracę z podmiotami Grupy kapitałowej w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Audyt wewnętrzny, bezpośrednio podlegający Prezesowi Zarządu Banku, jest integralnym i niezależnym elementem systemu kontroli wewnętrznej w Banku. Nadzór merytoryczny nad komórką audytu wewnętrznego sprawuje Komitet Audytu Wewnętrznego. Zadaniem komórki audytu wewnętrznego jest niezależne i obiektywne badanie i ocena prawidłowości, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej związanym z działalnością Banku oraz podmiotów zależnych. Komórka audytu wewnętrznego, realizując swoje zadania działa zgodnie z przepisami prawa oraz regulacjami wewnętrznymi Banku, a także w oparciu o dobre praktyki zawarte w Międzynarodowych Standardach Praktyki Zawodowej Audytu Wewnętrznego, zalecane przez Instytut Auditorów Wewnętrznych i Kodeks Etyki Instytutu Auditorów Wewnętrznych ustalony przez IIA.

W Banku funkcjonują mechanizmy gwarantujące niezależność komórki audytu wewnętrznego i komórki do spraw zgodności, które zostały opisane w Uchwale Zarządu i Rady Nadzorczej dotyczącej „Systemu kontroli wewnętrznej w BOŚ S.A.”

W Banku działa – powołany uchwałą Rady Nadzorczej – Komitet Audytu Wewnętrznego. Do głównych zadań Komitetu Audytu Wewnętrznego należą:

- monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz zarządzania ryzykiem (w oparciu o raporty audytora wewnętrznego i zewnętrznego),
- monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej Banku,
- monitorowanie wykonania czynności rewizji finansowej,
- monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych,
- nadzór nad działalnością komórki audytu wewnętrznego, w tym w szczególności nadzór nad właściwym usytuowaniem komórki audytu wewnętrznego w strukturze organizacyjnej Banku, z zachowaniem niezależności funkcjonowania, zgodnie z regulacjami nadzorczymi.

3. AKCJONARIAT I PRAWA Z AKCJI

3.1. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Banku

Ogólna liczba akcji i głosów na Walnym Zgromadzeniu BOŚ S.A. wynosi 62 873 245. Wszystkie akcje są akcjami zwykłymi na okaziciela o wartości nominalnej 10 zł każda.

Nazwa Akcjonariusza	Liczba akcji	Kapitał zakładowy	Struktura kapitału (%)
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	32 951 960	329 519 600	52,41
Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	6 000 000	60 000 000	9,54
Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych	4 273 574	42 735 740	6,80
Akcje w wolnym obrocie	19 647 711	196 477 110	31,25
SUMA	62 873 245	628 732 450	100

Akcje własne

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank posiadał 37 775 akcji własnych, które reprezentują 0,6% kapitału zakładowego i 0,6% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, w tym:

- 33 095 akcji, które Bank nabył w 2012 roku w ramach działań stabilizacyjnych związanych z emisją akcji serii P. Wyżej wymienione akcje reprezentują 0,5% kapitału zakładowego Banku i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, przy czym Bank zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych nie jest uprawniony do wykonywania prawa głosu z tych akcji,
- 4 680 akcji, które reprezentują 0,007% kapitału zakładowego i ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku, które Bank nabył w okresie od 22 czerwca do 6 lipca 2015 r. podczas sesji giełdowych na rynku podstawowym GPW w Warszawie S.A. Akcje zostały nabyte na podstawie Uchwały 34/2015 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia BOŚ S.A. z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie Programu odkupu akcji BOŚ S.A. w celu zaoferowania osobom zajmującym stanowiska kierownicze mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku. W związku z zaistnieniem okoliczności przewidzianych w Uchwale Nr 258/2011 KNF oraz Polityce zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A., Rada Nadzorcza Banku zdecydowała o nieprzyznaniu członkom Zarządu Banku wynagrodzenia zmiennego za 2014 r., zaś wynagrodzenia zmienne pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze nie osiągnęły progu, powyżej którego część wynagrodzenia zmiennego wymaga wypłaty w akcjach. W związku z powyższym nabyte w tym celu akcje nie zostały przekazane.

3.2. Informacje o umowach dotyczących przyszłych zmian w strukturze akcjonariatu

Grupie nie są znane umowy dotyczące przyszłych zmian w strukturze akcjonariatu.

3.3. Posiadacze specjalnych uprawnień kontrolnych z tytułu papierów wartościowych

Wszystkie akcje Banku są równe i każda akcja daje prawo jednego głosu na walnym zgromadzeniu i jednakowe prawo do dywidendy.

3.4. Ograniczenia w wykonywaniu prawa głosu i w przenoszeniu prawa własności papierów wartościowych

Zgodnie ze Statutem Banku w przypadku ustanowienia zastawu lub użytkownika na akcji imiennej, zastawnik i użytkownik nie mogą wykonywać prawa głosu z tych akcji. Aktualnie w kapitale zakładowym Banku nie ma akcji imiennych.

3.5. Zasady zmiany Statutu Banku

Zmiany Statutu Banku dokonuje Walne Zgromadzenie Banku. Uchwała o zmianie statutu zapada większością trzech czwartych oddanych głosów.

3.6. Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania

W Spółce obowiązuje „Regulamin obrad Walnych Zgromadzeń BOŚ S.A.”, w którym zawarto m.in.:

- tryb prowadzenia obrad przez Przewodniczącego,
- tryb głosowania uchwał zgromadzenia,
- tryb głosowania w sprawie powoływania i odwoływania członków Rady Nadzorczej,
- zasady wyborów Rady Nadzorczej w drodze głosowania odrębnymi grupami.

Walne Zgromadzenia odbywają się w siedzibie BOŚ S.A. Zgodnie ze Statutem Spółki, Zarząd Banku zwołuje zwyczajne walne zgromadzenie najpóźniej w terminie sześciu miesięcy po upływie roku obrotowego.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie jest zwoływane w miarę potrzeb przez Zarząd Banku:

- 1) z własnej inicjatywy,

- 2) na wniosek Rady Nadzorczej,
- 3) na wniosek akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną dwudziestą część kapitału zakładowego.

Nadzwyczajne walne zgromadzenie może być zwołane również przez:

- 1) Radę Nadzorczą, jeśli zwołanie go uzna za wskazane,
- 2) akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego Banku lub co najmniej połowę ogółu głosów. Akcjonariusze wyznaczają wówczas przewodniczącego tego Zgromadzenia. Akcjonariusze reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego Spółki mogą żądać zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia, jak również umieszczenia określonych spraw w porządku obrad. Żądanie powinno być uzasadnione i złożone na piśmie lub w postaci elektronicznej najpóźniej na 21 dni przed proponowanym terminem walnego zgromadzenia.

Zarząd Banku stosuje generalną zasadę nieodwoływania lub zmiany ogłoszonych już terminów walnych zgromadzeń. Może to nastąpić wyłącznie gdy zachodzą nadzwyczajne lub szczególnie uzasadnione okoliczności.

Do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu wymagane jest pełnomocnictwo (w formie pisemnej lub w postaci elektronicznej) udzielone przez osoby do tego uprawnione, zgodnie z wypisem z właściwego rejestru, lub w przypadku osób fizycznych zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego. Przy sporządzaniu listy obecności na walnym zgromadzeniu Spółka dokonuje kontroli ww. dokumentów.

Walne zgromadzenie otwiera przewodniczący lub wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej lub inny członek Rady Nadzorczej. W razie nieobecności tych osób, walne zgromadzenie otwiera prezes Zarządu albo inna osoba wyznaczona przez Zarząd. Zgodnie z „Regulaminem obrad walnych zgromadzeń BOŚ S.A.”, zadaniem osoby otwierającej walne zgromadzenie jest doprowadzenie do niezwłocznego wyboru przewodniczącego, powstrzymując się od jakichkolwiek innych rozstrzygnięć merytorycznych i formalnych.

Z zastrzeżeniem przypadków określonych w Kodeksie spółek handlowych (K.s.h.), walne zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.

Uchwały walnego zgromadzenia zapadają zwykłą większością głosów oddanych, jeżeli przepisy Kodeksu spółek handlowych lub Statutu BOŚ S.A. nie przewidują surowszych warunków głosowania.

W celu sprawnego głosowania nad uchwałami, wykorzystywany jest system elektronicznego liczenia głosów.

Do kompetencji walnego zgromadzenia należy w szczególności:

- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego Banku,
- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku,
- podjęcie uchwały o podziale zysku lub pokryciu straty,
- rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania z działalności Rady Nadzorczej,
- udzielenie absolutorium członkom organów Banku,
- powoływanie lub odwoływanie członków Rady Nadzorczej,
- dokonywanie zmian Statutu Banku,
- upoważnienie Rady Nadzorczej do ustalenia jednolitego tekstu zmienionego Statutu lub wprowadzenia istotnych zmian o charakterze redakcyjnym określonych w uchwale Zgromadzenia,
- podejmowanie uchwał w sprawie podwyższania lub obniżania kapitału zakładowego,
- podejmowanie uchwał w przedmiocie emitowania obligacji zamiennych lub z prawem pierwszeństwa,
- decydowanie o tworzeniu i znoszeniu funduszy, o których mowa w § 36 ust. 1. Statutu Banku,
- podejmowanie uchwał w sprawach połączenia, zbycia lub likwidacji Banku,
- wybór likwidatorów i ustalanie ich wynagrodzeń,
- ustalanie wynagrodzeń dla członków Rady Nadzorczej,
- podejmowanie uchwał w innych sprawach wniesionych przez Zarząd i Radę Nadzorczą lub akcjonariuszy w trybie przewidzianym w Kodeksie spółek handlowych, ustawie Prawo bankowe i Statucie Banku.

Akcjonariuszom Banku przysługują następujące prawa o charakterze korporacyjnym:

- Prawo uczestniczenia w walnym zgromadzeniu i prawo głosu. Zgodnie z art. 411 § 1 K.s.h., każda z akcji daje prawo do jednego głosu na walnym zgromadzeniu. W walnym zgromadzeniu mają prawo uczestniczyć osoby, które:

- na 16 dni przed datą walnego zgromadzenia (tj. w dniu rejestracji uczestnictwa w walnym zgromadzeniu) są akcjonariuszami Banku posiadającymi na rachunku papierów wartościowych zapisane akcje Banku (art. 406¹ § 1 K.s.h.),
- zwrócą się, nie wcześniej niż po opublikowaniu przez Bank ogłoszenia o zwołaniu walnego zgromadzenia i nie później niż w pierwszym dniu powszednim po dniu rejestracji uczestnictwa, do podmiotu prowadzącego ich rachunki papierów wartościowych, na których zapisane są akcje Banku z żądaniem o wystawienie imiennego zaświadczenia o prawie uczestnictwa w zgromadzeniu (art. 406³ § 2 K.s.h.).
- Prawo do złożenia wniosku o zwołanie nadzwyczajnego walnego zgromadzenia oraz o umieszczenie poszczególnych spraw na porządku obrad najbliższego walnego zgromadzenia.
Prawo to przysługuje akcjonariuszowi lub akcjonariuszom reprezentującym przynajmniej 1/20 część kapitału zakładowego Banku. Zgodnie z art. 401 K.s.h., żądanie takie powinno być złożone Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej nie później niż na 21 dni przed proponowanym terminem walnego zgromadzenia.
- Prawo do zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia.
Zgodnie z art. 422 K.s.h., uchwała walnego zgromadzenia, sprzeczna ze Statutem bądź z dobrymi obyczajami kupieckimi, godząca w interes Banku lub mająca na celu pokrzywdzenie akcjonariusza może być zaskarżona przez akcjonariusza w drodze wytoczonego przeciwko Bankowi powództwa o uchylenie uchwały.
- Prawo wyboru członków Rady Nadzorczej grupami.
Zgodnie z art. 385 § 3 K.s.h. na wniosek akcjonariuszy reprezentujących przynajmniej 1/5 kapitału zakładowego, wybór Rady Nadzorczej powinien być dokonany przez najbliższe walne zgromadzenie w drodze głosowania oddzielnymi grupami.
- Prawo żądania udzielenia informacji dotyczących Banku.
Na podstawie art. 428 K.s.h. podczas obrad walnego zgromadzenia Zarząd jest obowiązany do udzielenia akcjonariuszowi, na jego żądanie, informacji dotyczących Banku, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad. Zarząd powinien jednak odmówić udzielenia informacji w przypadku, gdy: (i) mogłoby to wyrządzić szkodę Bankowi albo spółce z nim powiązanej, albo spółce zależnej, w szczególności przez ujawnienie tajemnic technicznych, handlowych lub organizacyjnych przedsiębiorstwa, (ii) mogłoby narazić członka Zarządu na poniesienie odpowiedzialności karnej, cywilnoprawnej lub administracyjnej. W uzasadnionych przypadkach Zarząd może udzielić akcjonariuszowi informacji na piśmie nie później jednak niż w terminie dwóch tygodni od dnia zgłoszenia żądania podczas walnego zgromadzenia.
- Prawo do żądania wydania odpisów sprawozdania Zarządu z działalności Banku i sprawozdania finansowego wraz z odpisem sprawozdania Rady Nadzorczej oraz opinii biegłego rewidenta najpóźniej na piętnaście dni przed walnym zgromadzeniem (art. 395 § 4 K.s.h.).
- Prawo do przeglądania w lokalu Zarządu listy akcjonariuszy uprawnionych do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu oraz żądania odpisu listy (art. 407 § 1 K.s.h.).
- Prawo żądania przesłania listy akcjonariuszy nieodpłatnie pocztą elektroniczną (art. 407 § 1¹).
- Prawo do żądania wydania odpisu wniosków w sprawach objętych porządkiem obrad w terminie tygodnia przed walnym zgromadzeniem (art. 407 § 2 K.s.h.).
- Prawo do złożenia wniosku o sprawdzenie listy obecności na walnym zgromadzeniu przez wybraną w tym celu komisję, złożoną co najmniej z trzech osób. Wniosek mogą złożyć akcjonariusze, posiadający jedną dziesiątą kapitału zakładowego reprezentowanego na tym walnym zgromadzeniu. Wnioskodawcy mają prawo wyboru jednego członka komisji (art. 410 § 2 K.s.h.).
- Prawo do przeglądania księgi protokołów oraz żądania wydania poświadczonych przez Zarząd odpisów uchwał (art. 421 § 3 K.s.h.).
- Prawo do przeglądania dokumentów oraz żądania udostępnienia w lokalu Banku odpisów dokumentów, o których mowa w art. 505 § 1 K.s.h. (w przypadku połączenia spółek), w art. 540 § 1 K.s.h. (w przypadku podziału Spółki) oraz w art. 561 § 1 K.s.h. (w przypadku przekształcenia Spółki).
- Zgodnie ze Statutem Banku zaniechanie rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad na wniosek akcjonariuszy lub jej zdjęcie z porządku obrad wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia zapadłej większością $\frac{3}{4}$ głosów, po uzyskaniu zgody wszystkich obecnych na Walnym Zgromadzeniu wnioskodawców.
- Zgodnie z dotychczasową praktyką, przewodniczący obrad umożliwia każdemu ze zgłaszających sprzeciw wobec uchwały przedstawienie swoich argumentów i uzasadnienie sprzeciwu. Stosowny zapis jest zawarty w „Regulaminie obrad Walnych Zgromadzeń BOŚ S.A.”.
- Zgodnie z obowiązującą praktyką, do protokołu są przyjmowane pisemne oświadczenia uczestników walnych zgromadzeń.

Regulamin Walnych Zgromadzeń BOŚ S.A. jest dostępny na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”.

4. ORGANY BANKU

4.1. Walne Zgromadzenie Banku

Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia Banku i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania jest zawarty w pkt. 3.6.

4.2. Rada Nadzorcza Banku

Informacja na temat zmian w składzie Rady Nadzorczej w 2016 r.

W skład Rady Nadzorczej Banku na dzień 31 grudnia 2015 r. wchodził:

- 1) Jacek Ciepluch – Przewodniczący
- 2) Piotr Kaczyński – Wiceprzewodniczący
- 3) Adam Wasiak – Sekretarz

Członkowie:

- 4) Bartosz Januszewski
- 5) Józef Kozioł
- 6) Marek Mielczarek
- 7) Ryszard Ochwat
- 8) Adam Wojtaś.

W wyniku rezygnacji Pana Jacka Cieplucha z funkcji przewodniczącego Rady Nadzorczej oraz zmian dokonanych na NWZ BOŚ S.A. w dniu 15 lutego 2016 r., nowy skład Rad Nadzorczej przedstawiał się następująco:

- 1) Wojciech Wardacki – Przewodniczący
- 2) Andrzej Matysiak – Wiceprzewodniczący
- 3) Andrzej Kurnicki – Sekretarz

Członkowie:

- 4) Oskar Kowalewski
- 5) Anna Milewska
- 6) Paweł Mzyk
- 7) Piotr Sadownik
- 8) Marian Szołucha
- 9) Emil Ślązak

Rada Nadzorcza, na posiedzeniu w dniu 15 lutego 2016 r. podjęła uchwałę w sprawie delegowania Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Pana Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku na okres trzech miesięcy.

W dniu 17 marca 2016 r.:

- Pani Anna Milewska złożyła rezygnację z członkostwa w Radzie Nadzorczej Banku,
- Rada Nadzorcza podjęła uchwałę w sprawie zmiany okresu delegowania Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Pana Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku, skracając ten okres do dnia 23 marca 2016 r.

W dniu 23 czerwca 2016 r., Walne Zgromadzenie BOŚ S.A., powołało Radę Nadzorczą nowej X-ej kadencji. Skład Rady po ukonstytuowaniu przedstawiał się następująco:

- 1) Wojciech Wardacki - Przewodniczący
- 2) Andrzej Matysiak - Wiceprzewodniczący
- 3) Emil Ślązak – Sekretarz

Członkowie:

- 4) Janina Goss
- 5) Oskar Kowalewski
- 6) Paweł Mzyk
- 7) Piotr Sadownik
- 8) Marian Szołucha

Skład Rady nie uległ zmianie do 31 grudnia 2016 r.

Zasady działania Rady Nadzorczej Banku

Stosownie do postanowień zawartych w Statucie Banku, Rada Nadzorcza składa się z osób fizycznych wybieranych przez Walne Zgromadzenie na wspólną kadencję, w liczbie przez nie ustalonej, nie mniejszej niż 5 osób i nie przekraczającej 11 osób. Wspólna kadencja Rady Nadzorczej trwa trzy lata. Liczby kadencji nie ogranicza się. Rada Nadzorcza wybiera ze swego grona przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i sekretarza.

Mandaty członków Rady Nadzorczej wygasają z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie z działalności i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej. Mandat członka Rady Nadzorczej wygasa również wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Rady. Członkowie Rady Nadzorczej mogą być odwołani przed upływem kadencji, a w ich miejsca mogą być wybrane inne osoby. W przypadku odwołania, rezygnacji lub śmierci członka Rady Nadzorczej w trakcie trwania kadencji, do czasu obsadzenia wakatu, Rada może działać w zmniejszonym składzie, lecz nie mniejszym niż 5 osób.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Banku we wszystkich dziedzinach jego działalności. Rada Nadzorcza wykonuje swoje obowiązki kolegalnie, może jednak delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych.

Rada Nadzorcza przestrzega w swojej działalności - w zakresie dotyczącym organu nadzorującego - norm wynikających z:

- zasad ładu korporacyjnego, określonych w „Dobrych Praktykach Spółek notowanych na GPW” wydanych przez Radę Nadzorczą Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.,
- „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Rada Nadzorcza dokonuje regularnej oceny stosowania przez Bank „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, w tym spełniania kryteriów niezależności przez swoich członków, a wyniki tej oceny udostępnia na stronie internetowej Banku oraz przekazuje pozostałym organom Banku.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy w szczególności:

- zatwierdzanie strategii działania Banku oraz rocznych planów finansowych Banku,
- zatwierdzanie zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, ogólnego poziomu ryzyka Banku, a także polityk dotyczących zarządzania ryzykiem bankowym,
- zatwierdzanie zasad polityki informacyjnej Banku,
- zatwierdzanie wewnętrznych procedur Banku dotyczących procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego,
- zatwierdzanie uchwał Zarządu w sprawie struktury organizacyjnej, za wyjątkiem tworzenia lub likwidacji oddziałów oraz oddziałów operacyjnych,
- informowanie Komisji Nadzoru Finansowego o składzie Zarządu oraz o zmianie jego składu niezwłocznie po jego powołaniu lub po dokonaniu zmiany jego składu, o wynikach oceny spełniania przez członków Zarządu wymogów określonych w ustawie Prawo bankowe oraz zatwierdzeniu i zmianie wewnętrznego podziału kompetencji w Zarządzie,
- ocena sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym oraz wniosków Zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty, a także składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników tej oceny,
- ocena sprawozdania Zarządu z działalności grupy kapitałowej Banku oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej Banku za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, a także składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników tej oceny,
- ustalanie warunków zatrudnienia dla członków Zarządu Banku,

- uchwalanie regulaminu udzielania kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych lub poręczeń członkom organów Banku i osobom zajmującym stanowiska kierownicze w Banku oraz innym osobom wymienionym w art. 79 ustawy Prawo bankowe.
- podejmowanie uchwał w sprawie wyrażenia zgody na udzielanie kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych lub poręczeń członkom organów Banku oraz innym osobom określonym w art. 79a ustawy Prawo bankowe,
- zatwierdzanie wniosków Zarządu Banku w sprawach nabywania akcji i udziałów w spółkach o wartości nominalnej przekraczającej łącznie z już posiadanymi przez Bank akcjami i udziałami tych spółek równowartość 5% kapitału zakładowego Banku, z wyłączeniem akcji spółek dopuszczonych do publicznego obrotu,
- wybór biegłego rewidenta przeprowadzającego badanie sprawozdania finansowego oraz innych biegłych,
- nadzór nad wprowadzeniem w Banku systemu zarządzania oraz ocena adekwatności i skuteczności tego systemu,
- ocena okresowych informacji o poziomie ryzyka bankowego i jakości zarządzania tym ryzykiem,
- ocena okresowych informacji na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzanych audytów wewnętrznych oraz działań podejmowanych w celu ich usunięcia lub realizacji,
- zatwierdzanie trybu powołania i odwołania dyrektora komórki audytu oraz sposobu ustalenia jego wynagrodzenia,
- zatwierdzanie polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku oraz dokonywanie okresowych przeglądów tej polityki,
- uchwalanie regulaminu Rady Nadzorczej,
- określanie liczby członków Zarządu Banku oraz zatwierdzanie uchwał Zarządu dotyczących wewnętrznego podziału kompetencji w Zarządzie.
- powoływanie i odwoływanie prezesa oraz wiceprezesów i członków Zarządu,
- zawieszanie w czynnościach, z ważnych powodów, poszczególnych lub wszystkich członków Zarządu oraz delegowanie członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności tych członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację, albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności,
- rozpatrywanie spraw wnoszonych pod obrady Walnego Zgromadzenia i opiniowanie projektów uchwał Zgromadzenia, za wyjątkiem uchwał porządkowych.

Posiedzenia Rady Nadzorczej zwoływane są przez jej przewodniczącego w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na kwartał.

O terminie, miejscu i porządku posiedzenia Rady członkowie są powiadamiani na piśmie, w terminie nie krótszym niż 7 dni przed posiedzeniem, z równoczesnym dostarczeniem materiałów będących przedmiotem obrad.

Wnioski o zwołanie posiedzenia Rady może składać do przewodniczącego każdy członek Rady Nadzorczej, a także Zarząd Banku. W takim przypadku, Przewodniczący Rady zwołuje posiedzenie w terminie dwóch tygodni od dnia otrzymania wniosku. Przewodniczący Rady Nadzorczej – na uzasadniony wniosek członka Rady Nadzorczej, prezesa Zarządu lub Zarządu Banku, a także z własnej inicjatywy – może zwołać posiedzenie Rady w trybie pilnym, wyznaczając termin, miejsce i porządek obrad posiedzenia.

Rada Nadzorcza rozpatruje sprawy umieszczone w porządku obrad i podejmuje rozstrzygnięcia w formie uchwał. Uchwały Rady Nadzorczej mogą być podjęte, jeżeli na posiedzeniu jest obecna co najmniej połowa jej członków, w tym przewodniczący lub wiceprzewodniczący, a wszyscy jej członkowie zostali zaproszeni. Uchwały Rady Nadzorczej w sprawie powołania i odwołania członków Zarządu zapadają większością 2/3 głosów. Pozostałe uchwały Rady Nadzorczej – o ile przepisy prawa nie stanowią inaczej - zapadają zwykłą większością głosów. W razie równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał (z wyłączeniem głosowań dotyczących wszelkich spraw osobowych oraz spraw wprowadzonych do porządku obrad na posiedzeniu Rady) oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady lub za pośrednictwem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Rada Nadzorcza - w sytuacjach wyjątkowych - może podejmować uchwały poza posiedzeniami, w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Uchwała jest ważna, gdy wszyscy członkowie Rady zostali powiadomieni o treści projektu uchwały.

Pierwsze posiedzenie Rady Nadzorczej nowej kadencji jest zwoływane przez prezesa Zarządu Banku. Przedmiotem pierwszego posiedzenia Rady nowej kadencji jest ukonstytuowanie się Rady.

Szczegółowe kompetencje, zasady działania i zadania Rady zostały określone w §§ 17 - 20 Statutu Banku

oraz w Regulaminie Rady Nadzorczej (dokumenty są dostępne do wglądu na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”).

Rada Nadzorcza Banku powołuje ze swego grona Komitet Audytu Wewnętrznego, Komitet ds. Wynagrodzeń, Komitet ds. Ekologii oraz Komitet ds. Ryzyka. Rada może powoływać spośród swoich członków także inne komitety.

Komitet Audytu Wewnętrznego

Komitet Audytu Wewnętrznego (KAW) wspiera Radę Nadzorczą w zakresie systemu zarządzania Bankiem, tj. w szczególności systemu kontroli wewnętrznej oraz przebiegu procesu sprawozdawczości finansowej i wykonywania czynności rewizji finansowej. Komitet realizuje zadania przewidziane w Ustawie z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z 2009 r., Nr 77, poz. 649, ze zm.), w Statucie BOŚ S.A. oraz uchwałach Rady Nadzorczej.

Do głównych zadań Komitetu Audytu Wewnętrznego należą:

- monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz zarządzania ryzykiem (w oparciu o raporty audytora wewnętrznego i zewnętrznego),
- monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej Banku,
- monitorowanie wykonania czynności rewizji finansowej,
- monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych,
- nadzór nad działalnością komórki audytu wewnętrznego, w tym w szczególności nadzór nad właściwym usytuowaniem komórki audytu wewnętrznego w strukturze organizacyjnej Banku, z zachowaniem niezależności funkcjonowania, zgodnie z regulacjami nadzorczymi.

Funkcję Przewodniczącego Komitetu pełni Przewodniczący Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu zwoływane są w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na kwartał. Przewodniczący Komitetu może zwołać posiedzenie Komitetu w trybie pilnym. Komitet, przynajmniej raz w roku, na zamkniętym posiedzeniu bez udziału Zarządu, odbywa spotkanie z dyrektorem komórki audytu wewnętrznego i z dyrektorem komórki do spraw zapewnienia zgodności.

Skład Komitetu Audytu Wewnętrznego (KAW) w 2016 roku podlegał następującym zmianom osobowym:

- Jacek Ciepluch - Przewodniczący Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Józef Kozioł - Wiceprzewodniczący Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Adam Wojtaś - Członek Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Piotr Kaczyński - Członek Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Bartosz Januszewski - Członek Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Wojciech Wardacki - Przewodniczący Komitetu od 15 lutego 2016 r.,
- Oskar Kowalewski - Wiceprzewodniczący Komitetu od 15 lutego 2016 r.,
- Andrzej Kurnicki - Członek Komitetu od 15 lutego 2016 r. do 23 czerwca 2016 r.,
- Emil Ślązak - Członek Komitetu od 15 lutego 2016 r.,
- Marian Szołucha - Członek Komitetu od 15 lutego 2016 r.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. skład Komitetu Audytu Wewnętrznego był następujący:

- Wojciech Wardacki - Przewodniczący Komitetu,
- Oskar Kowalewski - Wiceprzewodniczący Komitetu,
- Emil Ślązak - Członek Komitetu,
- Marian Szołucha - Członek Komitetu.

Liczba członków Komitetu Audytu Wewnętrznego w okresie sprawozdawczym 2016 roku wynosiła 5 osób do 23 czerwca 2016 r. i 4 osoby od 23 czerwca 2016 r. - zmiana ilości składu osobowego KAW została wprowadzona Uchwałą Rady Nadzorczej Nr 80/2016 z dnia 23 czerwca 2016 r. ws. ustalenia składu osobowego Komitetu Audytu Wewnętrznego.

Komitet ds. Ryzyka

W dniu 7 stycznia 2016 r. Rada Nadzorcza wydała Uchwałę Nr 9/2016, na mocy której został powołany Komitet ds. Ryzyka, złożony z Członków Rady Nadzorczej Banku. Komitet ds. Ryzyka wspiera Radę Nadzorczą w nadzorze nad obszarem ryzyka. Komitet realizuje zadania przewidziane w Ustawie z dnia

29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2015r. poz. 128, z późn. zm.), w Statucie Banku oraz uchwałach Rady Nadzorczej.

Realizując główne zadania Komitet w szczególności:

- opiniuje całościowo bieżącą i przyszłą gotowość Banku do podejmowania ryzyka, w tym:
 - a) przyjmuje okresowe raporty/informacje Zarządu Banku o najważniejszych wydarzeniach mających wpływ na poziom ryzyka w Banku oraz o znaczących zmianach w procesie i systemie zarządzania ryzykiem,
 - b) przyjmuje okresowe sprawozdania/raporty/informacje Zarządu Banku o poziomie ryzyka, zwiększonej ekspozycji na dane ryzyko, o sposobach identyfikacji i monitorowania ryzyka oraz podjętych działaniach w celu zmniejszenia ryzyka;
- opiniuje opracowaną przez Zarząd Banku strategię zarządzania ryzykiem w działalności Banku oraz przedkładane przez Zarząd informacje dotyczące realizacji tej strategii;
- wspiera Radę Nadzorczą Banku w nadzorowaniu wdrażania strategii zarządzania ryzykiem w działalności Banku przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla;
- weryfikuje, czy ceny pasywów i aktywów oferowane klientom w pełni uwzględniają model biznesowy Banku i jego strategię w zakresie ryzyka, a w przypadku gdy ceny te nie odzwierciedlają w odpowiedni sposób rodzajów ryzyka zgodnie z tym modelem i tą strategią, przedstawia Zarządowi Banku propozycje mające na celu zapewnienie adekwatności cen pasywów i aktywów do tych rodzajów ryzyka.

Skład osobowy Komitetu ds. Ryzyka w ciągu ostatniego okresu sprawozdawczego był następujący:

- Józef Kozioł – Przewodniczący Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Bartosz Januszewski – Wiceprzewodniczący Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Marek Mielczarek – Członek Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Andrzej Kurnicki – Przewodniczący Komitetu od 15 lutego 2016 r. do 23 czerwca 2016 r.,
- Emil Ślązak – Wiceprzewodniczący Komitetu od 15 lutego 2016 r., Przewodniczący Komitetu od 23 czerwca 2016 r.
- Anna Milewska – Członek Komitetu – od 15 lutego 2016 r. do 17 marca 2016 r.,
- Oskar Kowalewski – Członek Komitetu - od 29 marca 2016 r.,
- Wojciech Wardacki – Członek Komitetu od 15 lutego 2016 r.,
- Marian Szołucha – Wiceprzewodniczący Komitetu od 23 czerwca 2016 r.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. skład Komitetu ds. Ryzyka był następujący:

- Emil Ślązak – Przewodniczący Komitetu,
- Marian Szołucha – Wiceprzewodniczący Komitetu,
- Oskar Kowalewski – Członek Komitetu,
- Wojciech Wardacki – Członek Komitetu.

Komitet ds. Wynagrodzeń

Komitet ds. Wynagrodzeń został powołany spośród Członków Rady Nadzorczej w celu wykonywania czynności przewidzianych dla tego Komitetu i określonych w Uchwale Nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011r. wydanej na podstawie art. 9f, 9g i 128 ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oraz czynności wynikających z § 20 ust. 10 pkt 9 Statutu Banku Ochrony Środowiska S.A., w szczególności obejmujących:

- opiniowanie, projektowanie zasad wynagradzania członków Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A.,
- opiniowanie polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Ochrony Środowiska S.A., w rozumieniu przepisów powołanej Uchwały Nr 258/2011 KNF,
- opiniowanie i monitorowanie wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku związane z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń zwoływane są w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż 2 razy w roku. W 2016 r. odbyło się 7 posiedzeń Komitetu.

W 2016 r. Komitet ds. Wynagrodzeń pracował w następującym składzie:

- Ryszard Ochwat - Przewodniczący Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Jacek Ciepluch - Członek Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Józef Kozioł - Członek Komitetu do 15 lutego 2016 r.,
- Piotr Sadownik – Przewodniczący Komitetu od 15 lutego 2016 r.,

- Anna Milewska – Wiceprzewodnicząca Komitetu od 15 lutego do 17 marca 2016 r.,
- Oskar Kowalewski – Wiceprzewodniczący Komitetu od 29 marca 2016 r.,
- Marian Szołucha – Członek Komitetu od 15 lutego do 23 czerwca 2016 r.,
- Janina Goss – Członek Komitetu od 12 lipca 2016 r.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. skład Komitetu ds. wynagrodzeń był następujący:

- Piotr Sadownik – Przewodniczący Komitetu,
- Oskar Kowalewski – Wiceprzewodniczący Komitetu,
- Janina Goss – Członek Komitetu.

Komitet ds. Ekologii

Działalność Komitetu ds. Ekologii ma charakter konsultacyjno-doradczy i opiniotwórczy. Komitet wspomaga rozwój działalności proekologicznej poprzez rekomendacje i opinie do Rady Nadzorczej i Zarządu, dotyczące kierunków dalszego rozwoju tej aktywności Banku, w tym możliwości rozwoju oferty proekologicznej oraz ekspansji Banku na rynku usług proekologicznych.

Komitet ds. Ekologii w szczególności:

- rekomenduje Radzie Nadzorczej i Zarządowi kierunki dalszego rozwoju oferty produktów bankowych o charakterze ekologicznym,
- przedstawia opinie do przedkładanych Radzie Nadzorczej informacji o działalności proekologicznej Banku i inicjatywach z tego zakresu oraz rozwijanych przez Bank kierunkach finansowania projektów proekologicznych,
- wspiera formy i metody oddziaływania Banku na efektywne wykorzystanie nakładów na ochronę środowiska,
- wspiera współpracę Banku z Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z innymi organizacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska,
- wspiera działania Banku w sferze polityki ekologicznej w kontaktach z przedstawicielami Sejmu i Senatu, administracji publicznej, w tym z Ministrem Środowiska.

Posiedzenia Komitetu zwoływane są przez Przewodniczącego Komitetu w miarę potrzeb.

W 2016 r. Komitet ds. Ekologii pracował w następującym składzie:

- Marek Mielczarek - Przewodniczący Komitetu do dnia 15 lutego 2016 r.,
- Ryszard Ochwat - Wiceprzewodniczący Komitetu do dnia 15 lutego 2016 r.,
- Adam Wasiak - Członek Komitetu do dnia 15 lutego 2016 r.,
- Bartosz Januszewski - Członek Komitetu do dnia 15 lutego 2016 r.,
- Andrzej Matysiak - Przewodniczący Komitetu od dnia 15 lutego 2016 r.,
- Paweł Mzyk - Wiceprzewodniczący Komitetu od dnia 15 lutego 2016 r.,
- Anna Milewska - Członek Komitetu od dnia 15 lutego 2016 r. do dnia 17 marca 2016 r.,
- Andrzej Kurnicki - Członek Komitetu od dnia 29 marca 2016 r. do dnia 23 czerwca 2016 r.,
- Janina Goss – Członek Komitetu od dnia 12 lipca 2016 r.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. Komitet ds. Ekologii pracuje w następującym składzie:

- Andrzej Matysiak - Przewodniczący Komitetu,
- Paweł Mzyk - Wiceprzewodniczący Komitetu,
- Janina Goss – Członek Komitetu.

4.3. Zarząd Banku

Informacja na temat zmian w składzie Zarządu Banku w 2016 r.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. skład Zarządu Banku tworzyli:

- 1) Dariusz Daniluk - Prezes Zarządu,
- 2) Stanisław Kolasiński - Wiceprezes - Pierwszy Zastępca Prezesa Zarządu,
- 3) Piotr Lisiecki - Wiceprezes Zarządu.

W dniu 7 stycznia 2016 r. Rada Nadzorcza uzupełniła skład Zarządu o dwóch Członków, powołując:

- Pana Pawła Adama Piterę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- Pana Sławomira Wojciecha Zawadzkiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

Nowo powołani Członkowie Zarządu objęli swoje funkcje z dniem 11 stycznia 2016 r.

W dniu 15 lutego 2016 r. Rada Nadzorcza odwołała:

- Pana Dariusza Daniluka ze stanowiska Prezesa Zarządu Banku,
- Pana Piotra Lisieckiego ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku.

Jednocześnie Rada:

- powierzyła pełnienie obowiązków prezesa Zarządu BOŚ S.A. panu Sławomirowi Zawadzkiemu, Wiceprezesowi Zarządu BOŚ S.A.,
- delegowała Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Pana Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku na okres trzech miesięcy.

W dniu 17 marca 2016 r. Rada Nadzorcza:

- powołała - z dniem 23 marca 2016 r. - Pana Stanisława Kluzę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku,
- podjęła uchwałę uchylającą - z dniem 23 marca 2016 r. - Uchwałę Rady Nadzorczej z dnia 15 lutego 2016 r. w sprawie powierzenia p. Sławomirowi Zawadzkiemu pełnienia obowiązków Prezesa Zarządu BOŚ S.A.,
- powierzyła - z dniem 23 marca 2016 r. - Panu Stanisławowi Kluzie, Wiceprezesowi Zarządu BOŚ S.A. pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu BOŚ S.A.,
- postanowiła wystąpić do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na powołanie Pana Stanisława Kluzy na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A.;
- podjęła uchwałę w sprawie zmiany okresu delegowania Członka Rady Nadzorczej BOŚ S.A., Pana Oskara Kowalewskiego do czasowego pełnienia obowiązków Wiceprezesa Zarządu Banku, postanawiając, że okres ten ulegnie zakończeniu z dniem 23 marca 2016 r.,
- powołała - z dniem 23 marca 2016 r. - Panią Annę Milewską na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku. (Pani Anna Milewska złożyła w dniu 17 marca 2016 r. rezygnację z członkostwa w Radzie Nadzorczej BOŚ S.A.).

W dniu 23 marca 2016 r. Rada Nadzorcza odwołała Pana Sławomira Zawadzkiego ze stanowiska Wiceprezesa Zarządu Banku.

W dniu 6 grudnia 2016 r. Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na powołanie Pana Stanisława Kluzy na stanowisko Prezesa Zarządu Banku Ochrony Środowiska S.A.

W dniu 7 grudnia 2016 r. Rada Nadzorcza powołała Pana Stanisława Kluzę na stanowisko Prezesa Zarządu Banku (Uchwała weszła w życie z dniem 8 grudnia 2016r., tj. z dniem doręczenia do Banku decyzji KNF o wyrażeniu zgody na powołanie p. Stanisława Kluzy na stanowisko Prezesa Zarządu BOŚ S.A.).

Skład Zarządu Banku na dzień 31 grudnia 2016 r. przedstawiał się następująco:

- 1) Stanisław Kluz – Prezes Zarządu,
- 2) Stanisław Kolasiński – Wiceprezes – Pierwszy Zastępca Prezesa Zarządu,
- 3) Anna Milewska – Wiceprezes Zarządu,
- 4) Paweł Pitera – Wiceprezes Zarządu.

Zasady działania Zarządu Banku

Zasady działania, kompetencje i zadania Zarządu zostały określone w §§ 21 – 23 Statutu oraz w Regulaminie Zarządu. (dokumenty są dostępne do wglądu na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „Relacje inwestorskie”).

Stosownie do postanowień zawartych w Statucie Banku, Zarząd Banku składa się co najmniej z trzech członków będących osobami fizycznymi, w tym: prezesa Zarządu, wiceprezesa - pierwszego zastępcy prezesa Zarządu oraz pozostałych wiceprezesów lub innych członków Zarządu.

Zarząd prowadzi sprawy Banku oraz reprezentuje Bank na zewnątrz. Zarząd działa kolegialnie i podejmuje decyzje w formie uchwał.

Zarząd Banku przestrzega zasad ładu korporacyjnego:

- określonych w „Dobrych Praktykach spółek notowanych na GPW”, wydanych przez Radę Nadzorczą Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.,
- określonych w „Zasadach ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”, wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego,

O wszelkich odstępstwach od ww. zasad Zarząd informuje zgodnie z określonym w tych dokumentach trybem.

Uchwały Zarządu są podejmowane na posiedzeniach zwoływanych w trybie określonym w Regulaminie Zarządu. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów. Uchwały mogą być podjęte, jeśli wszyscy członkowie Zarządu zostali zawiadomieni o posiedzeniu Zarządu, a w posiedzeniu Zarządu uczestniczy co najmniej połowa jego członków, w tym prezes Zarządu lub - w czasie jego nieobecności - wiceprezes - pierwszy zastępca prezesa Zarządu lub wskazany przez prezesa Zarządu inny członek Zarządu. W razie równej liczby głosów, decyduje głos prezesa Zarządu. Członek Zarządu nie zgadzający się z podjętą uchwałą, może zgłosić do protokołu umotywowane zdanie odrębne. Nie zwalnia go to jednak z obowiązku stosowania się do uchwały podjętej przez Zarząd. Członek Zarządu nie może brać udziału w głosowaniu w sprawach osobiście go dotyczących, w tym takich, w których występuje sprzeczność interesów Banku z osobistymi interesami członka Zarządu, jego małżonka, krewnych lub powinowatych. Posiedzenia Zarządu są protokołowane.

Posiedzenia Zarządu są zwoływane przez prezesa Zarządu w miarę potrzeby, nie rzadziej niż 2 razy w miesiącu. Prezes Zarządu, na uzasadniony wniosek członka Zarządu lub z własnej inicjatywy, może zwołać posiedzenie Zarządu w trybie pilnym, wyznaczając termin, miejsce i porządek obrad posiedzenia. W posiedzeniach Zarządu uczestniczą jego członkowie oraz osoby zaproszone przez prezesa Zarządu. W uzasadnionych przypadkach, za zgodą prezesa Zarządu, członkowie Zarządu nieobecni na posiedzeniu mogą uczestniczyć w posiedzeniu lub głosowaniu uchwał za pośrednictwem środków umożliwiających równoczesne komunikowanie się w czasie rzeczywistym oraz wzajemną identyfikację członków Zarządu (wideokonferencja/telekonferencja). Na posiedzeniach Zarządu, prezes Zarządu przedstawia do akceptacji projekt porządku obrad, kieruje obradami, udziela głosu, rozstrzyga sprawy proceduralne, podsumowuje wyniki dyskusji, formułuje uchwały, zalecenia i wnioski. W sprawach uzasadnionych względami biznesowymi lub formalno-prawnymi, członek Zarządu może - po uzyskaniu zgody prezesa Zarządu - wnieść pod obrady Zarządu temat nie ujęty w porządku posiedzenia.

W przypadku wygaśnięcia mandatu prezesa Zarządu wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Zarządu, do czasu powołania prezesa, jego funkcje pełni oraz kieruje całokształtem działalności Banku wiceprezes - pierwszy zastępca prezesa Zarządu, powoływany za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

W czasie nieobecności prezesa Zarządu, jego funkcje pełni oraz kieruje całokształtem działalności Banku (z wyłączeniem kompetencji dotyczących powoływania i odwoływania dyrektora zarządzającego, dyrektorów komórek organizacyjnych Centrali i ich zastępców oraz dyrektorów oddziałów) wiceprezes - pierwszy zastępca prezesa Zarządu, lub wskazany przez prezesa Zarządu inny członek Zarządu. Wiceprezesi lub członkowie Zarządu sprawują nadzór nad podporządkowanymi im obszarami działalności Banku, zgodnie z wewnętrznym podziałem kompetencji ustalonym przez Zarząd i zatwierdzonym przez Radę Nadzorczą oraz nad komórkami organizacyjnymi Centrali zgrupowanymi w poszczególnych obszarach, zgodnie z zarządzeniem Prezesa Zarządu w sprawie zakresu kierowania działalnością Banku przez poszczególnych członków Zarządu Banku.

4.4. Zasady powoływania i odwoływania osób zarządzających

Stosownie do postanowień Statutu BOŚ S.A., prezes oraz wiceprezesi i członkowie Zarządu są powoływani przez Radę Nadzorczą na wspólną kadencję. Rada Nadzorcza powołuje i odwołuje prezesa oraz wiceprezesów i członków Zarządu. Uchwały Rady Nadzorczej w sprawie powołania i odwołania członków Zarządu zapadają większością 2/3 głosów. Kadencja trwa trzy lata. Liczby kadencji nie ogranicza się. Prezes Zarządu ma prawo wnioskować o powołanie i odwołanie członków Zarządu.

Powołanie dwóch członków Zarządu, w tym prezesa Zarządu, następuje za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego. Z wnioskiem o wyrażenie zgody występuje Rada Nadzorcza. Drugi - obok prezesa - członek Zarządu posiadający zgodę Komisji Nadzoru Finansowego pełni w Banku funkcję wiceprezesa - pierwszego zastępcy prezesa Zarządu.

Przewodniczący Rady Nadzorczej - z upoważnienia Rady Nadzorczej - zawiera w imieniu Banku umowy o pracę z członkami Zarządu oraz umowy o zakazie konkurencji. Warunki umów są ustalane kolegialnie przez Radę Nadzorczą.

Mandaty członków Zarządu wygasają z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie z działalności i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu. Mandat członka Zarządu wygasa również wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Zarządu.

Do kompetencji Zarządu należą wszelkie sprawy niezatrzymane innym organom Banku. Zarząd Banku w szczególności:

- reprezentuje Bank wobec sądów, organów administracji państwowej i osób trzecich,
- uchwała strategię działania Banku, roczne plany finansowe oraz roczne plany audytów wewnętrznych,
- podejmuje uchwały w sprawie struktury organizacyjnej Banku oraz tworzenia i likwidacji oddziałów oraz oddziałów operacyjnych,
- podejmuje uchwały o nabyciu i zbyciu nieruchomości lub udziału w nieruchomości,
- opracowuje projekty przepisów wewnętrznych, których wydawanie należy do kompetencji Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej,
- podejmuje decyzje w sprawach dotyczących zaciągnięcia zobowiązań lub rozporządzenia aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych Banku, przy czym do kompetencji Rady Nadzorczej należy zatwierdzanie wniosków Zarządu Banku w sprawach nabywania akcji i udziałów w spółkach o wartości nominalnej przekraczającej łącznie z już posiadanymi przez Bank akcjami i udziałami tych spółek równowartość 5% kapitału zakładowego Banku, z wyłączeniem akcji spółek dopuszczonych do publicznego obrotu,
- uchwała zasady polityki informacyjnej Banku,
- uchwała polityki dotyczące zarządzania ryzykiem w Banku,
- uchwała zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem,
- ustala ogólny poziom ryzyka Banku oraz dostosowane do tego poziomu limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku,
- ustala wewnętrzne procedury Banku dotyczące procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego,
- sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych,
- gospodaruje funduszami specjalnymi,
- uchwała tryb powołania i odwołania dyrektora komórki audytu oraz sposób ustalenia jego wynagrodzenia
- uchwała politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku,
- uchwała regulamin Zarządu, określający sprawy, które wymagają kolegialnego podejmowania uchwał oraz sprawy proceduralne i formalne związane z odbywaniem posiedzeń, a także szczegółowy tryb podejmowania uchwał.

Ponadto Zarząd kolegialnie rozpatruje i podejmuje uchwały w sprawach:

- zwołania Walnego Zgromadzenia Banku,
- mających wpływ na:
 - kształtowanie wyników finansowych Banku, w tym w szczególności dotyczących ustalania planów finansowych i strategii działania Banku oraz określania poziomu oprocentowania środków pieniężnych oraz kredytów i pożyczek w Banku,
 - kształtowanie relacji Banku z otoczeniem zewnętrznym, w tym w szczególności w sprawach dotyczących: ustalania zasad powoływania i odwoływania pełnomocników i prokurentów, określania warunków i zasad postępowania Banku wobec klientów oraz na rynku międzybankowym i finansowym, w tym: wzorów regulaminów dla klientów,
 - kształtowanie i zakres kompetencji w Banku, w tym w szczególności w sprawach dotyczących ustalania zasad oceny ryzyka kredytowego oraz zasad podejmowania decyzji kredytowych w BOŚ S.A.
- innych, przewidzianych Statutem Banku lub wnoszonych przez członków Zarządu.

Do kolegialnych kompetencji Zarządu należy także:

- podejmowanie decyzji kredytowych, zgodnie z przepisami wewnętrznymi w tym zakresie,
- rozpatrywanie okresowych informacji dotyczących przebiegu realizacji zadań Banku, jego sytuacji ekonomiczno-finansowej i organizacyjno-kadrowej,
- ustalanie wewnętrznego podziału kompetencji w Zarządzie.

Prezes Zarządu wykonuje zadania określone w Statucie Banku oraz innych przepisach wewnętrznych, w tym w Regulaminie Zarządu oraz Regulaminie organizacyjnym Banku. Prezes w szczególności:

- kieruje całokształtem działalności Banku,
- wydaje zarządzenia wewnętrzne,
- kieruje pracami Zarządu Banku, zwołuje posiedzenia Zarządu, akceptuje porządek obrad oraz przewodniczy posiedzeniom,

- podejmuje decyzje kadrowe w zakresie wskazanym w Statucie Banku oraz innych przepisach wewnętrznych,
- wydaje regulamin organizacyjny Banku oraz regulamin organizacyjny placówki Banku oraz zatwierdza regulaminy organizacyjne komórek organizacyjnych Centrali,
- zarządza procesem kontroli wewnętrznej w Banku,
- zatwierdza kwartalne plany pracy Zarządu Banku,
- koordynuje działania Banku w sferze polityki ekologicznej, reprezentując BOŚ S.A. w kontaktach z przedstawicielami Parlamentu, administracji publicznej, w tym z ministrem właściwym w sprawach środowiska, Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz innymi (krajowymi) pozabudżetowymi funduszami celowymi.

W przypadku wygaśnięcia mandatu prezesa Zarządu wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Zarządu - do czasu powołania prezesa, jego funkcje pełni oraz kieruje całokształtem działalności Banku wiceprezes - pierwszy zastępca prezesa Zarządu, powoływany za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Członkowie Zarządu sprawują nadzór nad podporządkowanymi im obszarami działalności. W ramach nadzoru, członkowie Zarządu:

- inspirują merytoryczne działania nadzorowanych komórek organizacyjnych Centrali, zgodnie z wyznaczonymi im zadaniami oraz kierunkami rozwoju Banku określonymi w strategiach działania oraz planach finansowych Banku,
- kontrolują w nadzorowanych komórkach Centrali przebieg prac, prawidłowość podejmowanych działań, ich zaawansowanie i ostateczną realizację, a także ich zgodność z prawem i przepisami wewnętrznymi,
- weryfikują adekwatność obowiązujących przepisów wewnętrznych i struktur organizacyjnych do aktualnych zadań nadzorowanych komórek organizacyjnych Centrali,
- odpowiadają za prawidłowość merytoryczną przepisów wewnętrznych odnoszących się do zakresu działania nadzorowanych obszarów, wydawanych w formie uchwał bądź zarządzeń prezesa,
- akceptują i wyrażają zgodę na kierowanie do rozpatrzenia przez Zarząd albo do decyzji prezesa Zarządu materiałów przygotowanych w nadzorowanych komórkach organizacyjnych Centrali,
- nadzorują realizację zadań kontroli wewnętrznej w nadzorowanych przez nich obszarach działalności Banku, w celu zapewnienia efektywnego i bezpiecznego rozwoju Banku,
- monitorują ryzyka w obszarach działania podlegających ich nadzorowi,
- wydają pisma okólne, stanowiące przepisy wykonawcze do uchwał i zarządzeń prezesa,
- wydają polecenia co do sposobu załatwienia sprawy przez nadzorowane komórki organizacyjne Centrali,
- stosownie do postanowień zarządzenia prezesa Zarządu dotyczącego zasad doboru i zatrudniania pracowników Banku - podejmują decyzje o zatrudnieniu i wysokości wynagrodzenia, o zmianie warunków zatrudnienia oraz o rozwiązaniu umów o pracę z pracownikami w obszarach/placówkach, które nadzorują zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku.

Poszczególni członkowie Zarządu, wykonując ww. czynności nadzorcze, mogą przedkładać Zarządowi do rozpatrzenia propozycje i wnioski należące do kolegialnych kompetencji Zarządu, dotyczące zarówno całokształtu działalności Banku, jak i poszczególnych obszarów jego działalności.

Zgodnie z §23 Statutu do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych Banku oraz do podpisywania w imieniu Banku są upoważnieni: prezes Zarządu – samodzielnie lub dwie osoby – działające łącznie – spośród pozostałych członków Zarządu, prokurentów lub pełnomocników, działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw. Pełnomocników Banku powołuje i odwołuje prezes Zarządu samodzielnie, albo dwie inne osoby – działające łącznie – spośród pozostałych członków Zarządu, prokurentów lub pełnomocników, działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw.

5. KONFLIKT INTERESÓW W BOŚ S.A.

W Banku obowiązują przepisy dotyczące zarządzania konfliktami interesów, w tym zasady przeciwdziałania konfliktom interesów. Regulaminy Zarządu i Rady Nadzorczej określają zasady wyłączenia członków tych organów, z udziału w rozpatrywaniu spraw i podejmowaniu decyzji, z którymi związany jest konflikt interesów. W przypadku powstania lub możliwości wystąpienia potencjalnego konfliktu interesów osoby, których taka sytuacja dotyczy mają obowiązek ujawnić tę sytuację.

Ponadto w Banku obowiązują przepisy wewnętrzne dotyczące zasad przyjmowania korzyści lub prezentów, które mogłyby mieć wpływ na bezstronność i obiektywizm przy podejmowaniu decyzji wobec klientów lub podmiotów współpracujących z Bankiem.

6. POLITYKA WYNAGRODZEŃ W BOŚ S.A.

Polityka wynagrodzeń Banku Ochrony Środowiska S.A. zapewnia pracownikom wynagrodzenie adekwatne do ich stanowiska, kompetencji i umiejętności oraz zachęca do realizacji krótko- i długoterminowych celów i utrzymania ryzyka na akceptowalnym poziomie.

Bank posiada odrębną politykę wynagradzania członków organów spółki i jej kluczowych menedżerów, która określa formę, strukturę i sposób ustalania wynagrodzenia.

Wynagrodzenie członków organu nadzorującego i zarządzającego w BOŚ S.A. ustala się adekwatnie do pełnionej funkcji, a także do skali działalności Banku.

Programy motywacyjne dla Członków Zarządów BOŚ S.A. i jej kluczowych menedżerów uzależniają poziom wynagrodzenia zmiennego od długotrwałej sytuacji finansowej spółki oraz długotrwałego wzrostu wartości Banku dla akcjonariuszy, poprzez odpowiednie cele premiowe, mechanizmy odroczenia i wstrzymania wypłat.

Wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej nie jest uzależnione do opcji i innych instrumentów pochodnych ani jakichkolwiek innych zmiennych składników wynagradzania.

W Banku funkcjonuje Komitet ds. Wynagrodzeń powołany spośród Członków Rady Nadzorczej.

VI. SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU

Społeczna Odpowiedzialność Biznesu (Corporate Social Responsibility, CSR) to odpowiedzialny i partnerski dialog z grupami interesariuszy, w tym klientami instytucjonalnymi, indywidualnymi akcjonariuszami, partnerami i pracownikami. W Banku Ochrony Środowiska szereg podejmowanych działań z tego obszaru wiąże się ściśle z ochroną środowiska. Specjalizacja ta widoczna jest też w podstawowej działalności Banku – w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych.

Ekologiczna misja Banku

„Misją Banku jest wspieranie przedsięwzięć służących rozwojowi przemysłu i usług w zakresie ochrony środowiska, rozwojowi rynku produktów i usług związanych z ekologią oraz promowanie i kreowanie postaw proekologicznych i inicjatyw na rzecz ochrony środowiska naturalnego” (fragment Statutu Banku). Jednym z kierunków strategicznych BOŚ S.A. jest wzrost udziału w rynku finansowania projektów związanych z ochroną środowiska.

Misja, strategia i cele Banku realizowane są konsekwentnie w ramach działalności biznesowej, w szczególności poprzez świadczenie wyspecjalizowanych usług bankowych dedykowanych działaniom służącym ochronie środowiska i gospodarce wodnej. Merytoryczny filar tych działań stanowi kadra Banku wsparta specjalistami z zakresu inżynierii środowiska.

BOŚ S.A. angażuje się w finansowanie inwestycji proekologicznych dotyczących różnych dziedzin ochrony środowiska. Zakres przedmiotowy zadań wynika zarówno z potrzeb, kształtowanych przez działania legislacyjne, wymuszających wdrażanie rozwiązań inwestycyjnych i technologicznych dla spełnienia określonych norm w zakresie ochrony środowiska, jak też wynikających z rosnącej świadomości społecznej.

Szereg bankowych projektów wykracza daleko poza obszar tradycyjnej bankowości. Przygotowywane przez Bank rozwiązania łączą w sobie kompleksową obsługę klienta z daleko idącą edukacją na temat korzyści wynikających z zastosowania eko urządzeń i instalacji. Dzięki temu w działaniach Banku widoczna jest bardzo mocna synergia między budową jego wartości i siły rynkowej, a społeczną odpowiedzialnością biznesu.

Główne filary działania

Działalność w Obszarze Społecznej Odpowiedzialności Biznesu opiera się na dwóch filarach:

- Banku i jego ekologicznym spojrzeniu na działalność biznesową zarówno w Pionie Detalicznym jak i Pionie Korporacji i Finansów Publicznych,
- Fundacji BOŚ, która swoimi działaniami uzupełnia działalność biznesową swojego fundatora o inicjatywy z dotyczące społecznego zaangażowania Banku. Jest to głównie edukacja ekologiczna oraz prozdrowotna, a także pracowniczy wolontariat.

Strategiczne partnerstwa

Działalność Banku w zakresie finansowania przedsięwzięć proekologicznych realizowana jest w znacznym stopniu we współpracy z innymi instytucjami finansowymi o podobnych celach. Wiodącą instytucją wchodzącą w skład systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, którego strategicznym celem jest „Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku”. NFOŚiGW jest jednym z założycieli Banku, a także głównym Akcjonariuszem i partnerem w finansowaniu zadań proekologicznych.

Bank współpracuje również z Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, które są ważnym ogniwem realizacji Polityki Ekologicznej Państwa. Ta współpraca owocuje wspólnym finansowaniem przedsięwzięć proekologicznych, tworząc dźwignię finansową dla programów o zasięgu regionalnym, wspierając działania kluczowe z punktu widzenia poprawy jakości środowiska naturalnego i zrównoważonego rozwoju.

Bank współpracuje od lat z niezależnymi organizacjami, które popularyzują zagadnienia CSR w działalności podmiotów biznesowych, np. Forum Odpowiedzialnego Biznesu.

Podpisanie deklaracji ONZ „Bankowość a środowisko”

Bank Ochrony Środowiska S.A., jako jeden z 14 polskich banków podpisał w 1994 roku deklarację ONZ „Bankowość a środowisko”, zobowiązującą do wspierania inwestycji zgodnych z zasadami ekorozwoju. Deklaracja jest manifestem na rzecz powstania i rozwoju „ekologicznej bankowości”. Jej sygnatariusze zobowiązują się do uwzględniania ryzyka ekologicznego w kredytowaniu, promocji nowych usług i produktów bankowych o charakterze ekologicznym, połączenia działalności statutowej z ochroną środowiska. Podpisujący deklarowali: „Dążymy do zintegrowania zagadnień ochrony środowiska z wewnętrznymi operacjami w sposób zapewniający realizację trwałego rozwoju”, „Podpisujemy się pod prewencyjnym podejściem do zarządzania środowiskiem, którego celem jest przewidywanie i unikanie potencjalnych źródeł degradacji środowiska”. Te założenia stanowią podstawę działań BOŚ S.A. przez cały okres jego funkcjonowania.

Polityka Środowiskowa

Polityka Środowiskowa, realizowana konsekwentnie od momentu powstania Banku, znalazła w 2011 roku formalny wyraz w Uchwale Zarządu Banku. W myśl tego dokumentu: „Bank Ochrony Środowiska – w pełni świadomy wagi społecznej odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju – kieruje się dbałością o dobro klientów i środowiska naturalnego.” Wśród zadań mających na celu wypełnienie Polityki Środowiskowej wymienia się te, które dotyczą sfery związanej z funkcjonowaniem Banku jako instytucji, jak np.:

- respektowanie obowiązującego prawa w zakresie ochrony środowiska i uwzględnianie jego wymogów w przepisach wewnętrznych,
- ograniczenie wykorzystania surowców i zasobów naturalnych poprzez racjonalizację zużycia wody, energii elektrycznej, ciepła i paliw,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami poprzez ograniczenie ich powstawania, selektywną zbiórkę i przekazywanie do recyklingu bądź unieszkodliwiania,
- prowadzenie praktyki zakupów materiałów i urządzeń z uwzględnieniem, jako jednego z istotnych parametrów, jak najmniejszego ich wpływu na środowisko;

jak i takie, które mają na celu edukację ekologiczną pracowników i współpracowników Banku, np.:

- popularyzacja, wśród pracowników wiedzy na temat proekologicznych zachowań, podnoszenie ich świadomości oraz kształtowanie postaw,
- upowszechnianie idei ochrony środowiska wśród klientów, zarówno poprzez kreowanie proekologicznej oferty bankowej, jak i działania promocyjno-marketingowe,
- promowanie zrównoważonego rozwoju wśród partnerów biznesowych i firm współpracujących z Bankiem.

Polityka Środowiskowa BOŚ S.A. jest przekazywana każdemu pracownikowi Banku oraz została

zamieszczona na stronie internetowej Banku www.bosbank.pl w sekcji „O Banku/Misja BOŚ S.A.”.

1. BANK

PROEKOLOGICZNA OFERTA

W odpowiedzi na potrzeby rynku

Produkty proekologiczne Banku Ochrony Środowiska łączą elementy standardowej oferty bankowej z funkcjonującymi w Polsce mechanizmami wsparcia inwestycji prośrodowiskowych. Obok kredytów komercyjnych, angażujących wyłącznie środki Banku, BOŚ oferuje również kredyty preferencyjne, w których środki bankowe działają jak dźwignia finansowa, wzmacniająca potencjał krajowych i regionalnych instytucji finansowych, angażujących swoje środki we wspieranie zadań inwestycyjnych służących ochronie środowiska. Taki charakter ma współpraca BOŚ S.A. z Narodowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz zagranicznymi instytucjami finansowymi: Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, Bankiem Rozwoju Rady Europy, KfW Bankengruppe. Dzięki inicjatywom podejmowanym w Banku, opartym o umowy z tymi instytucjami, powstał szereg dedykowanych produktów, wspierających działania wynikające z priorytetów polityki ekologicznej kraju i regionów, odpowiadających na potrzeby inwestorów.

Oferta proekologiczna Banku jest pomyślana tak, aby zachęcała potencjalnych klientów do korzystania z niej, kształtowała postawy prośrodowiskowe i mobilizowała do podejmowania inwestycji, które przyczynią się do poprawy stanu środowiska. Dlatego tak duże jest znaczenie kredytów preferencyjnych np.: z dotacją do kapitału, wypłacaną ze środków donatora po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia i zmniejszającą zadłużenie kredytowe lub niższym niż rynkowe oprocentowaniem, wynikającym z udziału środków donatora. Taki charakter mają kredyty udzielane we współpracy z WFOŚiGW, przeznaczone na realizację zadań, które wypełniają założenia regionalnej polityki ekologicznej. Ze względu na uwarunkowania lokalne w każdym z województw warunki kredytów są inne, zróżnicowane co do dostępnej formy dofinansowania, zakresu inwestycji, maksymalnej kwoty kredytu i jej udziału w kosztach całkowitych przedsięwzięcia, długości okresu kredytowania, a także wysokości oprocentowania. Poszczególne Wojewódzkie Fundusze określają jaki podmiot może ubiegać się o taki kredyt.

Kredyty dedykowane zadaniom z zakresu ochrony środowiska są też przedmiotem umów BOŚ S.A. z zagranicznymi instytucjami finansowymi. Zaangażowanie środków zagranicznych pozwala na uzyskanie korzystnej konstrukcji finansowania, z obniżoną marżą i prowizją w stosunku do standardowej oferty Banku, ze złagodzonymi wymaganiami co do wielkości wkładu własnego i z wydłużonym okresem karencji w spłacie kapitału.

Pozostałe, nieobjęte możliwością preferencyjnego kredytowania, przedsięwzięcia proekologiczne finansowane są kredytami komercyjnymi, które Bank stara się jak najlepiej dostosowywać do specyfiki inwestycji i aktualnych potrzeb inwestorów. Kredyty przeznaczone na inwestycje związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną stanowią istotne połączenie zadań biznesowych Banku i jego misji. Są też widocznym przejawem znaczenia Banku w systemie finansowania ochrony środowiska w Polsce.

Inicjatywa JESSICA

Niebagatelne znaczenie dla lokalnych społeczności ma też zaangażowanie się Banku w Inicjatywę JESSICA, której celem jest zrównoważony rozwój obszarów miejskich. BOŚ S.A. skutecznie pozyskał inwestorów, którzy zrealizowali wiele różnorodnych i ciekawych pomysłów: od galerii handlowej, powierzchni biurowych poprzez centra rekreacyjno-sportowe, centra konferencyjne i hotele, aż po targowiska miejskie. Celem projektów było podniesienie atrakcyjności gospodarczej, turystycznej i inwestycyjnej miasta. Połączenie biznesowych celów z aspektami społecznymi zawartymi w Inicjatywie JESSICA, przyniosło szereg pozytywnych zmian, w tym powstawanie nowych miejsc pracy, rozwój przedsiębiorczości i poprawę lokalnej infrastruktury.

WYDARZENIA I PUBLIKACJE

Obecność na targach i konferencjach

W ramach bieżących działań marketingowych Bank brał udział w targach, konferencjach i seminariach wzmacniających wizerunek BOŚ S.A. jako bankowego lidera finansowania ekologii w tym: V edycji Konferencji Kogeneracja 2016, Konferencji Green Buildings - Smart Cities w Gdańsku, Targach Gospodarki

Leśnej, Przemysłu Drzewnego i Ochrony Środowiska w Janowie Lubelskim, Forum ekonomicznym w Krynicy, Forum Bezpieczeństwa Energetycznego NATO w Warszawie, Sympozjum naukowym „Pro-Energo - możliwości i horyzonty eko innowacyjności i szeregu innych wydarzeniach branżowych, ogólnopolskich i lokalnych. Przedstawiciele Banku po raz pierwszy wzięli też udział w Kongresie Biogazu, gdzie wraz z przedsiębiorcami i przedstawicielami różnych instytucji dyskutowali o rozwoju tego sektora OZE w Polsce. Od 1992 r. BOŚ S.A. bierze udział w Międzynarodowych Targach Ochrony Środowiska POL-ECO-SYSTEM (dawniej POLEKO) – największych targach promujących ekologiczne innowacje w Europie Środkowo-Wschodniej. Co roku Targi odwiedza tysiące osób, wśród nich specjaliści z zakresu ochrony środowiska i gospodarki komunalnej z Polski i zagranicy. Podczas POL-ECO-SYSTEM, BOŚ S.A. prezentuje swoje proekologiczne produkty, a jego pracownicy występują w roli ekspertów i prelegentów na towarzyszących Targom konferencjach i seminariach.

#Psyzdobywajabank – czyli rewolucja czworonogów i wejście w social media

Bank Ochrony Środowiska to pierwszy bank w Polsce, do którego Klienci mogli wejść ze swoim czworonogiem. #Psyzdobywajabank była drugą odsłoną uruchomionej w listopadzie Kampanii pomocy czworonogom. Zaczęło się od wsparcia schronisk dla psów w całej Polsce, których lista została uzgodniona z Towarzystwem Opieki nad Zwierzętami. W ramach kampanii wspierającej schroniska dla zwierząt – BOŚ S.A. przekazał 8260 kg karmy dla psiaków mieszkających w 26 schroniskach w całej Polsce. O tym, gdzie trafi karma, decydowali klienci Banku sięgający po pożyczkę gotówkową. Koszty zakupu karmy i jej dostawy BOŚ S.A. pokrył z własnych środków.

Bank Ochrony Środowiska S.A. zdecydował się w 2016 r. na opracowanie i wdrożenie strategii komunikacji w mediach społecznościowych. W 2016 r. uruchomiono konto na Twitterze (@BOS__Bank) Facebooku, a także profil Banku na LinkedIn.

Edukacja i korzyści w jednym

BOŚ obok kredytów na przedsięwzięcia proekologiczne, stanowiących stały element oferty Banku, stosuje specjalne programy i produkty upowszechniające prośrodowiskowe postawy wśród swoich klientów. Przykładem takiego działania może być promocja „Rok bez odsetek”, zastosowana w odniesieniu do EKOpozyczki. Klienci korzystający z korzystnej promocji wspomagali jednocześnie ochronę fokii szarej w ramach akcji „1 zł dla fokii”. Za każdą udzieloną EKOpozyczkę udzieloną w okresie funkcjonowania programu BOŚ Bank przekazał z własnych środków 1 zł na rzecz Fokarium Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego na Helu.

Raport ekologiczny

Od 18 lat w BOŚ S.A. opracowywany jest Raport Ekologiczny Banku Ochrony Środowiska. Stanowi on z jednej strony odpowiedź na zalecenia Deklaracji ONZ „Bankowość a Środowisko”, z drugiej - materiał przydatny zarówno dla celów wewnętrznych, jak i promocyjnych.

Raport w syntetycznej formie podsumowuje coroczną proekologiczną działalność biznesową Banku, ukazując ją również na tle krajowych trendów, rozwiązań systemowych i wydarzeń. Przedstawia także pozabiznesowe działania podejmowane przez BOŚ S.A. i jego pracowników.

Raport wskazuje na wagę ekologii jako jednego z najistotniejszych kierunków strategicznych Banku. Jego zasadniczą część koncentruje się na proekologicznych produktach bankowych. Na tle zagadnień ogólnych Raport prezentuje działalność Banku w okresie ostatniego roku, z przedstawieniem struktury segmentowej, głównych dziedzin finansowania, efektów ekologicznych uzyskanych dzięki zakończonym inwestycjom finansowanym z udziałem kredytów bankowych.

Zarządzanie gospodarką odpadami

- Odpady papierowe, metalowe, drewniane, plastikowe, szklane i elektroniczne, powstałe w wyniku prowadzenia działalności operacyjnej Banku, przekazywane są do recyklingu lub utylizacji specjalistycznej firmie, z którą Bank ma podpisaną umowę.
- Odpady niebezpieczne, w szczególności tonery, baterie, świetlówki mają osobno zorganizowany system zbiórki i przekazywania do utylizacji.
- Wszystkie wycofane z eksploatacji w Banku materialne składniki majątku są poddawane jednemu z poniższych sposobów dalszego zagospodarowania:
 - odsprzedaż,
 - nieodpłatne przekazanie instytucji użyteczności publicznej,
 - przekazanie do utylizacji specjalistycznym firmom.
- Żaden wycofany z użytkowania składnik majątku nie jest wyrzucany na przysłowiowy śmietnik.

Monitorowanie zużycia energii i mediów

W oparciu o analizę zużycia energii i pozostałych mediów, podejmowane są działania o charakterze organizacyjnym, technicznym i formalnym, które służą ograniczeniu zużycia, m.in:

- Zakup tzw. zielonej energii na podstawie umowy zbiorczej zawartej z firmą TAURON S.A.
- Dostosowanie taryf i mocy zamówionych do faktycznych potrzeb Banku.
- Dobór urządzeń do wyposażenia placówek i centrali, przy uwzględnieniu kwestii zużycia energii elektrycznej, np. instalowane klimatyzatory są wyłącznie w technologii inwerterowej - zużywają znacznie mniej energii niż w technologii tradycyjnej,
- W Centrali Banku wydajność i czas pracy urządzeń klimatyzacyjnych i grzewczo – wentylacyjnych dostosowana jest do liczby użytkowników i czasu ich pracy.
- Wymiana oświetlenia w zewnętrznych panelach reklamowych placówek Banku z tradycyjnego świetlówkowego na energooszczędne LED.
- Ograniczenie świecenia zewnętrznych paneli reklamowych (sterowanie zegarami astronomicznymi, które zaprogramowane są na wyłączenie pomiędzy godzinami 23:00 – 4:00).
- Energooszczędne źródła światła instalowane w nowych lub modernizowanych oddziałach.
- Racjonalne gospodarowanie zużyciem energii w Centrali i Oddziałach Banku - wdrożono zalecenia regulujące działanie urządzeń klimatyzacyjnych, wentylacyjnych i grzewczych, zależnie od pór roku i rozkładu dobowego. Zalecenia te mają na celu ograniczenie konsumpcji energii elektrycznej przez urządzenia klimatyzacyjne i ciepłno-wentylacyjne do przedziału czasu, w którym odbywa się praca. Metodologia wyłączeń zapobiega również jednoczesnemu działaniu urządzeń grzewczych w trakcie pracy urządzeń schładzających.

Flota pojazdów i zużycie paliw

- W Banku użytkowane są dwa samochody o napędzie elektrycznym (nieemisyjne), służące do poruszania się po Warszawie, którymi realizowane jest 90% jazd administracyjnych.
- Spalinowe samochody służbowe użytkowane w Banku spełniają normy emisji spalin 20% Euro 5 i 70% Euro 6.
- Przy wyborze nowych pojazdów jednym z kluczowych parametrów jest zużycie paliwa.
- Wszystkie materiały eksploatacyjne (oleje, płyny chłodzące, płyny hamulcowe, żarówki, opony) wymieniane są w autoryzowanych serwisach, które zobowiązane są do poddawania zużytych płynów specjalistycznej utylizacji.
- Przeglądy i naprawy dokonywane są w autoryzowanych serwisach, zużyte części są poddawane specjalistycznej utylizacji.

Wprowadzenie proekologicznych rozwiązań

W celu optymalizacji zużycia energii, wody, paliw oraz materiałów zakupionych przez Bank wprowadzono szereg rozwiązań:

- W Centrali Banku baterie umywalkowe i zlewozmywakowe wyposażone są napowietrzacze strumienia wody tzw. perlatory.
- W Banku są stosowane słuczki z funkcją oszczędzania wody.
- W budynku Centrali Banku znajduje się stacja uzdatniania wody.
- Otwierane okna w budynku Centrali mają mechanizm automatycznego wyłączania klimatyzacji.
- Bank prowadzi selektywną zbiórkę odpadów.
- W Banku używany jest w 100% papier ekologiczny do wydruków biurowych.
- Ograniczenie ilości zużywanego papieru do wydruków poprzez: wprowadzenie domyślnej opcji dwustronnego wydruku, kontrolę i limitowanie wydruków.
- Ograniczanie liczby wydrukowanych dokumentów przekazywanych Klientom, część dokumentów umieszczonych jest na stronie internetowej Banku, przez co Klient ma do nich bezpośredni dostęp.
- Klienci Detaliczni mogą wnioskować o produkty kredytowe i oszczędnościowe za pośrednictwem kanałów zdalnych, gdzie dokumentacja papierowa w ogóle nie występuje.

2. FUNDACJA BOŚ – STRATEGICZNE ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE BANKU

W 2016 r. Fundacja Banku Ochrony Środowiska zaangażowana była przede wszystkim w realizację ważnych dla wizerunku Banku projektów proekologicznych:

- „Postaw na Słońce” – promocja wśród młodzieży i osób dorosłych wykorzystania mikroinstalacji OZE,
- „Zielona Ławeczka” – zazielenianie przestrzeni miejskiej,
- „Brudno Tu” – inwentaryzacja dzikich wysypisk w Polsce, budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Równolegle prowadzono duże projekty prozdrowotne, celem których jest walka z nadwagą i otyłością wśród młodych ludzi. Prowadzono również działania budujące relacje z pracownikami Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. Zwiększono także aktywność Fundacji na portalach społecznościowych.

EKOLOGIA

Projekt „Postaw na Słońce” – II i III edycja

Projekt promujący Odnawialne Źródła Energii, a szczególnie fotowoltaikę prowadzony był przez Fundację BOŚ od września 2015 roku. Wiosną 2016 roku realizowany był drugi i trzeci etap projektu badawczego oraz II etap projektu filmowego. W jego ramach 116 zespołów szkolnych złożonych z uczniów, którzy pracowali pod nadzorem opiekuna, przygotowywało audyty energetyczne szkół i wybranych domów jednorodzinnych oraz filmy promujące mikroinstalacje OZE. Uczniowie przygotowali 255 mini projektów dla domów jednorodzinnych, wyliczyli dla każdego z nich ilość potrzebnych ogniw fotowoltaicznych oraz oszczędności, które powstaną w wyniku ich wykorzystywania. W indywidualnych spotkaniach z uczniami wzięło udział ponad 500 właścicieli domów. Uczniowie zrealizowali także 40 filmów edukacyjno-promocyjnych. W dalszej kolejności zespoły koordynowały lokalne kampanie informacyjne na temat OZE na terenie społeczności, w których znajdowały się ich szkoły. Zwieńczeniem kampanii były konferencje, na które zaproszono rodziców uczniów, władze samorządowe, a przede wszystkim ekspertów zajmujących się technologiami OZE oraz przedstawicieli BOŚ, którzy opowiadali o możliwościach otrzymania dofinansowania kosztów zakupu i montażu mikroinstalacji OZE. Takich konferencji odbyło się 35 i wzięło w nich udział prawie 3 300 osób. W październiku ruszyła III edycja projektu do której przystąpiło 336 zespołów konkursowych. Równolegle z działaniami w szkołach, przy użyciu narzędzi public relations, prowadzona była kampania informacyjna wspierająca projekt „Postaw na Słońce”.

Projekt „Zielona Ławeczka”

Na początku 2016 r. Fundacja BOŚ uruchomiła II edycję ogólnopolskiego projektu ekologicznego skierowanego do mieszkańców otwartych osiedli pn.: Zielona Ławeczka (www.zielonalaweczka.pl). Zarejestrowane zespoły sąsiedzkie mogły zgłaszać do Fundacji projekty zagospodarowania ogólnodostępnego skweru i otrzymać granty w wysokości do 1,2 tys. zł na sadzonki, nawozy, rośliny i obowiązkową ławkę. Merytoryczni partnerzy projektu to Katedra Architektury Krajobrazu i Katedra Sztuki Krajobrazu SGGW. Celem projektu jest przemiana zaniedbanych terenów na osiedlach w zielone zakątki, mini-ogrody z ławeczką. Pozwoli to ożywić miejsca wokół bloków, stworzyć przestrzeń do odpoczynku i spotkań. Angażując mieszkańców Fundacja chce pokazać jak wiele można zdziałać wspólnymi siłami - wystarczą tylko chęci i dobry pomysł. W II edycji konkursu udział wzięły 64 zespoły sąsiedzkie, na stronie zarejestrowało się ponad 430 bezpośrednich uczestników.

Projekt „Brudno Tu”

Kontynuacja rozpoczętej w 2015 r. ogólnopolskiej akcji obywatelskiej na rzecz likwidacji „dzikich wysypisk” wraz z kampanią medialną: portal www.brudnotu.fundacijabos.pl, mapa zgłoszonych dzikich wysypisk, interwencje w samorządach lokalnych. Utrzymywanie serwisu www.brudnotu.fundacijabos.pl Fundacja zachęcała do identyfikowania, zgłaszania i monitorowania miejsc wymagających posprzątania za pośrednictwem specjalnego serwisu [www](http://www.brudnotu.fundacijabos.pl). Od momentu uruchomienia projektu zgłoszono ponad 300 lokalizacji. W wyniku akcji posprzątano ponad 100 lokalizacji. Fundacja prowadzi rozmowy z gminami, na terenie których znajdują się zgłoszone dzikie wysypiska.

Konkurs modelarski „EKO model”

Fundacja uruchomiła nowy projekt udział w którym polega na samodzielnym wykonaniu makiety lub modelu EKO instalacji w domu jedno- lub wielorodzinnym. Prace podzielone będą na kategorie: woda, ciepło i energia elektryczna. Modele mogą być w dowolnej skali, zarówno statyczne, jak i dynamiczne. Zgłoszone do konkursu modele zostaną ocenione przez komisję składającą się z modelarzy, ekologów Banku Ochrony Środowiska i pracowników Fundacji BOŚ. Przewidziane są nagrody główne oraz liczne wyróżnienia o łącznej wartości 14 tysięcy złotych. Konkurs rozpoczął się 1 października 2016 roku, a modele można było przysyłać do 28 lutego 2017 r.

Projekt „Dobry kontakt”

Pilotażowy projekt wzmacniający organizacje obywatelskie. Promocja prowadzona była na terenie ok. 600 gmin w całej Polsce. Projekt, realizowany w okresie od 20 lipca 2015 do 30 lipca 2016 we współpracy z Akademią Rozwoju Filantropii. Adresatem działań były „Ośrodki Działaj Lokalnie”. Głównym celem było wspieranie wdrożenia systemu CRM w wybranych organizacjach, dzięki temu będą mogły efektywniej

finansować projekty społeczne i ekologiczne.

EDUKACJA PROZDROWOTNA

Projekt „Zdrowo jem, więcej wiem”

Projekt realizowany przez Fundację BOŚ w trosce o zdrowie młodego pokolenia, który ma charakter ogólnopolskiej międzyszkolnej rywalizacji zespołowej.

Projekt „Zdrowo jem, więcej wiem” to:

- bogata oferta edukacyjna dla klas 0-3 szkół podstawowych,
- wieloaspektowy, spójny projekt doskonale wpisujący się w podstawy programowe Ministerstwa Edukacji Narodowej,
- rzetelna wiedza naukowa na temat zdrowego odżywiania i roli aktywności fizycznej podana w przystępny i nieszablony sposób – oprócz materiałów przygotowanych na lekcje oferujemy pogłębioną wiedzę, która nieustannie jest uzupełniana, zgromadzoną w portalu www.aktywniepozdrawie.pl w postaci ponad 300 artykułów,
- wiele wartościowych nagród – dla nauczycieli, dzieci oraz szkół – z najcenniejszą, naszym zdaniem, nagrodą główną dla wszystkich osób, które zaangażują się w ten projekt, jaką jest możliwość zmiany dotychczasowego stylu życia na zdrowszy i bardziej aktywny ruchowo.

Od września 2015 roku trwa VI edycja projektu „Zdrowo jem, więcej wiem”. W 2016 roku realizowany był etap zimowy i wiosenny. W marcu opracowaliśmy nową wersję plakatu z Piramidą Zdrowia (na podstawie najnowszych wytycznych IŻŻ), a w kwietniu rozesłaliśmy 1,2 tys. plakatów do wszystkich szkolnych zespołów konkursowych z całej Polski. Wyniki konkursu zostały opublikowane na stronie projektu. Nagrodzono łącznie 26 zespołów z 26 szkół z całej Polski, ponad 30 nauczycieli i ponad 700 uczniów.

Statystyka VI edycji projektu:

- 896 zespołów
- bezpośredni uczestnicy (nauczyciele + uczniowie) - 18 tys.
- pośredni uczestnicy:
 - inni uczniowie szkół biorących udział w projekcie - ok. 110 tys.
 - rodzice i opiekunowie uczniów - ok. 34 tys.

We wrześniu 2016 r. uruchomiono kolejną VII edycję projektu. Wyłączny honorowy patronat nad nim objęła Małżonka Prezydenta RP Agata Kornhauser-Duda. Do udziału w nowej edycji zapisało się:

- ponad 3,1 tys. szkolnych zespołów konkursowych z całej Polski,
- ponad 60 tys. uczniów szkół podstawowych,
- ponad 3 tys. nauczycieli.

Projekt „Czas na zdrowie”

Fundacja BOŚ uruchomiła nową edycję popularnego w szkołach prozdrowotnego projektu „Czas na zdrowie” (program Aktywnie po Zdrowie). Zespoły uczniowskie ze szkół wszystkich typów (podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne) zdobywały wiedzę nt. zdrowego odżywiania, żywności ekologicznej i regionalnej, a także zorganizowały we współpracy oraz pod nadzorem Fundacji lokalne festyny zdrowia skierowane do społeczności szkoły oraz szerzej – do całej wspólnoty lokalnej. Podczas 148 festynów odbyły się: pokazy filmów, degustacja potraw ekologicznych, outdoorowe aktywności w grupach. W festynach wzięło udział łącznie prawie 57 tys. osób.

W aktualnej edycji zarejestrowało się 260 szkół, w tym 2,4 tys. aktywnych uczestników projektu. W październiku 2016 r. odbyło się w gmachu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi uroczyste podsumowanie projektu i wręczenie nagród ufundowanych przez resort rolnictwa.

Projekt „Sklepiki szkolne – zdrowa reaktywacja”

Konkurs otwarty dla szkół wszystkich typów. Celem jest poprawa stanu zdrowia dzieci i młodzieży szkolnej oraz zmiana ich nawyków odżywiania. Projekt polega na wyróżnieniu i nagrodzeniu szkół, które prowadzą najlepsze sklepiki szkolne oferujące w swoim asortymencie pełnowartościowe produkty dostosowane do potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży.

DZIAŁANIA KOMUNIKACYJNE

Festyny

Fundacja prowadziła działania edukacyjne podczas trzech warszawskich festynów z okazji: „Dnia Ziemi”,

„200-lecia SGGW”, „Dnia Dziecka” na Agrykoli. Podczas festynów w działaniach Fundacji wzięło udział ok. 6 tys. osób.

Mini kampanie społeczne w prasie oraz w mediach elektronicznych. Równoległe z realizacją projektów edukacyjnych Fundacja BOŚ prowadziła działania komunikacyjne: Zielona Ławeczka - zwiększenie różnorodności biologicznej; Odnawialne źródła energii; Sklepiki szkolne zdrowa reaktywacja - szkoły dobrego żywienia, etc. W mediach z inspiracji Fundacji BOŚ pojawiło się łącznie ponad 400 publikacji dotyczących ekologii, zdrowia, Fundacji oraz sklepików szkolnych.

Zielone Strony

Fundacja BOŚ wydała numer magazynu Zielone Strony w nakładzie 1 tys. egz. Tematem przewodnim numeru jest społeczna odpowiedzialność biznesu, która przynosi korzyści firmom, gospodarce, społeczeństwu i pracownikom oraz jest kluczowa zarówno dla nowej Strategii Banku Ochrony Środowiska S.A., jak i Fundacji BOŚ. Numer został rozesłany do wszystkich placówek Banku.

Aktywność na portalach tematycznych Fundacji i w mediach społecznościowych

Fundacja Banku Ochrony Środowiska prowadzi sześć portali tematycznych umożliwiających jej koordynację projektów edukacyjnych, w tym niezwykle ważny portal www.aktywniepozdrowie.pl. Jego zadaniem jest nie tylko informowanie o działalności Fundacji, ale przede wszystkim pełnienie roli bazy wiedzy, w sposób ciągle aktualizowanej, na temat zdrowego stylu życia, właściwego odżywiania i ochrony środowiska. W 2016 r. portal miał ok. 140 tysięcy użytkowników i ponad 360 tys. odsłon. Na Facebooku działa fanpage „Aktywnie po Zdrowie”. Udało się osiągnąć miesięczny zasięg w liczbie ok. 100 tysięcy odbiorców. Pod koniec czerwca uruchomiono na Facebooku oraz Instagramie nowy profil - „BOŚ młody” skierowany do młodego pokolenia – najwięcej użytkowników jest w grupie 13-17 lat. Miesięcznie osiągnięto prawie 75 tys. odbiorców. Zamieszczane są na nim informacje dot. ekologii i zdrowego odżywiania oraz filmy ze zdrowymi przepisami, a także inne informacje związane z działalnością Fundacji.

ZANGAŻOWANIE PRACOWNIKÓW GRUPY BOŚ

Wolontariat pracowniczy – Mikrodotacje – edycje: wiosna, jesień – 2016

Do realizacji wybrano 11 projektów, które otrzymały wsparcie w łącznej wysokości 26 tys. zł. Łączna, szacowana ilość odbiorców (beneficjentów) to 3 tys. osób. Realizowane projekty:

- cykl warsztatów terapii zajęciowej dla dzieci niesłyszących ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Olsztynie,
- zajęcia w stadninie koni dla dzieci z Domu Dziecka z Kłęczan k. Nowego Sącza,
- organizacja zajęć integrujących imigrantów z krajów byłego ZSRR w Szkole Podstawowej w Białymstoku,
- Piknik Maltański dla podopiecznych OPS w Warszawie na Woli,
- zagospodarowanie placu dla mieszkańców wsi Kolonia Księżyno k. Białegostoku,
- zajęcia dot. zdrowego odżywiania dla rodziców dzieci niepełnosprawnych we współpracy ze Stowarzyszeniem Wagon Inicjatyw z Żuromina,
- warsztaty oraz impreza plenerowa dla podopiecznych Domu Małego Dziecka w Łodzi,
- dożywianie dzikich zwierząt zimą,
- pomoc zwierzętom w schroniskach,
- ogrodzenie publicznego placu zabaw.

Wolontariat pracowniczy – sadzenie lasu wiosna 2016

Pracownicy Grupy BOŚ wraz z rodzinami i przyjaciółmi posadzili prawie 3 tysiące sosen w Nadleśnictwie Celestynów. Stworzą one w przyszłości las służący następnym pokoleniom.

Filantropia indywidualna w ramach inicjatywy „Pomagam Cały Rok”

Fundacja kontynuowała regularną zbiórkę środków wśród pracowników BOŚ na stypendia dla zdolnych dzieci z rodzin o niskich dochodach. Przeprowadziła też w Banku, przy pomocy pracowników, akcję mającą na celu przygotowanie paczek świątecznych dla kilkudziesięciu bezdomnych osób, objętych opieką Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej.

Podpisy członków Zarządu BOŚ S.A.

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Podpis
28.03.2017 r.	Stanisław Kluza	Prezes Zarządu
28.03.2017 r.	Anna Milewska	Wiceprezes Zarządu
28.03.2017 r.	Dariusz Grylak	Wiceprezes Zarządu